



**American Romanian Academy of Arts and Sciences (ARA)**  
**California, USA**

# **ARA Journal of Sciences**

**Nr. 7 (2024)**

**ARA Publisher International Academic Press**

**Title: ARA Journal of Sciences**

**Nr 7 (2024)**

Published by the **ARA Publisher Academic Press**, an International Publishing House of the American Romanian Academy of Arts and Sciences, University of California Davis, USA

<http://www.AmericanRomanianAcademy.org>

Address: P. O. Box 2761, Citrus Heights, CA 95611-2761

**Editorial Board**

**Prof. Dumitru Todoroi, Editor-in-Chief**

E-mail: [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md)

**Prof. Ruxandra Vidu**

E-mail: [info@AmericanRomanianAcademy.org](mailto:info@AmericanRomanianAcademy.org)

ISSN Print Edition: 0896-1018

**Copyright © 2024 by American Romanian Academy of Arts and Sciences.**

**All Rights Reserved**

**Special issue: papers presented at the 45<sup>th</sup> Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences, National University of Science and Technology, POLITEHNICA Bucharest, June 3-5, 2024, Bucharest, Romania**

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning or otherwise, without the express prior written permission of the Publisher.

**LIMIT OF LIABILITY/DISCLAIMER OR WARRANTY:** The publisher makes no representations or warranties with respect to the accuracy or completeness of the content of this work and specifically disclaim all warranties, including without limitation warranties of fitness for a particular purpose. No warranty may be created or extended by sales or promotional materials. The advice and strategies contained herein may not be suitable for every situation. This work is sold with the understanding that the publisher is not engaged in rendering legal, accounting, or other professional services. If professional assistance is required, the services of a competent professional person should be sought. Neither the publisher nor the author shall be liable for damages arising therefrom. The fact that an organization or website is referred to in this work as a citation and/or a potential source of further information does not mean that the author or the publisher endorses the information the organization or website may provide or recommendations it may make. Further, readers should be aware that internet websites listed in this work may have changed or disappeared between when this work was written and when it is read.

ARA Publisher also publishes its books in a variety of electronic formats and by print-on-demand. Not all content that is available in the standard print version of this book may appear or be packaged in all book formats.

## About the Journal

Journal has started as the main publication of ARA in 1977, to publish papers presented at the ARA Congress. The last issue of ARA Journal was published in 2009. Starting 2009, the Proceedings of the ARA Congress were published instead of the ARA Journal. This is because while the ARA Journal would publish the papers after they were presented at a Congress, ARA Congress Proceedings were published before the Congress. At the request of ARA members, the ARA Journal was re-started in 2017 in a new journal format and published as two Journals: **ARA**

## **Journal of Arts and Culture, and ARA Journal of Sciences.**

**ARA Journal of Sciences** is a peer-review journals published by ARA Publisher, a publishing House of the American Romanian Academy of Arts and Sciences. The majority of the articles in ARA Journal are contributions of the members and nonmembers of the Academy made at the ARA Congresses. Also, the papers presented at the ARA Congresses and published in the ARA Journal of Arts and Sciences receive a unique DOI number and published online in an open source. The open-source system allows for papers to have maximum exposure and to be cited.

**ARA Journal of Sciences** is also published in print using a new digital print-on-demand (POD) system that offers a multitude of ways to increase the visibility of the ARA academy through smarter inventory management and more capable services, which increases ARA's international exposure and visibility through more than 40, 000 libraries.

## **Published articles:**

- Are fully peer-reviewed.
- Are immediately free to access and download from ARA website.
- Open access publication fee: a fee is payable by the author, or their institution or founder to cover the publication costs. Fees range between 200 and 500 US Dollars, depending on the number of pages. Visit the journal's homepage for specific pricing information.
  - Free of charge for the papers presented at the ARA Congress.
  - Permitted re-use is defined by the author's choice of Creative Commons user licenses.

The American-Romanian Academy of Arts and Sciences mission is to create an open academic forum discussion of scientific and cultural issues on Romanian related topics. The positions taken by the authors of the articles are their own and not necessarily those of the academy.



## Table of Content

<b>Carboxymethyl-Starch: a New Excipient as a Platform for Pharmaceutical and Biomedical Applications .....</b>	<b>9</b>
Mircea Alexandru Mateescu, Pompilia Ispas-Szabo	
<b>Enhancing the Romanian Higher Education Comparative Advantage: The Role of the Diasporas .....</b>	<b>19</b>
Steve O. Michael	
<b>Senior Association .....</b>	<b>33</b>
Dumitru Todoroi	
<b>Economic evaluation of efficiency in the health system .....</b>	<b>39</b>
Negruta Ludmila, Raevschi Elena	
<b>Trends in Prevalence of Noncommunicable Disease Behavioural Risk Factors in the Republic of Moldova .....</b>	<b>45</b>
Raevschi Elena, Negruta Ludmila	
<b>The evolution of computing tools and information techniques in higher education for chemistry and chemical engineering in Romania from 1864 to 2024. ....</b>	<b>50</b>
Cristina Mandravel	
<b>The Correspondence of Mircea Eliade with Vintilă Horia. A Moving Image of the Romanian Exile .....</b>	<b>57</b>
Lucian Dindirică	
<b>The Nostalgia of Words and the Memory of Theater in George Banu`s Work.....</b>	<b>65</b>
Radu (Păunescu) Cosmina Mirabela	
<b>Beyond Exile: Uncompromising Resistance –Monica Lovinescu’s Legacy.....</b>	<b>73</b>
Lăpădat Laviniu Costinel	
<b>A Museum as a Vivid Host .....</b>	<b>83</b>
Mihaela Călinescu	
<b>By the Water of Vavilon. A Perspective on Exile Memoirs .....</b>	<b>92</b>
Maria-Cristina Gelep	
<b>Monica Lovinescu. Cultural Connections and Interferences in Exile.....</b>	<b>98</b>
Rodica-Nicoleta Constanda	

<b>The Resonance of the Romanian Literary Exile in Paris - Ilie Constantin.....</b>	<b>105</b>
Bălășanu Elena	
<b>ABSTRACTS .....</b>	<b>111</b>
<b>Designing Microfluidic Devices for Sensing Applications.....</b>	<b>113</b>
Ileana Nicoleta Popescu, Badriyah Alhalaili, Ruxandra Vidu	
<b>Overview of Multifunctional (Ultra-)Lightweight Materials for a Sustainable Future .....</b>	<b>115</b>
Ileana Nicoleta Popescu, Badriyah Alhalaili, Ruxandra Vidu	
<b>Current Trends in Metallic Orthopedic Biomaterials.....</b>	<b>117</b>
Iulian Antoniac	
<b>Navigating the Intersection of Technology and Medicine: Perspectives on AI Adoption....</b>	<b>119</b>
Gheorghe Ioan Mihalas	
<b>Spatial Determinants of Health: Opioid Overdose and Mental Health Outcomes in Harris County, Texas .....</b>	<b>122</b>
Nicole Cevallos, Serenity Fanene, Will Chen, Consuelo Walss-Bass, Gabriela Wilson	
<b>Decentralization as a tool to mitigate ethnopolitical conflicts: the case of the Republic of Moldova .....</b>	<b>123</b>
Mihai Roscovan	
<b>Senior Associations in the UN Decade (2021-2030): Healthy Aging .....</b>	<b>125</b>
Dumitru Todoroi	
<b>Romanian Heroes of the American Civil War .....</b>	<b>128</b>
Florian Olteanu	
<b>Strategies and Concepts for the Elaboration and Selection of the Technical Means of Integrated Informatics Systems.....</b>	<b>129</b>
Tudor Stefan Leahu	
<b>Graphene Doping for Enhanced Physical Properties of CuFeO<sub>2</sub> Thin Films for Complete Degradation of Rifampicin .....</b>	<b>131</b>
Marwa Ayari, MejdaAjili, Neila Jebbari, Antonio Garcia-Loureiro, NajouaTurki Kamoun	
<b>Enhancing Photocatalytic Efficiency: Synthesis and Characterization of Na-Doped CMTS Thin Films via Spray Pyrolysis.....</b>	<b>132</b>
Amira Bouali, Olfa Kamoun, Anis Akkari and Najoua Kamoun	

<b>Effect of annealing heat treatments on the physical properties of nanocrystalline ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> for optoelectronic applications</b> .....	<b>133</b>
Fatma Ezzahra Dhif, Neila Jebbari, Alberto Vomiero, Elisa Moretti and Najoua Turki Kamoun	
<b>Optimized Transparency and Conductivity in Fluorine-Doped SnO<sub>2</sub> Thin Films: Effects of Doping Concentration on Crystallinity for Optoelectronic Applications</b> .....	<b>134</b>
Asma Romdhani, Safia Alleg and Najoua Turki Kamoun	
<b>Impact of Aluminium, Iron and Graphene dopant elements on ozone sensing performance of CuO-SnO<sub>2</sub>:F thin film sensors</b> .....	<b>135</b>
Ghofrane Charrada, Mejda Ajili, Sandrine Bernardini, Neila Jebbari, Khalifa Aguir and Najoua Turki Kamoun	
<b>Investigations on the Growth and Analysis of Silver-Doped MoO<sub>3</sub> for Photocatalytic Applications</b> .....	<b>136</b>
Olfia Kamoun, Ruxandra Vidu and Najoua Turki-Kamoun	
<b>Bismuth Doping for Enhanced Physical and Electrochemical Properties of CuO-ZnO Thin Films for Complete Degradation of Rifampicin and other Antibiotics alongside Organic Dyes</b> .....	<b>137</b>
Moez Hajji, Mejda Ajili, Neila Jebbari, Amal Thebti, Antonio Garcia-Loureiro, Najoua Turki Kamoun	
<b>Mn<sub>2</sub>O<sub>3</sub>:Zn thin films for photocatalytic applications: Improvement of photodegradation of organic pollutants</b> .....	<b>138</b>
Wafa Naffouti and Najoua Turki-Kamoun	
<b>Effect of annealing temperature on the physical properties of nanocrystalline ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> thin films prepared by spray pyrolysis</b> .....	<b>139</b>
Fatma Ezzahra Dhif, Neila Jebbari, Alberto Vomiero, Elisa Moretti and Najoua Turki Kamoun	
<b>ARA PUBLISHER</b> .....	<b>140</b>
<b>ARA Journals</b> .....	<b>141</b>





# Carboxymethyl-Starch: a New Excipient as a Platform for Pharmaceutical and Biomedical Applications

Mircea Alexandru Mateescu\*, Pompilia Ispas-Szabo

Department of Chemistry, Université du Québec à Montréal,  
Montreal (Québec) H3C 3P8, Canada

\*Correspondence: [mateescu.m-alexandru@uqam.ca](mailto:mateescu.m-alexandru@uqam.ca)

**Abstract:** New pharmaceutical excipients based on natural starch are reported. Appropriate structural modifications may generate supramolecular self-assembled arrangements, adequate for new pharmaceutical forms and biomedical applications. We are proposing new Carboxymethyl starch (**CM-Starch/CMS**) derivatives such as: 1) monolithic matrices for oral pharmaceutical forms; 2) coating materials for pharmaceutical tablets. For both applications, pH-responsiveness is crucial, and it is related to the ability of carboxylic groups to be protonated in gastric acidity, forming an outer compact gel layer as a barrier to protect tablets against gastric fluid. Through the intestinal transit, at increased pH, they will be deprotonated, swollen, disintegrated or dissolved promoting the release of drug. In addition to gastro-protection, CMS allows drug chronodelivery, which is important for personalized medicine. The drug release is also modulated by CMS susceptibility to enzymatical hydrolysis due to the action of intestinal alpha-amylase.

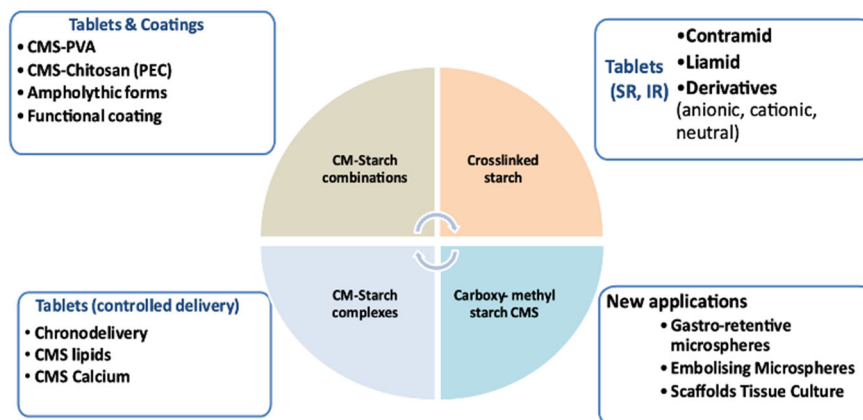
**Keywords:** Pharmaceutical formulations, Controlled Drug Release, Carboxymethyl-Starch, Mucoadhesion, Functional Coating.

## Introduction

There is an unmet need to develop safe and simply to administer oral pharmaceutical forms loaded with high amounts of active principles or with drugs having low solubility. Starches, largely used in pharmaceutical and biopharmaceutical fields as fillers, binders and disintegrants are renewable materials available in large quantities, cost-effective, non-toxic, biocompatible and biodegradable. In its native form starch is not suitable for controlled drug delivery systems due to poor flow and compressibility.

Starch is a polymer having two distinct components: amylose and amylopectin. The amylose is an unramified polymer with glucopyranose units (**GU**) ( $\approx 200$ – $2000$ ) linked through alpha-(1,4) glucosidic bonds whereas the amylopectin is a highly branched polymer with linear chains of GU linked by alpha-(1,4) glucosidic bonds and periodically branched via alpha-(1,6) glucosidic bonds [1]. Scheme I summarized the pharmaceutical forms (sustained release [**SR**] or immediate release [**IR**]) based on starch derivatives, developed by our group during last 25 years.

The applications of starch in pharmaceutical field were extended by understanding its structural organization as a network that can be tailored by physical, chemical (*e. g.* cross-linking, esterification), or enzymatic (hydrolysis) modifications [2].



**Scheme I:** Starch derivatives and their pharmaceutical and biomedical applications.

Combinations with other natural (*i. e.* chitosan) or synthetic polymers (*i. e.* Poly-VinylAlcohol) are also ways to obtain desired properties for various applications [3]. It was found that our CM-Starch exhibits expanded V-type helices (larger than native and gelatinized starch) and with relatively non-polar inner surfaces that can hold hydrophobic agents (*e. g.* Omega-3, lecithin) as inclusion compounds [4, 5].

Having many possible applications in pharmaceutical and biomedical areas, CMS represents a multifunctional excipient easy to source and with a great future potential [3].

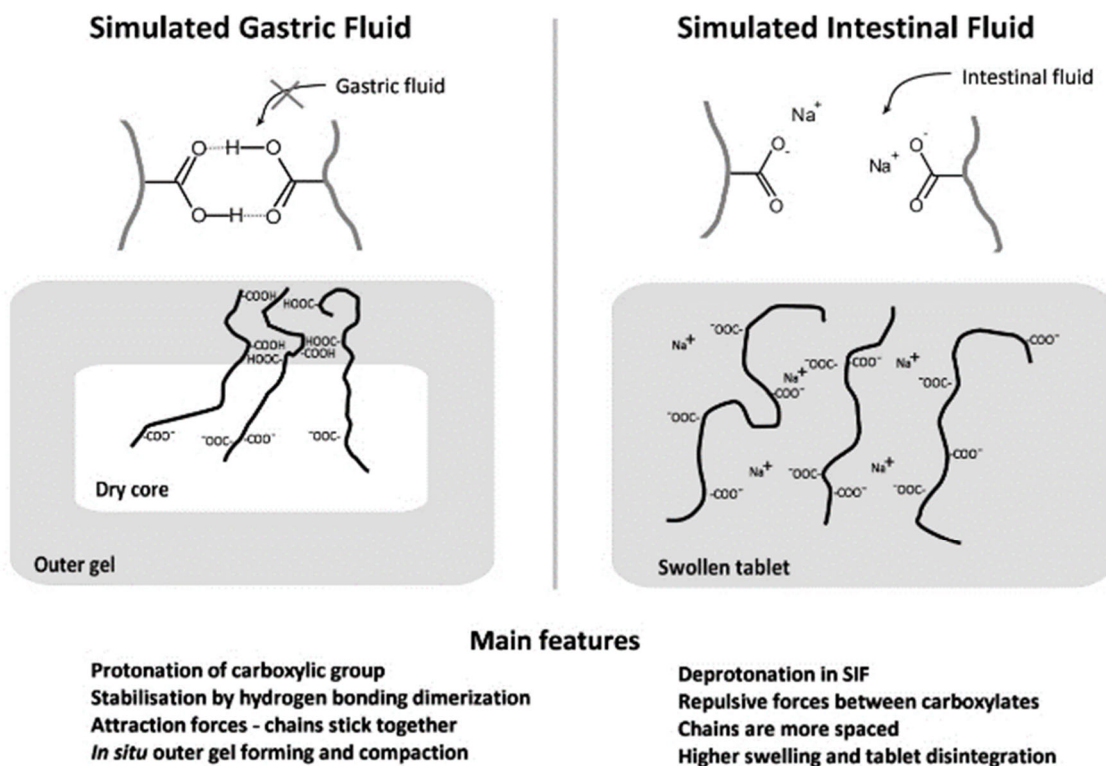
### 1. Carboxymethyl starch as excipient for monolithic tablets.

The CMS, was introduced as excipient for oral monolithic tablets able to control the release of active molecules [6], and of bioactive agents [7].

The rationale of starch carboxy-methylation was to convert native starch to an ionic excipient able to modulate the drug release according to the physiological pH values. CMS materials have as main features: Self-assembling, Stabilization by hydrogen bonding, pH-Responsiveness, Susceptibility to enzymatical hydrolysis by alpha-amylase, Biocompatibility, Biodegradability and Mucoadhesive properties.

In gastric acidity the dimerization (Fig. 1) of protonated carboxymethyl (CM) groups ( $-\text{CH}_2\text{-COOH}$ ) would enhance the strength of the gel-layer, preventing the hydration of the core of the tablets and thus markedly reducing the drug release rate. This compact gel layer would also protect the inside of the tablet from gastric acidity.

Differently, at a higher pH of the intestinal medium, deprotonation will reduce the gel-layer strength by ionization and enhanced matrix hydration. The repulsive forces between dissociated (ionized) CM groups ( $-\text{COO}^-$ ), would generate a fast swelling and increase the drug release rate.



**Figure 1:** Mechanisms of gastric protection and of intestinal release offered by CMS

The properties of CMS, including the control of drug release depend on the degree of substitution (DS defined as the average number of CM groups per GU (lies between 1 and 3) that modulates the interactions between the polymer chains in function of the pH of the dissolution medium. Previously, CMS with DS between 0.15 and 0.30 were used as the most suitable for controlled drug delivery [6]. Moreover, an increasing enzymatic resistance of CMS to amylolysis by alpha-amylase was also reported [8].

High loading drug matrices have been obtained by carboxymethylation of low cross-linked (CL) starch to obtain CMS-CL-6 (where 6 is the cross-linking degree [9]). This new excipient was able to control the release over 20 h from monolithic tablets loaded with 60% drugs as acetaminophen (uncharged), acetylsalicylic acid (with an acidic group) and metformin (with a basic group). The release of ionic drugs can be partially controlled by ionic interaction between pendant groups of polymeric excipient and drugs. This novel generation of pharmaceutical excipients appeared as recommended for high loading dosage formulations.

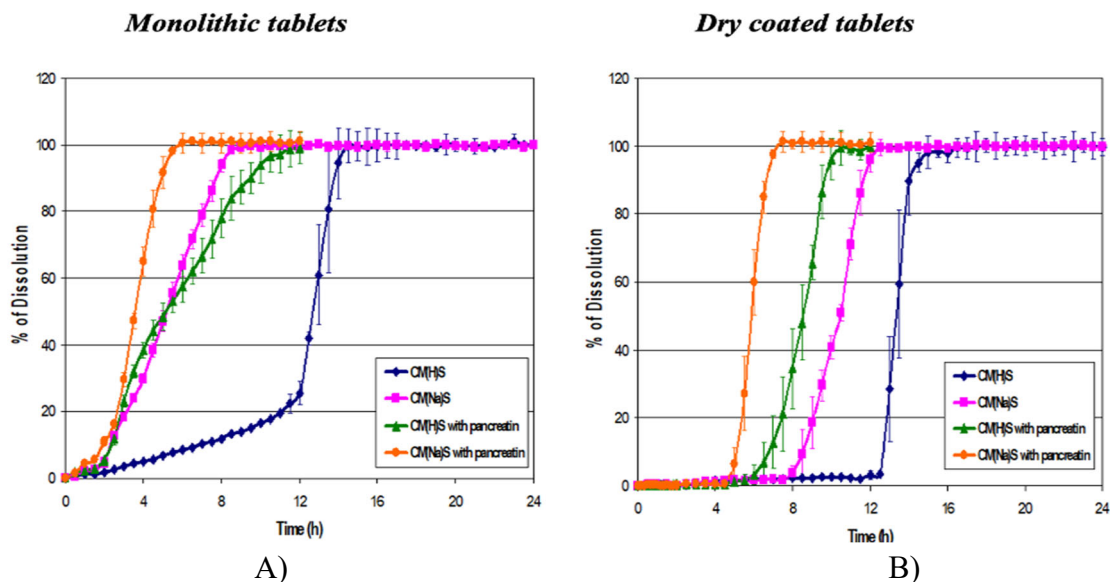
## 2. Carboxymethyl starch as excipient for drug chronodelivery

Classic drug dosage forms typically provide rapid medication release, without control of delivery. Starting with the Sixties, sustained-release forms delivering a drug for 12 h or 24 h after oral administration dominated the pharmaceutical forms. However, certain warnings raised related to optimal dosage formulations. Most of orally administered drugs have particular segments “absorption windows” of the Gastro-Intestinal Tract (**GIT**) into blood circulation. The amounts of drugs non-adsorbed will be eliminated with the intestinal transit.

To optimize the drug sustained-release formulation and favor the efficiency of medication, several pH-responsive excipients have been introduced [3], allowing the controlled-release. This was obtained with excipients modulating the drug release in function of the pH of GIT increasing from 1.2-4.0 for the stomach, to 6.0-7.8 for the intestinal tract. This modulation was achieved by grafting on the polymeric excipients anionic functional groups such as carboxylic groups [10] able to be protonated (and compacted) at acidic pH and gradually deprotonated at the increasing pH (swelling and favoring the release). Such modified release formulations are aimed at reducing dosing frequency and to improve patient compliance when compared to classical preparations and sustained-release, drug formulations. To comply with these requests, the drug formulation should be conceived such as to release the whole amount of the loaded drug in a relatively short time and over a narrow period related to the the absorption window.

A modality to realize this goal is the dry-coating of the core-tablet with a pH-responsive excipient as the CM-Starch. Practically, dry-coated tablets were obtained in two compression steps: first the powder mix containing the bioactive agent and small amount of starch excipient was compressed to obtain a tablet core, followed by a second compression with an external layer (coating) consisting in CMS only. The good gastroprotection and tablet integrity were explained by the protonation of the carboxyl groups in gastric acidity and their stabilization by dimerization and by *in situ* formation of an outer gel layer. In case of dry-coated tablets, the external mantle based on CMS only offers an additional barrier and helps in delaying the penetration of acidic medium. Thus, the drugs incorporated in the core will be better protected in **SGF** (Simulated Gastric Fluid) and their release in **SIF** (Simulated Intestinal Fluid) delayed for several hours.

The chronodelivery is the result of two phenomena: a) ionization (from  $-\text{COOH}$  to  $-\text{COO}^-$ ) occurring with the transit of the CMS-coated tableted from **SGF** to **SIF** and b) drug solubilization and diffusion through the gel layer. For investigated drugs, the whole release in **SIF** occurred in less than 30 min (Fig. 2).



**Figure 2:** pH responsive Chronodelivery of Sodium Diclofenac in Simulated Intestinal Fluid (with and without pancreatin) from uncoated and from dry-coated tablets with protonated CM (H)S and sodium CM (Na)S excipients [10].

### 3. Carboxymethyl starch films as coating materials for pharmaceutical formulations

For drugs degradable by gastric acidity and with adsorption windows at level of upper or lower intestine, there is a need to be protected by a coating affording gastro-protection and enteric release of the active principle.

The current coating materials are synthetic and most of them are Polymethacrylates (Eudragit S, Eudragit L and Eudragit FS). Consequently, the market lacks naturally sourced coating materials.

CM-Starch (CMS) is a naturally sourced material biocompatible and biodegradable by enzymatic amylolysis with alpha-amylase and has interesting filmogenic properties [11]. As a novelty, the carboxymethylation processing was conducted in aqueous phase: it appeared easy to operate with a scalability feasible, representing important advantages compared to starch modifications made in organic solvents. The features of the CMS films are crucial for the tablet coating.

#### Formulations for Tablet Coatings

Some of CMS derivatives previously tested as cast film forms were formulated with sorbitol as plasticizer. The CMS coatings remained intact on the coated tablets for about 2h in SGF (time considered for gastric residence by FDA and other regulatory

organizations) followed by disintegration in SIF via a mechanism of protonation/deprotonation with the switch from acidic to neutral pH.

We can define our material as a functional pH-dependent coating. Furthermore, the susceptibility to alpha-amylase in combination with the pH dependency would recommend this natural sourced CMS processed in aqueous medium, as a unique coating material. It was shown that when coated with CMS films, tablets may resist gastric acidity more than 1h [12]. The integrity of the CMS film applied as functional coating is essential to ensure the gastro-protection of tablets.

The capacity of CMS to generate uniform films is the key element to protect the tablet and their content of active principles from gastric acidity avoiding their degradation. Figure 3 (A) presents an entire and a sectional cut of coated tablets after immersion in SGF containing iodine (Lugol) reagent (forming a blue-dark complex with the V-helix form of the starch-based coating film). The uniformity of the coating film and the highly efficient gastric protection, with no stomach fluid entering the tablet and maintaining the core dry (Fig 3B), shows the coated tablet maintaining the shape and coating after 2h of residence in gastric fluid.

To the best of our knowledge, this study was the first showing the use of CMS derivatives as functional coating material.



**Figure 3:** Tablets coated with CMS after immersion for 15 min in SGF containing Lugol-Iodine solution (A), after 2 h in SGF (B) and the remaining shell (C).

**4. CM-Starch microspheres for gastric and colon delivery** - for certain subjects (elders, children, esophagus impairment) and for some veterinary applications, the administration of pills is not recommended. For this reason, we developed Microspheres

(MS) of CMS cross-linked (CL) with Sodium TriMetaPhosphate (STMP). These MS were gastro-retentive on gastric mucosa in acidic conditions and allowed the delivery of active agents acting at the stomach level, such as the Furosemide diuretic [13].

### 5. Novel CM-Starch complexes with Bioactive agents: The expanded V-helix

The hypothesis was that the internal (so-called “*hydrophobic*”) channel of V-helix of CMS is larger than that of gelatinized, but non-derivatized starch. Furthermore, it was hypothesized and that this internal channel of V-helix of CMS is expanded, due to the presence of external polar carboxylate groups able to create a kind of “expansion” of the diameter of the internal channel. This may be a major achievement for drug formulation, particularly for low water-soluble drugs. Starch complexes with single chain fatty agents are wellknown. The novel aspect with CMS is that it may form complexes of diglycerides (as lecithin [5]) and even triglycerides (as omega-3 oil [4])

The advantages may be major, particularly for a better stability of solid omega-3 (with CMS) than of liquid form. This new inclusion of active principles in V-Helix of CMS seems advantageous, even when compared with beta-cyclodextrins. Other agents to formulate may be astaxanthin or related carotenoids, liposoluble vitamins or lipofectamine.

### 6. Ampholytic Starch

A new multifunctional excipient carrying anionic (CM) and cationic AminoEthyl (AE) groups on the same molecular backbone as CM-AE-Starch was recently proposed for better control of the drug release [14, 15]. We have also introduced ampholytic starch derivatives carrying CM and Trimethyl-Aminoethyl (TMAE) groups. The synthesis was done with sodium monochloroacetate and glycidyl-trimethylammonium hydrochloride to give CM-TMAE-St. With anionic and cationic groups, the ampholytic starch may control the drug release irrespective of the pH. These new matrices have been proposed for highly soluble drugs, such as Metformin, which are difficult to formulate with the current excipients. It was hypothesized that the presence of both anionic and cationic groups will generate a stronger self-stabilization of starch matrices and an improved control of drug release.

### 7. Polyelectrolyte CM-starch/chitosan

PolyElectrolytic Complexes (PEC) as novel excipients involving anionic CM groups of CMS and cationic amine groups of Chitosan (Ch) as CMS/chitosan (CMS:Ch) were introduced for colon delivery [16, 17]. Chitosan is a natural hydrophilic, bioresorbable and nontoxic polysaccharide. However, it is a polycation that presents a poor solubility in neutral or alkaline solutions and its applications may be partially limited.

The PEC are able to afford a strong gastroprotection preventing degradation of sensitive agents (therapeutic peptides, enzymes, probiotics). The monolithic uncoated pills obtained with CMS:Ch PEC excipients may generate a tandem sequential stabilization: in SGF an outer protective CMS membrane able to protect the bioactive drug and to prevent gastric acidity to enter the pills. At intestinal level (higher pH), chitosan would form a compact protective layer, allowing the tablet to reach the colon where is disaggregated by the local flora.

The PEC excipient was already used to formulate an orally administered therapeutic enzyme: the Diamineoxidase (DAO, Histaminase) aimed to improve the treatment of Inflammatory Bowel Diseases (IBD) [18, 19]. The novel CM-Starch:Chitosan PEC allowed direct drug targeting the colon, bypassing the stomach damaging acidity and the upper intestine reach in proteolytic enzymes.

### **Conclusion**

Already used from many decades for pharmaceutical applications, starch continues to be explored and to offer new opportunities to researches interested to valorize this biomaterial in diverse domains of health.

### **Acknowledgments**

This research was funded by Natural Sciences and Engineering Research Council (NSERC) of Canada (Grant number 06912 to MAM) by CRIPA-FRQNT Research Cluster and by Fondation Courtois (Canada).

### **References**

- [1] Modified starches: Properties and uses Edited by O. B. Wurzburg, CRC Press, Boca Raton, Florida, 1986.
- [2] Labelle M., Ispas-Szabo P., Mateescu MA. (2020) Structure-Functions Relationship of Modified Starches for Pharmaceutical and Biomedical Applications. *Starch - Stärke* 72, 2000002.
- [3] Mateescu M. A., Ispas-Szabo P., Assaad E. (2014) Controlled Drug Delivery: The Role of Self Assembling Multi-Task Excipients. Woodhead Publishing Series in Biomedicine (Oxford) – Elsevier.
- [4] Le T. C., Mateescu M. A. (2015) Bioactive agents included in functionalized starch having a single helix V-structure EP 3 110 452 B1.
- [5] Friciu M., Le T. C., Ispas-Szabo P., Mateescu M. A. (2013) Monolithic Mesalamine forms for colon delivery. *Eur. J. Pharm. Biopharm.* 85:521- 530.
- [6] Lemieux M., Gosselin P., Mateescu M. A. (2010) Influence of drying procedure and of low degree of substitution on the structural and drug release properties of carboxymethyl starch. *AAPS PharmSciTech.* 11:775-85.
- [7] Calinescu C., Nadeau E., Mulhbachter J., Fairbrother J. M., Mateescu M. A. (2007)



Carboxymethyl high amylose starch for F4 fimbriae gastro-resistant oral formulation. *Int J Pharm.* 343:18-25.

[8] Lenaerts V., Chouinard F., Mateescu M. A., Ispas-Szabo P. (1999) Cross-linked high amylose starch resistant to amylase as a matrix for the slow release of biologically active compounds. US patent 6284273B1.

[9] Mulhbacher J., Ispas-Szabo P., Lenarts V., Mateescu M. A. (2001) Cross-linked high amylose starch derivatives as matrices for controlled release of high drug loadings. *J. Control. Rel.* 76:51–58.

[10] Ispas-Szabo P., De Koninck P., Calinescu C., Mateescu M. A. (2017) Carboxymethyl Starch Excipients for Drug Chronodelivery. *AAPS Pharm. Sci. Tech.* 8:1673-1682.

[11] Labelle M., Ispas-Szabo P., Tajer S., Xiao Y, Barbeau B., Mateescu M. A. (2023) Anionic and Ampholytic High-Amylose Starch Derivatives as Excipients for Pharmaceutical and Biopharmaceutical Applications: Structure-Properties Correlation. *Pharmaceutics* 15:834

[12] Labelle M., Ispas-Szabo P., Vilotte F., Mateescu M. A. (2024) Carboxymethyl Starch Films as Enteric Coatings: Processing and Mechanistic Insights. *J. Pharm. Sci.*, 113:725-734.

[13] Lemieux M., Gosselin P, Mateescu M. A. (2015). Carboxymethyl starch mucoadhesive microspheres as gastroretentive dosage form. *Int J Pharm.* 496: 497-508.

[14] Sakeer K., Ispas-Szabo P., Mateescu M. A. (2017) Self-Stabilizing Ampholytic Starch Excipients for Sustained Release of Highly Soluble Drugs: the Case Study of Metformin. *AAPS PharmSciTech.* 18: 2658-2672.

[15] Benyerbah N., Ispas-Szabo P., Sakeer K., Chapdelaine D., Mateescu M. A. (2019) *Pharmaceutics.* 11: 253.

[16] Assaad E., Wang Y., Zhu X. X. and Mateescu M. A. (2011) Polyelectrolyte complex of carboxymethyl starch and chitosan as drug carrier for oral administration. *Carbohydr. Polym.*, 84:1399-1407.

[17] Assaad E., Blemur L., Lessard M., Mateescu M. A. (2012) Polyelectrolyte Complex of CM- Starch and Chitosan as Protein Carrier. *J Biomat Sci - Polym Ed.*, 23: 1713-28.

[18] Calinescu C, Mondovi B, Federico R, Ispas-Szabo P, Mateescu MA. (2012) CM-starch: Chitosan monolithic matrices containing diamine oxidase and catalase for intestinal delivery. *Int J Pharm.* 428:48-56.

[19] Blemur L., Le TC, Marcocci L., Pietrangeli P., Mateescu MA. (2016) Carboxymethyl starch/alginate microspheres containing diamine oxidase for intestinal targeting. *Biotech. Appl Biochem.* 63:344-53.

**Dr. Steve O. Michael**

Professor of Higher Education

Rector & CEO of Danubius International University  
Galati, Romania



**ENHANCING THE ROMANIAN  
HIGHER EDUCATION COMPARATIVE ADVANTAGE: THE ROLE OF THE  
DIASPORAS**

[www.univ-danubius.ro/ara](http://www.univ-danubius.ro/ara)



# **Enhancing the Romanian Higher Education Comparative Advantage: The Role of the Diasporas**

**Dr. Steve O. Michael, Professor of Higher Education**

Rector & CEO of Danubius International University, Galati, Romania

## **Abstract**

In an increasingly global society, national higher education systems and their institutions have been shoved into a global market as evidenced by the rising popularity of global rankings of institutions and the growing competition for international students and scholars. Hence, there is an emergent need for prudent higher education policy makers and leaders to question and assess their system comparative advantages. The purpose of this presentation is to provide an anecdotal assessment of the Romanian higher education comparative advantage, examine barriers limiting advantages, and provide recommendations that could enhance the system advantage. The presentation concludes with a call to the Romanian academic diasporas who, with their vast intellectual talents and academic resources, could contribute toward the enhancement of the system advantage.

## **Introduction**

It is indeed my great honor to give a keynote at the 45th Congress of the American-Romanian Academy. My special gratitude goes to Dr. Gabriela Wilson who initiated this idea. Dr. Wilson serves on my International Advisory Council at Danubius International University, and I am always appreciative of her magnanimity and her benevolent spirit. As an American living partially in Romania, I share several things in common with you, the love of our beloved countries: Romania and America. I believe it is this love that has assembled us here today.

I thought I should start my remarks by briefly responding to your curiosity. You have my bio and my extensive years of service in the US, but why Romania? After the collapse of the former Soviet Union, I believe I was the first American invited by the Minister of Education in Moldova to give a keynote at their first International Conference on Higher Education. At that conference, I predicted that the world was on the verge of globalization that will require unprecedented transnational educational activities. Some people from countries around the Black Sea were at the conference and they invited me to visit their

countries. After several visits, I initiated an association we called the Association of the Black Sea Higher Education Leaders and held conferences in Russia, Romania, Turkey, etc. The Association later morphed into the Global Association of Private Universities and Colleges (GAPUC) and much later into the Association for the Global Advancement of Universities and Colleges (AGAUC).

Danubius University, whose name was just recently changed to Danubius International University, invited me to receive their Honoris Causa for the work done in higher education around the Black Sea and I pledged at the ceremony to assist the institution. True to Romania way of doing things, both the Founder of the Institution, Dr. Benone Pusca who was a retired justice of the law and his son, Dr. Andy Pusca, took me as a family member and I became a godfather to Andy's daughter. For 12 years, they wanted me to come to the institution to help given their knowledge of my work in the US. I told them that no university in Romania could pay my American salary, but I would take early retirement after my daughter graduated from New York University, arguably the most expensive university on earth. In August 2022, I came for a visit hoping to return home, but as fate would have it, the Founder, Dr. Benone Pusca passed away during my visit. With Andy's insistence and the death of his father and seeing the enormity of the work required to turn the institution around, it was difficult for me to turn my back. The longer I stayed, the more I saw what needed to be done at Danubius, but also the more I became fascinated by the Romanian higher education system and what contributions could be done. With this introduction, I would now like to focus on my topic.

### **Globalization of Higher Education**

The history of humankind is replete with scuffles among and between cultural and ethnic groups. Human beings clash for territories and for power, for domination and for freedom, for exclusion and for inclusion, for goods and for ownership. Yet, in the midst of these ethnic pogroms, people trade among themselves, selling and buying goods and services. In particular, people trade ideas, exchanging knowledge and information with physical, political, and geographical barriers serving as the only limitations to trading.

With the reduction or elimination of some of these limitations and the expansion of knowledge and cultural understanding in the 21st century, cross borders trading and activities have grown more than ever in human history. The formation of nationhood led to the formalization of cross border activities regulated by politics and the understanding of economic comparative advantages. Today, we speak metaphorically about the globe as shrunk; making the once upon a time far places, nearer; distances, closer; remote areas, accessible; and boundaries, blurry - a phenomenon that is now widely known as globalization.

In our increasingly global society, national higher education systems and their institutions have been shoved into a global market as evidenced by the rising popularity of global rankings of institutions, the growing competition for and exchange of international students and scholars. For years, I have advanced a doctrine that a true academic is a global citizen, and a genuine intellectual is a global scholar - one whose pursuit of knowledge transcends geopolitical boundaries, and love for knowledge dissemination compels an inclusion of all people irrespective of their “socia-ology.”

### **Important Observations**

Romania is a member of the Black Sea countries and a former member of the communist nations; hence some features commonly found in the former Soviet Union countries are still traceable. Romania has a unitary higher education system. Given its communist past, Romania is relatively new to the private higher education system.

My observations over the years of countries such as Russia and China with communist background reveal some similarities. First, higher education in these countries tends to be more centralized. Second, there is tighter control by the government through the ministry of education. Third, the public higher education sector is well developed. Fourth, private higher education is relatively new, less developed, and often treated as an inferior stepchild. Fifth, there is little or no government support for private higher education institutions.

Sixth, the private higher education sector is in no position to strongly compete with the public higher education sector. Seventh, the privileges enjoyed by the public higher education diminish the incentive for the public institution leaders to cooperate and collaborate with the private higher education leaders. Eighth, in an attempt to regulate quality, the government puts heavier financial burdens on the private higher education sector. Ninth, to defray these costs, the private higher education institutions pass increased costs to students, making their offering less attractive to prospective good students. Tenth, this scenario has the potential to force some private higher education institutions to struggle and scramble, and in some cases titter toward the so-called diploma mills.

In China for example, it is only after the public institutions have admitted the good students that whatever is left over is allocated to the private institutions, a situation that makes them, even if by appearance alone, secondary and inferior. Private institutions also find it extremely difficult to get approval to offer graduate degrees in China. In this circumstance, it is practically impossible for private institutions to rank equally with the public ones, especially given the fact that ranking criteria are mere indicators of institutional wealth and access to resources. The richer an institution, the higher it ranks, lending

credence to the adage, wealth is the ability to fully experience life (Henry David Thoreau).

### **Comparative Education Versus Comparative Advantage Analysis**

Historically, educators, especially higher education scholars, have always been interested in comparative education. By definition, comparative education is an analysis of differences and similarities of educational systems with specific focus on organizational structures, policies, governance, funding, and key performance indicators. Comparative advantage analysis, on the other hand, examines comparative strengths of one system over another with the sole purpose of capitalizing on the strengths. My interest today is to examine the comparative advantage of the Romanian higher education and how Romanian diasporas may help in capitalizing on its strengths.

### **The Goals of Higher Education**

How competitive is the Romanian higher education? To answer this question, we must ask what exactly is higher education established to accomplish? An assessment of the comparative advantage must be done in the context of the established goals of higher education. Table 1 provides a summary of critical goals that higher education systems are established to fulfill. It is important to note that the interests and priority of the government, the public, and the academic may differ on each of the goals. For example, while the government may be interested in a short-term goal achievement, a long-term goal may be a higher priority for the academic community.

**Table 1:** Overall Goals of Higher Education

<b>Higher Education Goals</b>	<b>Comments</b>
<b>Citizens with Advanced Education</b>	The proportion of the population with college education.
<b>Preparation for the Labor Force</b>	While the government is interested in job creation and the public seeks employability, there is always a debate as to the degree to which higher education should be a preparation for specific Labor rather than for Life.
<b>Contributions to the stock of knowledge</b>	Both the government and the public may appreciate contributions to the stock of knowledge, but this is one of the highest goals of the academic community.

<b>Contributions to the national priorities</b>	Government funding of higher education is always influenced by politics, which is the interpretation of national priorities. The public may struggle between real priorities and political priorities, while the academic community often wish that funding is not dictated by politics.
<b>Serving as the economic engine</b>	Government and politics require short term demonstration of economic growth, the public may struggle with the link between economic performance and higher education productivity. The academic community, on the other hand, would want its contributions assessed on the long run rather than by the short-term economic performance.
<b>Preparation of the next generation of thinkers and innovators</b>	Both government and public are interested in “thinkers” to the extent that they do not upset the apple cart. This is one of the highest priorities of higher education to produce critical thinkers, divergent thinkers, innovative thinkers, and thinkers by all means.
<b>Strengthening the social fabric of the nation</b>	Government, the public, and the academic community all hope that the higher education system strengthens the social fabric of the nation.
<b>Transformation of Civilization</b>	While there is a general expectation that higher education will transform civilization, the speed of transformation could be perceived as a threat by government and the public.

A higher education system that is fulfilling all the goals listed above is effective and worthy of its nation’s investment. However, it is one thing to fulfill national goals and a different thing to have a comparative advantage over other systems.

### ***1.1.1 The Comparative Advantage Domains***

While accomplishment of goals is laudable, the relative efficiency of the higher education system as compared with others is important. The higher the system’s efficiency and effectiveness, the more likely the system will demonstrate superior competitive advantages. Table 2 provides a summary of comparative advantage domains and an anecdotal assessment of the Romanian higher education system. Higher education scholars are invited to conduct empirical studies of these assessments so as to prove the validity of the ratings.

**Table 2:** Anecdotal Assessment of Romanian Higher Education System

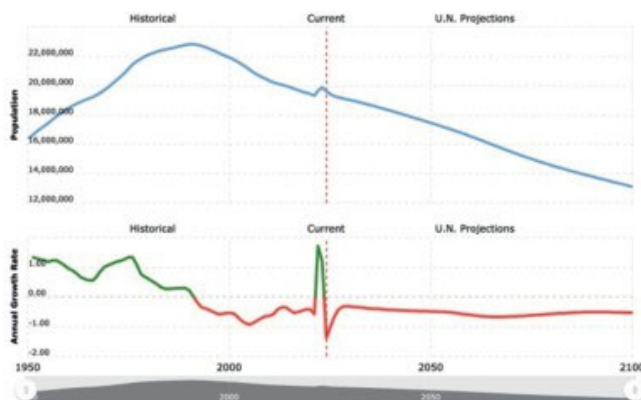
<b>Advantage Domains</b>	<b>Assessment of the Romanian Higher Education</b>	<b>Interpretations</b>
<b>Accessibility Advantage</b>	<b>High</b>	Measured by the degree to which those qualified are able to gain admission to the academic programs of interest to them. Space advantage
<b>Affordability Advantage</b>	<b>Very High</b>	Measured by the relative low cost of obtaining education as compared with other systems. Tuition/cost advantage
<b>Academic Advantage</b>	<b>Up and Coming</b>	Measured by the attractiveness of Romanian degrees to other nationalities. Quality/World Ranking advantage
<b>Geographic Advantage</b>	<b>Potentially High</b>	Measured by how conducive Romania is for academic work and study. Regional peace advantage
<b>Cultural Advantage</b>	<b>Potentially High/Up and Coming</b>	Measured by the attractiveness of the Eastern European region—touristic advantage. Diversity advantage
<b>Economic Advantage</b>	<b>Mixed Review</b>	Measured by the total cost of the system and the degree to which the Romanian higher education system is able to attract and pay world class scholars.
<b>“Affiliational” Advantage</b>	<b>High</b>	Measured by the degree to which the system collaborates with and is accepted by other systems—the European Union advantage, and international advantage

### *1.1.1. Accessibility Advantage*

The Romanian higher education system is well developed to absorb internal demand by those who are qualified. Chart 1 shows the declining population of Romania<sup>1</sup>, which creates



space in the system for external demand. Although it appears that the desire to go overseas for higher education among the young ones is abating, there is still room for institutions to absorb increase in demand. Accessibility advantage is not only an issue of space availability, but a desired space, i. e. admission into program of choice.



The Romanian higher education system is comprehensive with almost all the majors of the world available in the country. Most qualified prospective students are, therefore, able to gain admission into programs of interest to them. Without the external limits on enrollment, I am confident that the private institutions would declare that they have more room to absorb additional demand. For example, Danubius University was once reported to have almost 10, 000 students and today, it has less than half of that.

What about external demand? The Romanian higher education system is dynamic enough to respond to external enrollment demand. There is a growing interest among prospective international students in the Romanian higher education institutions. I have witnessed this interest in Pakistan, China, and some African countries. There is a growing number of Italians seeking further education in Romania. Accessibility advantage is high given the availability of space to absorb growing demand for Romanian higher education.

### ***1.1.2 Affordability Advantage***

The advantage of affordability is the measure of the degree to which most students can afford the cost of education. The cost of education is defined as tuition, fees, and room and board, that is, all the costs associated with their education. In Romania, students pay less than \$2000 (US) in tuition annually! My daughter graduated from New York University with a whopping

\$60, 000 per year! Adding room and board, getting close to \$80, 000 a year! Coming

from the US, I had the greatest sticker shock of the opposite reaction looking at the tuition per year at higher education institutions in Romania. As a professor of higher education finance. I know what it costs to operate institutions, and I often wonder how it is possible for these institutions, especially the private ones, to survive.

The highest comparative advantage of the Romania higher education system lies in its low cost of attendance. Even at private institutions, the highest tuition is still under \$3000 per year. Of course, it is important to factor in cost of living, the general low wage environment, but even with that, the low tuition is a huge attraction that has not been leveraged adequately, especially at the international level. Therefore, the Romanian higher education affordability advantage is very high.

### ***1.1.3 Academic Advantage***

Academic advantage is the extent to which the academic offerings of a system are attractive to potential students. What makes academic offerings attractive are many: comprehensiveness of offerings, ease of obtaining degree, quality of degrees, reputation, and employability are some of the elements to be considered. Like any country, there is a wide range of qualities ranging from the top tier institutions to those that are struggling. If we were to use world rankings as a surrogate for academic advantage (and that doesn't tell the whole story), the Times Higher Education ranking of 2024 ranks the highest institution, the Bucharest University of Economics Studies between 801-10002 worldwide.

Undoubtedly, Romania has high quality institutions, but institutions are not marketed the way we do in the United States; hence, my assessment is an up-and-coming academic advantage. There is also some work to be done to transform pedagogy beyond theories to more experiential and practical education, study abroad, integration of sports and campus life—all those things that make education not only fun but life changing experiences.

### ***1.1.4 Geographic Advantage***

As a member of the Black Sea countries, Romania's location offers tremendous touristic opportunities. Although Romania sits nervously close to Russia, it is a peaceful country, a member of NATO with a long historical background. I often find this point difficult to convince Americans who ask me why Romania given the closeness to Russia and Ukraine. Romania is a peaceful place to study, and an attractive place to explore the Eastern European landscape and terrain. There is so much to do in this region, from the exploration of the mountains to underdeveloped water-related sports. Good marketing of an institution also markets its location. There is indeed a promising geographic advantage.

### ***1.1.5 Cultural Advantage***

Closely akin to the geographic advantage is the cultural advantage. History, language, religion, and traditions of Romania provide a tremendous learning opportunity for international students. More than a decade ago, I brought American students to Galati as part of their study abroad experience. The feedback from students was overwhelmingly positive. When asked, if they would recommend it to future American students, their responses were in the affirmative. The cultural advantage is up and coming as the nation continues to improve its touristic attractions, provide culturally relevant curricular, and market the region as a study abroad destination.

### ***1.1.6 Economic Advantage***

While low cost of attendance is an advantage on the one hand, low overall revenue, on the other hand, presents a challenge to the system. The Romanian higher education system enjoys high affordability advantage, and perhaps high efficiency in terms of the total expenditures on education relative to overall production (measured in terms of graduating numbers and research productivity), the low-cost environment also translates into low revenue. For example, the low faculty compensation cannot attract world scholars from advanced countries. What professors are paid here is a fraction of what we pay in the US, even after factoring in the cost-of-living differential. Chances are that highly productive professors who have opportunity to be employed where their compensations quadrupled that of Romania would leave the country. “In 2020, OECD countries spent on average 5.1% of their gross domestic product (GDP) on educational institutions (primary to tertiary levels). In Romania, the share of GDP dedicated to education was lower at 2.7%. 3” In terms of economics overall, I would rate the advantage as mixed.

### ***1.1.7 “Affiliational” Advantage***

Just as an institution develops an advantage by its partnerships, so also a higher education system benefits from affiliations. “Affiliational” advantage is the extent to which a system or an institution benefits from acceptance, reciprocity, cooperation, and collaboration. The number of affiliations confers an advantage as well as the quality of affiliations. A consortium of 200 institutions provides a scale advantage over a consortium of 20. In terms of quality, affiliations with top ranking institutions also provide an advantage. Although, I also encourage institutions to develop pipeline affiliations which may require collaboration with lower or non- ranked institutions.

As a member of the European Union, Romania benefits tremendously from its affiliations with European higher education systems. Participation in the Erasmus programs

as well as European sponsored activities have remarkable positive impacts on the system. Beyond European affiliations, most if not all Romanian institutions have extensive affiliations internationally. Affiliations are great where outcomes include joint degrees and collaborative research. While Romanian institutions enjoy extensive external affiliations, collaborations among these institutions within Romania would be advantageous to the system.

### ***1.1.8 Barriers to Comparative Advantage***

Several factors limit the degree of advantage of the Romanian higher education. The list, while not exhaustive, reveals my current understanding of the system.

#### Language of Instruction

Language of instruction is important in two ways. First, it represents the hurdle that nonnative speakers must jump over before obtaining their education. The policy currently in Romania requires foreign students to study Romanian language and perform at a particular level before proceeding with their degree program. A language requirement limits enrollment to those who are interested in mastering the language.

Second, post degree utilization of the language defines graduates' range and scope of opportunities. Romanians who study in Romanian language are expected to be employed where the language is spoken. International students, apart from Moldovans, have limited opportunities to use the language beyond Romania and Moldova upon graduation. For these two reasons, comparative advantage is limited.

#### Global Ranking

Higher education systems now operate within a global market, a development that ushered in the global ranking of institutions. Although ranking criteria are subject to controversy, that has not diminished public interest in ranking outcomes. To the extent that ranking influence institutional reputation, perceptions, and demand, to that extent ranking defines quality advantage. During my recent visit to China, I learned that the Chinese Government has a list of Romanian institutions approved for partnership with Chinese institutions. The list is based solely on published rankings of public institutions. Efforts should be made to have Romanian institutions in the top 500 worldwide irrespective of the ranking agencies.

I have noticed over the years that institutions, or I should say their leaders, are happy when they rank high and disappointed when they do not. Ranking is fraught with problems. Good teaching could be going on in an unranked institution. Recently, a new ranking

agency with the intention to rank institutions based on “institutional wealth” asked me to participate in a questionnaire. After studying the questionnaire, I told them what they are ranking institutional expenditures, not wealth. They stopped communicating with me. A gentleman approached me with the request of \$30, 000 to make my institution a top ranking one. I hope no one is paying that kind of money.

### System Bureaucracy

Higher education system can be efficient or not, effective or not, and supportive of institutions or become a huddle for them. A complex bureaucratic system organization limits its comparative advantage. The interest of the Ministry of Education is to have some of the best institutions in the world. To do this, bureaucracy must be minimized, consultative partnership and responsive support service will move institutions forward. Last year, Danubius University changed its name to Danubius International University because there is another European university with the same name and also because of new emphasis on internationalization. A name change had to be approved by the Ministry, the Parliament, and the President of the nation, taking about a year to accomplish.

### Weak Private Sector

Of all the barriers to the overall comparative advantage of the Romanian higher education system, the relatively weak private higher education sector is the most critical. The private higher education sector is an important contributor to a nation's economy, trained human resources, and educated citizenry and it does so with only a fraction of what it costs the government to accomplish the same goals. The notion that strengthening the private higher education sector weakens the public higher education sector is a myth.

The public higher education sector is stronger where there is a strong private higher education sector. The weakness of the private sector is observable in many ways. The CNR (Council of Rectors) is the gathering of the Romanian higher education rectors. Great rectors with great agendas, but in most cases the agenda is completely public institution centric. After attending several of the meetings, I asked the private higher education sectors what they gain from these meetings, and you can guess their responses. I have always thought, since these meetings are typically two days, why don't we have the first day dedicated to sectorial meetings and the second day, a combined meeting to present reports of the sector's meeting? That would be a great use of time in my opinion.

### ***1.1.9. Recommendations***

Efforts to overcome some of the barriers will go a long way in strengthening the

comparative advantage. In addition, to capitalize on the Romanian higher education competitive advantages, the system can benefit from the contributions and support of the American Romanian Academy members. The following recommendations are ways that the system can benefit the members:

1. Visiting professorship

The sons and daughters of Romania with terminal degrees from the US and in other countries have much to contribute to the Romanian institutions. Your vast teaching experience abroad in some of the best and leading institutions of the world will benefit Romanian students. Therefore, I recommend that ARA works with the Ministry of Education to keep an annual registry of academics willing to serve as visiting professors. Romanian institutions can tender applications for them. Naturally, professors like to go to the best ranked institutions, but I would advise you to consider institutions of lower ranks that may benefit the most from your assistance.

2. Sabbatical Contributions

Beyond a short visiting position, ARA members can contribute their sabbatical years to work at higher education institutions in Romania. Sabbatical years are paid for by home institutions; thus, it should not put a heavy financial burden on you. Sabbatical year position will not only benefit the institution and Romania as a whole but will also broaden the global experience of the faculty and strengthen your home institution's internationalization agenda.

3. Joint research/publications

ARA members can make a huge difference by initiating joint research works and joint publications. In addition, ARA members, especially those from the United States, have access to grants. ARA members can include Romanian faculty members in their grant writing. The list of members should include areas of research and their interest in having research partnership.

4. Scholarship

The tuition cost in Romania is minuscule compared to what we pay in the US. For 5000 lei a year, which is equivalent to a little over \$1000 US, a student's annual college education is covered. ARA can make a huge impact by setting up scholarships, especially for the low-income students. With only \$10, 000 a year, ARA can sponsor 10 full scholarships or 20 half scholarships. If you are from the United States, you know your donations would be tax deductible. This type of scholarship can go a long way to assist students attending private institutions in Romania.

5. Endowed Chair

The concept of endowed Chair is still foreign in Romania. I am glad that we have Dr.

Wilson here who recently landed an endowed chair position. Endowed positions are prestigious positions reserved for the very best in their fields. ARA can introduce the concept to Romanian institutions. Of course, you know that the positions is endowed because there is an endowment set aside for it. ARA can help raise funds to create an endowed chair as an example for what the country can do to attract and retain the very best in Romania.

#### 6. Influencing national policies

ARA can influence the Romanian national policies on education. If you are from the United States, you know that the very best schools in the US are private: Harvard, Yale, Columbia, NYU, Cornell, Princeton, Stanford to mention but a few. The presence of these institutions makes American public universities a topnotch. The reason for this is simply because of the higher education environment and our educational policies.

ARA's conference or congress could contribute to the advancement of the higher education system of Romania by providing a set of recommendations on different aspects annually.

#### 7. Study abroad programming

As a demonstration of your global scholarship, ARA's members could arrange a study abroad program through their institutions. Perhaps you could arrange it to even coincide with ARA's annual congress so that these students can participate. What a great publicity that would be for American-Romanian relationship and for your institutions.

#### 8. Bilateral institutional agreement

ARA could encourage its members to work with their institutions to develop a bilateral institutional agreement. This type of agreement will enable Romanian institutions to use ERASMUS funds to participate in joint activities. Your institutions will benefit from Erasmus funded programs by signing agreement with Romanian institutions.

#### 9. Fulbright opportunity

The Fulbright is a prestigious program sponsored by the United States for both American and non-American faculty members. For Romanians to participate, they need host institutions to work with. ARA members can work with their institutions to become hosts and support Romanian professors.

#### 10. Early retirement contribution

I am an example of someone who could take an early retirement to come to Romania to help with the higher education institution. What I am doing is beyond Danubius International University as I continue to provide policy recommendations for the system and help in getting the private institutions to form an association with a united strong voice that can influence the government. America has all the opportunities and attractions, no

doubt, but there is nothing more exhilarating in life than to give to those who truly need it.

In conclusion, the comparative advantage of the Romanian higher education system is potentially strong. The system enjoys several competitive advantages, among which are the relatively low cost of education, comprehensive program offerings, and affiliation with European and international institutions. To capitalize on these advantages, however, the higher education system can benefit from the contributions of the American Romanian Academy members. The collective experience of these members and their access to the best institutions in the world can be leveraged to enhance academic excellence in Romania.

### References

- 1 <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ROU/romania/population-growth-rate>
- 2 [https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking#!/length/25/locations/ROU/sort\\_by/rank/sort\\_order/asc/cols/stats](https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking#!/length/25/locations/ROU/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats)
- 3 <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/4b21c36d-en/index.html?itemId=/content/component/4b21c36d-en#:~:text=A%20further%209%25,pursue%20tertiary%20programmes>

**Read the article on:**

**[www.univ-danubius.ro/ara](http://www.univ-danubius.ro/ara)**



## Senior Association

**Dumitru Todoroi**, Prof.univ., dr.hab.,m.c.ARA, ASEM,  
Președinte Asociația „Seniorii ASEM”, [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md)

**Abstract:** The Senior Association is more than just a community—it is a sustainable ecosystem where members continue to contribute their skills and experience within the parent enterprise, even as they age. It provides a structured way for professionals to remain active, engaged, and valued throughout different stages of their later years. A Senior within the association falls into one of three categories. First, there are those in the final five years before retirement, still employed and actively working. Then, there are retirees who choose to continue working on a limited-time basis, maintaining a connection to their professional life. Lastly, some retirees dedicate their time to voluntary activities, offering their expertise and support without formal employment. Together, these groups form the Associated Seniors, a collective that ensures continuity, shared knowledge, and lasting engagement within the parent enterprise. Through this model, the Senior Association fosters both personal fulfillment and intergenerational collaboration, creating a vibrant and sustainable professional environment for its members.

## Asociații Seniorale

**Rezumat:** Asociația Seniorală este mai mult decât o simplă comunitate – este un ecosistem durabil în care membrii își continuă activitatea și își valorifică experiența în cadrul întreprinderii-mamă, chiar și pe măsură ce îmbătrânesc. Aceasta oferă un mod structurat prin care profesioniștii pot rămâne activi, implicați și apreciați în diferite etape ale vieții lor. Un Senior din cadrul asociației se încadrează într-una dintre cele trei categorii. În primul rând, sunt cei aflați în ultimii cinci ani înainte de pensionare, care sunt încă angajați și activi în muncă. Apoi, există pensionarii care aleg să își continue activitatea într-un regim de timp limitat, menținând astfel o legătură cu viața profesională. În cele din urmă, unii pensionari se dedică activităților voluntare, oferindu-și expertiza și sprijinul fără a fi angajați formal. Împreună, aceste grupuri formează Seniorii Asociați, un colectiv care asigură continuitatea, schimbul de cunoștințe și implicarea pe termen lung în cadrul întreprinderii-mamă. Prin acest model, Asociația Seniorală promovează atât împlinirea personală, cât și colaborarea intergenerațională, creând un mediu profesional dinamic și sustenabil pentru membrii săi.

### DE CE Asociații Seniorale?

1. Asociația Seniorală este o comunitate ecologică a seniorilor din jurul pensionării la întreprinderea-mamă.
2. Seniorul din Asociația Seniorală este membru afiliat la întreprinderea-mamă până la adinci bătrânețe.

3. Asociația Seniorală asigură bătrânețe sănătoase psihologic: membrul Asociației (seniorul) nu este afectat de „lovitura psihologică” nici la trecerea de la ANGAJAT la ASOCIAT și nici la trecerea de la ASOCIAT la AFILIAT.
4. Membrul Asociației Seniorale este nu numai CONSUMATOR de bunuri în societate, dar el „după puterile lui” poate fi și PRODUCĂTOR de bunuri sociale la întreprinderea-mamă.

Concluzie: Aceasta este o proprietate esențială a Asociației Seniorilor, având în vedere, că în viitorul apropiat numărul pensionarilor se va fi egala cu numărul tinerilor contribuabili.

### **Care sunt ofertele Organismelor internaționale: ONU/OMS ?**

Programul ONU / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030) este aliniat la calendarul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă și al obiectivelor de dezvoltare durabilă [2].

Asociațiile Seniorale sunt dedicate soluționării problemelor anunțate de Programul ONU / OMS:

- : Fără sărăcie,
- : Fără foame
- : Sănătate și bunăstare,
- : Educație de calitate,
- : Egalitatea, etc

### **Executorul Programului ONU/OMS !**

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a fost rugată să conducă implementarea proiectului în colaborare cu celelalte organizații ale ONU.

### **Invenția ASEM pentru Programul ONU/OMS !!!**

Asociația „Seniorii ASEM” este o Asociația Seniorală, care asigură continuitatea activităților membrilor săi la întreprinderea – mamă (ASEM) până la adânci bătrânețe !

### **Seniorii ASEM: Conform Regulamentului Asociației „Seniorii ASEM”:**

Art. 1. Senior al ASEM este profesorul – reprezentant a unei din următoarele 3 grupe de profesori ASEM:

- profesorii, care vor fi pensionați în următorii 5 ani: profesorii angajați,
- profesorii pensionari cu activitate part-time: profesorii asociați și
- profesorii pensionari fără activitate: profesori afiliați.

Seniorul ASEM este PERSOANĂ AFILIATĂ în ASEM.



### **Experiența: Asociația „Seniorii ASEM” E deja istorie !!!**

Asociația „Seniorii ASEM” este Aprobata de Senatul ASEM din 24 Decembrie 2019 și conformată prin Ordinul Rectorului ASEM la 2 Ianuarie 2020!

Asociația „Seniorii ASEM” este compusă din:

143 de membri: Profesori Seniori ai ASEM, inclusiv:

32 Seniori ANGAJAȚI,

28 Seniori ASOCIAȚI și

83 Seniori voluntari AFILIAȚI!

### **Experiența: Organizarea activităților: GSI ale Asociația „Seniorii ASEM”!**

Asociația „Seniorii ASEM” activează prin intermediul Grupele Speciale de Interese (GSI) cu activități structurate în:

à „Proiectarea proiectelor”,

à „Cercetare Seniorală”,

à „Curricula 2030”,

à „Cultura și Odihna Seniorală” și

à „Audit Senioral”.

### **Experiența: Rezultate & Publicitate: Asociația „Seniorii ASEM”: Asociația „Seniorii ASEM” PRODUCE (1): COST & COST**

Ohrid, North Macedonia: COST CA 16226: SHELDON Meeting, October 16-17, 2019, Ohrid, North Macedonia: Creation the Consciousness Society (D. Todoroi) & Roboții în Societatea Digitală (D. Todoroi)

PPP: Attempts to improve the situation of elderly people in the Republic of Moldova.  
Dumitru TODOROI, Chisinau, Republic of Moldova, Academy of Economic Studies of Moldova, [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md)

PPP: Creation of the Consciousness Society. Stage development, Dumitru TODOROI, Chisinau, Republic of Moldova, Academy of Economic Studies of Moldova,

SHELDON Meeting, October 16-17, 2019, Ohrid, North Macedonia

COST Action CA16226, Proceedings of the COST Action CA16226 3rd Online Conference Meeting 14th October 2021, The Psychological Remedies for Older Adults,

Dumitru MICUSHA h. D Student, FIUM, [dimamicusa@gmail.com](mailto:dimamicusa@gmail.com)

Francisco Jose MELERO, COST CA 16226, SHELD-ON, [fj.melero@cetem.es](mailto:fj.melero@cetem.es)

Dumitru TODOROI, Academy of Economic Studies of Modova, MD, [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md)

Willeke van STAALDUINEN COST CA 19136 AFedemy / NET4AGE, [willeke@afedemy.eu](mailto:willeke@afedemy.eu)

COST Action CA16226: November 12th 2020, Krakovia, Poland

COST Action CA16226: luni 04 aprilie, 2022- joi 07 aprilie, 2022: Izola, Slovenia, „The friendly interaction of adults in the continuous intergenerational cooperation in the workplace until deep old age. ”, Dumitru TODOROI, Prof. univ., Dr. hab., ARA corr. Member, TELE-2022 President, COST action CA16226 MC member.

COST Action CA19136: Capri, Italy, 2021, (Dumitru TODOROI), Asociația „Seniorii ASEM” – o invenție cu mari perspective pentru Europa”, COST action CA19136 MC member.

COST Action CA19136: Szeged, Hungary, 2022, (Dumitru TODOROI), Implementarea tipușui de Asociație „Seniorii ASEM” la Universitățile din Moldova”

COST Action CA19136: Hague, Netherlands, 23 mai 2023 – 24 mai 2023, "International Interdisciplinary Network on Smart Healthy Age-friendly Environments"

COST Action CA19136: Bucharest, Romania, 21 mai 2024 to 22 mai 2024, "International Interdisciplinary Network on Smart Healthy AgeFriendly Environments", Management Committee Meeting, (D. TODOROI), „Implementation of SENIORS’ Associations”

### **Asociația „Seniorii ASEM” PRODUCE (2): ARA & TELE: Asociația „Seniorii ASEM”**

TELE-2020: the 9<sup>th</sup> international TELECONFERENCE of Young Scientists  
“Creation of Conscience Society”, March 13-14, 2020

TELE-2021: the 10<sup>th</sup> international TELECONFERENCE of Young Scientists

“Creation of Conscience Society”, March 12-13, 2021

TELE-2022: the 11<sup>th</sup> international TELECONFERENCE of Young Scientists

“Creation of Conscience Society”, March 18-19, 2022

TELE-2023: the 12<sup>th</sup> international TELECONFERENCE of Young Scientists

“Creation of Conscience Society”, March 17-18, 2023

TELE-2024: the 13<sup>th</sup> international TELECONFERENCE of Young Scientists

“Creation of Conscience Society”, March 15-16, 2024

ARA-43: Thessaloniki, Grecia

ARA-44: Timișoara, România

ARA-45: Bucharest, România



**Asociația „Seniorii ASEM” PRODUCE (3): Publicații inter-generaționale**

*Society Consciousness Computers, Volume 6, 2020,*

– [Bacău]: Romania, 63 pages, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321,

*ARA Journal of Sciences Nr 4 (2021), University of California Davis,*

<http://www.AmericanRomanianAcademy.org>, ISSN Print Edition: 0896-1018

*Society Consciousness Computers, Volume 7, 2021,*

– [Bacău]: Romania, 84 pages, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321

*Asociația „Seniorii ASEM” – 2 Ani de activitate,*

– [Chișinău] : ASEM, 2021. - 114 p., ISBN 978-9975-155-32-8

*ARA Journal of Sciences, Nr. 5, (2022), University of California Davis,*

<http://www.AmericanRomanianAcademy.org>, ISSN Print Edition: 0896-1018

*Society Consciousness Computers, Volume 8, 2022,*

– [Bacău]: Romania, 129 pages, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321

*Society Consciousness Computers, Volume 9, 2023,*

– [Bacău]: Romania, 67 pages, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321

*ARA Journal of Sciences, Nr. 6, (2023), University of California Davis,*

<http://www.AmericanRomanianAcademy.org>, ISSN Print Edition: 0896-1018

*Asociația "ASEM Seniors" – 3 years of activity,*

– [Chișinău]: SEP al ASEM, 2023. - 163 p., ISBN 978-9975-147-95-8

*Societatea conștiinței pentru îmbătrânirea sănătoasă, Asociația "Seniorii ASEM".*

– [Chișinău] : SEP ASEM, 2024. – 95 p.: ISBN 978-9975-167-45-1 (PDF), DOI:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10908012>

# Economic evaluation of efficiency in the health system

Negruta Ludmila, Raevschi Elena,

State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu”, Chisinau, MD-2004, Republic of Moldova.

[\\*ludmila.negruta@usmf.md](mailto:ludmila.negruta@usmf.md)

**Abstract:** The health system is the cornerstone of a healthy and prosperous society. However, in the context of limited resources and growing demand for health services, it becomes essential to assess the effectiveness of the health system. The economic evaluation of public health services is a way of finding answers to three fundamental questions of health economics: what services should be provided, how should these services be provided, and for whom the services have to be provided. Economic evaluation is an important method for measuring the performance of the system, highlighting the costs and benefits associated with its different aspects, and thus allows us to answer the question of how to use limited resources in the face of unlimited needs and wants in the context of increasingly complex health services.

Economic evaluation as a process, compares two or more alternatives from the point of consumed resources and obtained results. It involves two major points: from the one side, analysis of at least two alternatives, and on the other side, simultaneous analysis not only of the costs, the obtained results. The main principle that stands on an economic basis consists of evaluating some alternatives, studying each of them, of necessary resources and prognoses results. Costs show necessary resources, and results are obtained from some kind of consequences: benefits, effects, or associated utilities for each health state.

In conclusion, we consider that economical evaluation is a main instrument in health system management, which offers vital information for making the decisions in health field. By cost evaluation and benefits of different interventions and politics of health, can be assured efficient use of resources and improvement of health state of the population in conditions in which services became more and more complex.

**Key words:** Medicine, Health, Cost, Benefits.

## 1. Introduction

The health system is the cornerstone of a healthy and prosperous society. However, in the context of limited resources and growing demand for health services, it becomes essential to assess the effectiveness of the health system. The economic evaluation of public health services is a way of finding answers to three fundamental questions of health economics: what services should be provided; how should these services be provided and for whom. Economic evaluation is an important method for measuring the performance of the system, highlighting the costs and benefits associated with its different aspects, and

thus allows us to answer the question of how to use limited resources in the face of unlimited needs and wants in the context of increasingly complex health services. [1].

Economic evaluation as a process compares two or more alternatives in terms of resources consumed and results achieved. It involves two indispensable sides: on the one hand, the analysis of at least two alternatives and, on the other hand, the simultaneous analysis of both costs and results obtained. The principle underlying the economic evaluation is to identify a number of alternatives, study the resources required and the expected results for each of them. The resources required are expressed in terms of costs, and the outcomes achieved can be expressed in terms of some type of consequence/benefit, effect or utility associated with each condition (Figure 1):

COSTS	CONSEQUENCES
<p><b>Patient and family friendly</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>out-of-pocket payments.</b></li> <li>• <b>other expenses of patients and their families for treatment.</b></li> <li>• <b>time off work;</b></li> </ul>	<p>Changes in the use of resources/benefits: For the functioning of health sector services:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• related to the original condition.</li> <li>• related to other conditions.</li> </ul> <p>For the patient and his/her family:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• savings or more free time;</li> <li>• decrease in days of frequent and unexcused absence</li> </ul>
<p><b>Organizational and operational</b></p>	<p>Changes in health:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• physical effects.</li> <li>• psychological effects.</li> <li>• social effects</li> </ul>
<p><b>Referring externalities</b></p>	<p>Changes in the quality of life of the patient and his/her family</p>

**Figure 1.** Costs vs Consequences [2].

When resources are limited, it is not possible to provide all available services, even though some may have remarkable therapeutic effects. Strategic choices between different alternatives are therefore needed, based on objective criteria such as cost evaluation.

Cost is a measure of the monetary value lost when a resource is consumed. For each activity, product or service there are several types of costs, as they can be calculated using different methods, depending on the objective pursued. Since costs are derived from the activities carried out, it is essential to first analyze the components of that activity to know exactly what they are.

In the context of the above, we mention [3]:

Grouping costs according to their behavior gives us the following:



✓ fixed costs that remain unchanged regardless of changes in the level of activity, such as the number of patients treated or the number of tests performed;

✓ semi-fixed costs change with increasing or decreasing activity levels, but not proportionally;

✓ semi-variable costs - have a fixed and a variable component;

✓ variable costs - change directly in proportion to changes in the level of activity;

As consequences (results) we mention:

Health utility - represents the degree of preference individuals give to certain health conditions. A value of 1 is usually assigned to full health, while a value of zero is associated with a state equivalent to death. Intermediate health states will have utility values between zero and one.

Quality-adjusted life years is a summary measure of health gain, combining changes in life expectancy and quality of life. This measure uses health utilities to assess improvements in life expectancy as a function of quality of life experienced.

Standard betting is a method of assessing the utility of a particular health condition, particularly in chronic conditions where individuals must choose between a specified health condition for a specified period of time or a gamble with the probability of immediate health restoration or death.

The time trade-off is another approach to assessing health utilities, where individuals have to decide between living for a certain period of time in a specific state of health or a shorter period in a state of full health.

Contingent valuation is a method of valuing health service benefits, based on estimates of the maximum amount individuals would be willing to pay for access to the service or the minimum amount they would accept as compensation if the service were unavailable.

Several methods of economic valuation are known based on the two indicators mentioned. We will focus on four, the most important in our opinion [4]:

- cost minimization analysis;
- cost-effectiveness analysis;
- cost-utility analysis;
- cost-benefit analysis;

Cost-minimization analysis - the simplest type of economic evaluation, which compares the resource consumption of two or more programs with similar results. In this situation, because we have the same consequences, only the costs for each alternative are identified and analyzed, and the selected intervention is the one with the lowest costs. An example of such an analysis is the evaluation and comparison of costs for the emergency surgical service in the case of a laparoscopic surgical service versus the classical

(traditional) method, which involves admitting the patient to hospital.

Cost-effectiveness analysis - is an economic evaluation method that is only applicable when outcomes are one-dimensional and expressed in natural units, such as changes in blood pressure or mortality rates. In a pre-determined financial framework, a lower cost-effectiveness ratio is considered more favorable because implementing an alternative may bring greater health benefits. If a program is simultaneously more expensive and more effective than the one being compared, an incremental ratio can be calculated that indicates the additional cost per unit of outcome achieved by comparing two treatment options. In this situation, a subjective assessment is required to determine whether obtaining an additional unit of outcome is economically justified (consulting the cost-benefit analysis).

## **2 Material and methods**

Health economic evaluation most often refers to the activities of organisations and individuals aimed at strengthening and improving the health status of citizens, which enables organisations to reimburse the costs of their activities and regularly make a profit from the payments for services provided that are paid for by health service consumers or those who finance their treatment. The study was performed based and using the secondary study narrative review methodology [5].

## **3 Results and discussions**

For better understanding, let's take an example. We are concerned with achieving success in prolonging the lives of those suffering from heart failure and want to compare the costs and consequences of two options: treatment and heart transplantation. In this case the outcome we are concerned with, the number of years gained, is common to both programs. It should be noted that the programs may have both different consequences and costs. In this case, the cheapest program is not necessarily the one that would be appropriate. In order to choose the right option from the alternatives mentioned, it is necessary to calculate the years of life earned and compare this with the cost per year of life earned. Such analyses where costs are related to a single effect (measured in natural units - e.g. number of life-years gained) which may differ in magnitude from one program to another are cost-effectiveness analyses. The results of such analyses can be expressed either as cost per unit of effect (cost/life years gained) or as effects per unit of cost (life years gained/million lei spent).

Cost-benefit analysis - is a form of economic evaluation that primarily addresses issues of resource allocation efficiency. Costs and outcomes are expressed in a common unit of measurement, usually money, using techniques such as contingent valuation. Cost-benefit

analysis provides a broader perspective on alternative demands on scarce (society's) resources, allowing comparisons between treatment options in the health sector and even with those in other public sectors. While not all aspects can be evaluated in monetary terms, a cost-benefit framework is useful to highlight the impact on costs and benefits on a 'balance sheet', highlighting areas where trade-offs can be made between tangible (usually costs) and intangible elements<sup>1</sup>.

In many situations, the effects of different alternative programs may be different. To illustrate this point, we can look at a cardiovascular screening program, which aims to prevent premature death, compared with a seasonal flu immunization program, which aims to reduce days lost from work. In order to make a relevant comparison, it is necessary to identify a common element. One possible approach would be to express the results of the two programs in monetary terms. On this basis, we can compare the costs of implementing each program with the potential savings generated by these programs.

Cost-utility analysis - is a method of evaluating the costs of a program in relation to its benefits, using a single measure that combines several categories of benefits, usually two, reflecting both their quantity and quality. Utility refers to the value of a particular health condition and can be quantified by patients' preferences for particular levels of health. For example, twins who are identical in all respects except occupation (one a musician, the other a volleyball player) both suffer a fracture in their right hand. Although their health status is identical in this case, when they are asked to rate the "state of having a fractured hand" on a scale from 0 (death) to 10 (perfectly healthy), their preferences may differ significantly because of the importance they each place on the fractured hand due to their occupation. It is therefore expected that the assessment of the usefulness of treatment (the extent to which treatment improves their quality of life) will differ significantly. Cost-utility analysis considers quality of life when comparing costs and consequences. The measure used for this is QALY (Quality-Adjusted Life Year) - the number of quality-adjusted life years. Because QALY involves two distinct variables - quality and quantity - it is important to decide how to define and combine them.

There are three common methods of obtaining health utilities. We will refer to them by giving a brief description. Thus, the first method is the health measurement method, which involves the use of questionnaires or interviews with people involved, such as medical specialists, people undergoing treatment or based on personal experience. Responses are assessed on a scale with well-defined extremes.

The second method is the years of life versus health status method, in which respondents are asked to compare different combinations of length of life and quality of

---

life. This method assumes that additional years of life have the same value, without updating the value of years with a given health status.

The third method is the standard game method, in which respondents are presented with a special instrument and asked to choose between two alternatives. The first alternative involves either a return to normal health for an additional number of years or immediate death, while the second alternative guarantees additional years of life with some deterioration in health.

#### **4. Conclusions**

In conclusion, we consider economic evaluation to be an essential tool in health system management, providing vital information for health decision-making. By assessing the costs and benefits of different health interventions and policies, efficient use of resources and improvements in the health status of the population can be ensured as health services become increasingly complex.

#### **References**

- [1] GOLD, M. R., SIEGEL, J. E., RUSSELL, L. B., WEINSTEIN, M. C. Cost-effectiveness in health and medicine. New York: Oxford University, 1996; 448 p. ISBN: 9780195108248. Available at <https://global.oup.com/academic/product/cost-effectiveness-in-health-and-medicine-9780195108248?cc=md&lang=en&>
- [2] [2] LOZAN, O., NICULIȚĂ, A., Health Economics. USMF "Nicolae Testemițanu", School of Public Health Management, Swiss Agency for Development and Cooperation. Chisinau, 2016. 368 p. ISBN 978-9975-4280-8-8.
- [3] Shiell A. , Donaldson C., Mitton C., Health economic evaluation. Journal of Epidemiology and Community Health, 2022, Available from: [https://www.researchgate.net/publication/11546311\\_Health\\_economic\\_evaluation](https://www.researchgate.net/publication/11546311_Health_economic_evaluation) [accessed May 12 2024].
- [4] McIntosh E, Donaldson C, Ryan M. Methodologies and analysis incost-benefit analysis in health care: Does the state of the art reflect thestate of the science? Pharmacoeconomics 1999;15:357–67 Available at [https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/06/economia\\_sanatatii\\_a5.pdf](https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/06/economia_sanatatii_a5.pdf)
- [5] Landrивon, G., delahaye, F. Clinical research. From idea to publication. 2nd edition. Edit DAN ( 2002) 287 p. ISBN 973-8365-05-8.

# Trends in Prevalence of Noncommunicable Disease Behavioural Risk Factors in the Republic of Moldova

Raevschi Elena, Negruta Ludmila

State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu”, Chisinau, MD-2004, Republic of Moldova.

\*elena.raevschi@usmf.md

**Abstract:** Noncommunicable diseases (NCDs) are the main issues of Public Health in terms of premature mortality at the global and national level. The World Health Organization determined behavioral risk factors as the main intervention in order to prevent and control noncommunicable diseases by setting targets, as follows: a 30% relative reduction in prevalence of current tobacco use, at least 10% relative reduction in harmful alcohol consumption, a 10% relative reduction in prevalence of insufficient physical activity, halting the rise in obesity by 2025.

The aim of the study was to evaluate the trends on prevalence of noncommunicable diseases behavioral risk factors in the Republic of Moldova over the years 2013-2021 in order to assess the achievements of national targets reduction adjusted to the global targets. The study was performed based on two nationwide surveys (STEPS 2013 and STEPS 2021) on the prevalence of NCDs risk factors among the adult population aged 18-69 years in the Republic of Moldova.

In conclusion, the results of the evaluation of the trends on prevalence of NCDs behavioral risk factors in the Republic of Moldova confirm the achievement of the global targets regarding relative reduction of harmful alcohol consumption and relative reduction of physical inactivity, as well. However, the targets for reducing the current use of tobacco and halting the rise in obesity were not achieved, moreover, increasing trends have been observed highlighting the need to optimize efforts at the national level in this regard.

**Keywords:** Medicine, Noncommunicable diseases, Behavioural Risk Factors.

## 1. Introduction

The Republic of Moldova is the country with the highest general mortality rate in Europe determined by major noncommunicable diseases: cardiovascular diseases, cancer, chronic respiratory diseases, and diabetes.

Behavioural risk factors for noncommunicable diseases: tobacco use, alcohol consumption, unhealthy diet and physical inactivity, and the pathological conditions determined by them carry major health risks and attributed premature deaths.

The data of the WHO STEPS 2021 study indicate that every third adult (31.8%) in the Republic of Moldova is affected by 3 or more behavioural risk factors for noncommunicable diseases [1].

According to WHO data, a large part of premature deaths is a priori avoidable, in particular, through the early prevention of behavioural risk factors, largely determined by the development of the functionality of their continuous surveillance system [3].

The National legislation [4], Health strategy "Health 2030" [5] and National Program for the prevention and control of priority NCDs in the Republic of Moldova for the years 2023-2027 [6] emphasize the need to ensure effective surveillance of risk factors in order to prevent early noncommunicable diseases and to strength health promotion, with potential for further development for other health determinants considered priority.

The development of this component, according to the provision of the general objective of the National Program for the prevention and control of major NCDs in the Republic of Moldova for the years 2023-2027, will allow "the evaluation of trends over time, comparable at the national level and with other countries, of the nine targets and to the 25 indicators in the global NCDs monitoring framework [3], expanded and aligned to the Sustainable Development Goals (SDGs) [7,8], of the relevance, effectiveness, cost-effectiveness, efficiency, sustainability and impact of NCDs control interventions, ensuring with evidence the need for substantiation of public health policies" [6].

This type of modern approach to the surveillance of risk factors for noncommunicable diseases contributes substantially to the integration in the European space [4,8], both in terms of strengthening the protection of the population's health, and that of consolidating the research infrastructure in the health field, being consistent with the general objectives and the first priority and strategic direction of the National Program in the fields of research and innovation for the years 2024-2027 [9].

Until now, the problem of the existence in the Republic of Moldova of the national system of continuous surveillance of behavioural risk factors for noncommunicable diseases, capable of ensuring their uniform monitoring in terms of time and content, remains unresolved.

Currently, the Republic of Moldova applies the methodology of the STEPS prevalence study of risk factors [1, 2], guided by the WHO in countries that do not have functional national surveillance systems. This would be a starting point in the development of standardized and systematic surveillance experience, offering the prospect of initiating own activities in order to increase the functionality of the national surveillance and control system to meet the ever-changing local needs regarding noncommunicable diseases and their risk factors.

World Health Organization determined behavioral risk factors as main intervention in order to prevent and control noncommunicable diseases setting targets, as follows: a 30% relative reduction in prevalence of current tobacco use, at least 10% relative reduction in harmful alcohol consumption, a 10% relative reduction in prevalence of insufficient physical activity, hating the rise in obesity by 2025 [1,3].

The national targets 2020 were adjusted as follows: a 3 % relative reduction in prevalence of current tobacco use, at least 5% relative reduction in harmful alcohol

consumption, a 5% relative reduction in prevalence of insufficient physical activity, halting the rise in obesity by 2020 [10].

In this context, the aim of the study was to evaluate the trends on the prevalence of noncommunicable diseases behavioral risk factors in the Republic of Moldova over the years 2013-2021 in order to assess the achievements of national targets reduction adjusted to the global targets.

## 2. Material and methods

The study was performed based on two WHO guided nationwide surveys (STEPS 2013 and STEPS 2021) on the prevalence of NCDs risk factors among the adult population aged 18-69 years in the Republic of Moldova [1,2]. Using the secondary study narrative review methodology [11].

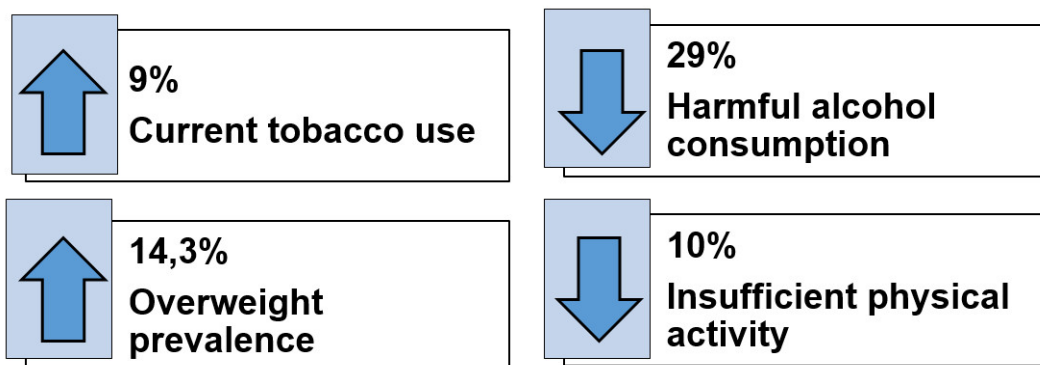
## 3. Results and discussions

The main results of the study showed the increasing trend of prevalence of current tobacco use from 25.3% (95% CI, 23.4% to 27.2%) in 2013 to 27.6% (95% CI, 25.5% to 29.7%) in 2021 with relative increasing of 9%.

Over same period of time the prevalence of harmful alcohol consumption was found decreasing trend statistically significant from 19.5% (95% CI, 18.1% to 22.2%) to 13.8% (95% CI, 12.1% to 15.5%) with relative reduction of 29%.

The prevalence of insufficient physical activity in 2021 (9,1%; 95% CI, 7.7% to 10.5%) was not statistically significantly lower than in 2013 (10,1%; 95% CI, 8.6% to 11.5%) with relative reduction of 10%.

Overall adult obesity prevalence was found similar in 2021 (22,7%; 95% CI, 20.9% to 24.5%) versus 2013 (22,9%; 95% CI, 21.2% to 24.6.5%).



**Figure 1.** Relative time changes (%) in terms of achievements of National targets reduction of behavioural risk factors contributing to NCDs, 2013-2021.

However, obesity prevalence was somewhat higher in males (20.2% relative increasing) than females (15.7% relative reduction). When the overweight category is added, including obesity, prevalence estimates nearly triple in 2021. The prevalence of overweight was reported with 14,3% relative increasing from 55,9% (95% CI, 53.7% to 58.2) in 2013 to 63.9% (95% CI, 61.7% to 66.2) in 2021 (Figure 1).

## Conclusions

1. The results of the evaluation of the trends on prevalence of NCDs behavioural risk factors in the Republic of Moldova confirm the achievement of the global targets regarding relative reduction of harmful alcohol consumption and relative reduction of physical inactivity, as well.

2. However, the targets for reducing the current use of tobacco and halting the rise in obesity were not achieved, moreover, increasing trends have been observed, highlighting the need to optimize efforts at the national level in this regard.

## References

- [5] World Health Organization. Prevalence of noncommunicable disease risk factors in the Republic of Moldova STEPS 2021. Copenhagen: regional Office for Europe (2022). Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. Retrieved from <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2022-6785-46551-67555>
- [6] World Health Organization. Prevalence of noncommunicable disease risk factors in the Republic of Moldova STEPS 2013. Regional office for Europe. Denmark (2014). Retrieved from [https://portal-uat.who.int/fctcapps/sites/default/files/2023-04/moldova\\_2016\\_annex2\\_steps\\_2013.pdf](https://portal-uat.who.int/fctcapps/sites/default/files/2023-04/moldova_2016_annex2_steps_2013.pdf)
- [7] World health organization. Development of an implementation roadmap 2023-2030 for the Global action plan for the prevention and control of NCDs 2013-2030. Retrieved from <https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/governance/roadmap>
- [8] Parlamentul Republicii Moldova. Legea nr. LP315/2022 din 17. 11. 2022 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Retrieved from [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=134582&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro)
- [9] Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea nr. 387 din 14.06.2023 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030” Retrieved from. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=138493&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138493&lang=ro)
- [10] Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea nr. 129 din 15.03.2023 cu privire la aprobarea Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027. Retrieved from [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=136642&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136642&lang=ro)
- [11] United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Sustainable Development. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>



- [12] Guvernul Republicii Moldova. United Nations Moldova. Adaptarea agendei 2030 de dezvoltare durabilă la contextul Republicii Moldova. (2017). 107 p. Retrieved from <https://www.undp.org/ro/moldova/publications/adaptarea-agendei-2030-de-dezvoltarea-durabila-la-contextul-republicii-moldova>
- [13] Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea nr. nr. 1049 din 21.12.2024 pentru aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027. Retrieved from [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=141296&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141296&lang=ro)
- [14] Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea nr. 403 din 16.04.2016 pentru aprobarea Planului național de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2012-2020. Retrieved from <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=364230>
- [15] Landrison, G., delahaye, F. Cercetarea clinică. De la idee la publicare. Ediția a II-a. Edit DAN ( 2002) 287 p. ISBN 973-8365-05-8.

# The evolution of computing tools and information techniques in higher education for chemistry and chemical engineering in Romania from 1864 to 2024.

Cristina Mandravel, e-mail: mandravelcristina@comcast.net

**Abstract.** In this paper evolution of calculation devices, used for processing of the laboratories data and of techniques for information on the scientific publications in chemistry is followed in parallel with development of the high academic institutions, specific for formation of chemists and chemical engineers in Romania in the period 1864-2024.

**Keywords:** Computing resources, information techniques.

## Evoluția mijloacelor de calcul și a tehnicilor de informare în învățământul superior de chimie și inginerie chimică din România din 1864-2024.

La sfârșitul secolului XIX, formarea chimiștilor se realiza în cadrul facultăților de științe existente în cele 2 universități: din Iași (înființată ca primă instituție de învățământ superior din regatul României în 1860, dar având facultate de științe, doar din 1864) și București (1864). La Universitatea A. I. Cuza în prima generație de profesori de chimie se remarcă Petru Poni (Chimie Anorganică), Anastase Obreja (Chimie Organică), iar la începutul secolului XX, în a doua generație distingem pe profesorul Petre Bogdan (Chimie Fizică) [1]. Tot la universitatea ieșeană la facultatea de științe din 1912 se dezvoltă secții de Chimie Industrială și Chimie Agricolă. La Universitatea din București prof. dr. C. I. Istrati (Chimie Organică), Ștefan Minovici (Chimie Organică) și G. C. Longinescu (Chimie Anorganică) fac parte din generația întemeietorilor, iar din generația a doua se remarcă profesorul Eugen Angelescu (Chimie Fizică, apoi Chimie Organică), Gh. Spacu (Chimie Anorganică-după 1940) și C. D. Nenițescu (Chimie Generală, Chimie Organică din 1925-1935).

La Cluj, Universitatea Dacia Superioară ia ființă în 1918, odată cu Marea Unire. (De observat că la Cluj exista o universitate din 1581, dar cu predare în limba maghiară). La noua facultate de științe vin de la Iași Prof Adrian Ostrogovici (Chimie Organică) și vremelnic, Gh. Spacu (1919-1940), apoi Raluca Ripan pentru Chimia Anorganică. De

remarcat în generația următoare profesorii Dan Radulescu (Chimie Fizică) și Ion Tanănescu (Chimie Organică)[1]. Tot după 1918, când Bucovina de Nord se integrează în România, Universitatea Franz-Joseph din Cernăuți, înființată în 1885 cu predare în germană, devine Universitatea Carol I cu predare în română și germană. Această instituție avea doar facultăți cu profil umanist, dar cea mai bogată bibliotecă în acele timpuri dintre toate universitățile românești, de 16.000 volume.

Așa cum documentează Horia Colan [2], dezvoltarea învățământului tehnic superior din România are loc după Marea Unire. Prima instituție de acest tip, ia naștere la București, la 10 Iunie 1920, sub conducerea prof. ing. Gh. Duca și avea 4 secții (Construcții, Electromecanică, Mine și Metalurgie, Chimie Industrială), fiind cunoscută sub denumirea Școala Politehnică București. În același an, la 5 Noiembrie 1920 își începe activitatea, prin decret al regelui Ferdinand, o altă instituție de învățământ tehnic superior: Școala Politehnică din Timișoara (Se impunea această înființare, dată fiind dezvoltarea industrială a Banatului!). Instituția avea ca prim rector pe matematicianul Traian Lalescu, iar ca decan al secției de Chimie Industrială pe prof. ing. Constatin Căndea. În 1937, secțiile de științe aplicate ale Universității A. I. Cuza din Iași se reorganizează ca Școala Politehnică Gh Asachi. În 1938, aceasta cuprindea 3 facultăți: Electrotehnică, Chimie industrială, Agronomie, având profesori proeminenți (membri ai Academiei Române): Ștefan Procopiu, Radu Cernătescu, C. V. Gheorghiu. De menționat că în 1941 sunt transferate la Cernăuți 3 secții ale Școlii Politehnice ieșene: Electromecanica, Chimia Industrială, Construcții (din Martie 1944 acestea se vor refugia la Turnu Severin, județul Mehedinți).

Atât profesorii universitari din prima generație, cit și cei din generația a doua se formaseră în străinătate, cu precădere la universități prestigioase din Franța, Austria, Germania. Cu toții s-au străduit să-și doteze cât mai bine laboratoarele, au preluat și transmis studenților proprii tehnicile de informare, mijloacele de calcul și prelucrare a datelor aferente diferitelor analize, utilizate în acele universități renumite. Datorită și faptului că matematicii i se atribuia în România o pondere însemnată în programa universitară a primilor doi ani de studiu, studentul la chimie/chimie industrială efectua cu ușurință toate operațiile matematice necesare pentru prelucrarea datelor, utiliza frecvent tabelele de logaritmi și reprezentările grafice (Notez că cei din Politehnică lucrau mult cu rigla de calcul). Relativ la mijloacele de informare, pe lângă cursurile universitare, bibliotecile facultăților respective erau dotate fie cu Zentral Blatt, fie cu Chemical Abstracts, care conțineau rezumate ale articolelor publicate în diverse reviste, sau ale patentelor de invenție, sistematizate pe ani. Aceasta era informația de bază.

Pe urmă, pentru o informare completă, se impunea căutarea/studierea acelor articole din reviste. Dacă acestea nu erau disponibile, nici în bibliotecile de facultăți, cele sectoriale,

nici în cea a Academiei, situația se putea rezolva prin poștă: fie prin împrumut internațional între biblioteci, fie trimițând o scrisoare personală cu rugămintea către autorul principal să expedieze un extras din articolul respectiv (Notez ca alternativa ultimă a fost folosită în unele catedre chiar în anii regimului comunist!).

Și a intervenit războiul cu toate consecințele lui nefaste: pierderea Basarabiei, Bucovinei de Nord și Ardealului de Nord. Universitatea din Cluj s-a refugiat, scindată, între Sibiu și Timișoara.

După 1945 prin reforma generală a învățământului din 1948, se dorea alinierea sistemului de învățământ cu cel din URSS. Din 1948-1955 s-au folosit criterii discriminatorii, legate de "originea sănătoasă" pentru admiterea în învățământul superior. În 1956, în special la Timișoara, s-au reprimat dur mișcările de solidaritate ale studenților din Politehnică cu Revolta din Ungaria. Dar, trebuie să observăm și schimbările înspre mai bine, legate de dezvoltarea secțiilor de științe din universități (e adevărat în dauna celor umaniste) și diversificarea învățământului tehnic superior. În 1948 în cele 3 universități din Iași, București, Cluj, secțiile facultăților de științe devin facultăți de Fizică, Chimie, Biologie, Geologie, Geografie. Din Politehnica bucureșteană, care ajunsese între timp la 7 facultăți, o serie din acestea devin instituții independente și unele se transferă în alte orașe. Astfel, apar: Universitatea Tehnică de Construcții din București, Universitatea Ion Mincu de Arhitectură și Urbanism din București, Universitatea de Agronomie din București, Facultatea de Silvicultură din Universitatea Transilvania - Brașov, Școala de Mine-Petroșani, Universitatea de Petrol și Gaze - Ploiești, Facultatea de Chimie Alimentară - Galați, Facultatea de Industrie Textilă la Universitatea Tehnică Gh. Asachi - Iași. Din 1948, Școala Politehnică din Timișoara preia denumirea Institutul Politehnic Timișoara.

Revenind mai aproape de subiectul principal al lucrării, menționăm că din 1948 studiul disciplinei Chimie Fizică, al cărei scop este descrierea fenomenelor chimice prin intermediul metodelor fizicii și în limbaj matematic, devine obligatoriu în învățământul superior de chimie și inginerie chimică. În consecință, urmărind dezvoltarea ei vom putea observa evoluția mijloacelor de calcul și a tehnicilor de informare.

În anul 1949 se înființează catedre de Chimie Fizică la facultatea de Chimie a Universității București (UB), condusă de prof. I. G. Murgulescu (transferat de la Politehnica din Timișoara) și la facultatea de Chimie a Universității din Cluj, condusă de prof. Ioan Cădariu. La Universitatea A.I. Cuza din Iași, această catedră exista din timpul profesorului Petre Bogdan (1921)! De menționat, că din anul 1957, la facultatea de chimie din UB ia ființă prima secție de specializare din țară în Chimie Fizică. (Ca notă personală, am făcut parte din a doua promoție de absolvenți ai acestei noi specializări, venită prin transfer de la Facultatea de Chimie a universității clujene). În programa acestei secții erau prevăzute ca discipline specifice: Teoria legăturii chimice, Fotochimie, Electrochimie-Coloizi,

Radiochimie. Din anul 1963 și aceasta din urmă se va dezvolta ca secție de specializare distinctă. Însușirea disciplinei Teoria legăturii chimice (sau Teoria valenței), care era predată de către lector Victor Em. Sahini (ce îndruma cu pasiune la cercul științific al studenților și lucrări experimentale de spectroscopie moleculară), necesita lucrul cu ecuații diferențiale și calcul matricial. Aici, studenții au început să utilizeze în anumite aplicații mașina de calcul mecanică, tip Felix.

Continuând cu examinarea dezvoltării instituțiilor de învățământ superior la noi, este de amintit faptul că din 1959 cele 2 universități română și maghiară din Cluj se unesc sub denumirea: Universitatea Babes-Bolyai (UBB) cu secții de predare în cele 2 limbi. În 1961, la IPT ia ființă primul Computing Center, miezul viitoarei industrii IT din zonă. Acolo s-a construit primul computer electronic într-o universitate din România, MECIPT-1 și al doilea din țară, după CIFA-1, realizat la IFA Măgurele [2]. computerul a fost folosit în procesul de predare și pentru calculele unor proiecte ca barajul de la Vidraru sau Romexpo. (Cercetătorii Wilhelm Lowenfeld și Iosif Kaufmann, care l-au creat, au fost decorați de președintele României în 2003 cu ordinul Steaua României). În același an se înființează în București, pentru a răspunde necesarului de profesori pentru învățământul gimnazial în dezvoltare, Institutul Pedagogic de 3 ani (IP3), care avea 8 facultăți, majoritatea cu dublu profil, printre care era și facultatea de Fizică-Chimie (Acesta era locat în clădirea fostei Școli de fete, înființată de Doamna Elena Cuza,

lângă grădina palatului Cotroceni). Peste 10 ani, facultățile afiliate IP3 vor fi absorbite ca secții în facultățile UB, dar se vor înființa noi institute pedagogice de acest tip la Pitești, Târgoviște, Constanta, Craiova, Bacău, Suceava, Baia Mare, Oradea .

În anul 1962 sunt încadrați la Catedra de Chimie fizică a UB asistenții Mihaela Hillebrand și Constantin Voicu, ambii în grupul conf. V. Em. Sahini. Prima colaboratoare, ce conducea și orele de seminar la Teoria valenței cu studenții, se dedica chimiei cuantice computaționale și va obține acces la calculatorul de la IFA-Măgurele, mai târziu la calculatorul UB, comunicând primele rezultate la Conferința Centenarului de la Iași (1964) [3]. C. Voicu va lucra în domeniul spectrometriei de masă și își va desfășura activitatea didactică la noua secție de specializare în Radiochimie.

Din 1970 Facultatea de Chimie din cadrul UBB Cluj devine Facultatea de Tehnologie chimică. Din anul 1974 Facultățile de Chimie din București, Iași sunt integrate prin decret al MEN în institutele politehnice din aceleași centre, ca secții ale facultăților de Chimie Industrială. Ca rezultat, cadrele didactice cu aceeași specialitate aparțineau de catedre cu număr foarte mare de membri și își executau norma didactică în multiple locații . De exemplu, catedra de Chimie Fizică din facultatea de Utilaje și Ingineria Proceselor Chimice din Institutul Politehnic București (IPB) avea 84 de membri, înglobând disciplina de

Chimie generală care se predă (desigur în mod specific) în anul I la toate facultățile din IPB (De observat, că în perioada 1974-1989 ea a fost condusă doar de cadre didactice provenite din UB, respectiv prof. ing. Rodica Vilcu, ori prof. V. Em. Sahini).

În cadrul IPB, după înființarea în 1969 a Centrului de Calcul (la facultatea de Automatică) s-a luat o măsură foarte benefică de organizare de cursuri de programare pentru cadrele didactice. În consecință, după 1974, foarte mulți din componenții catedrei de Chimie Fizică am avut acces la acest calculator, unde trimiteam printr-un tehnician pachetele cu cartele perforate (și primeam “desfășurătorul”) pentru calculele legate de teme de cercetare, ori de conducerea lucrărilor de diplomă ale studenților. Adaug iar o notă personală: faptul că am primit în 1979 un calculator științific (adus de soțul meu după o deplasare în Japonia) a fost o mare bucurie și pentru colegii structuriști, prieteni apropiați, fiind folosit intensiv! În cadrul catedrei de Chimie Organică din facultatea de Tehnologie chimică a IPB colectivul prof. Alexandru Balaban (care a colaborat și cu o serie de cadre didactice și cercetători de la IPT, dintre care se distinge Zeno Simon, absolvent al primei promoții de specializare în Chimia Fizică din UB) începe o activitate de pionierat în chimia computațională, interpretând formulele structurale ale unor substanțe ca “grafuri “[4] și introducând noi indici topologici [5] .

Relativ la situația mijloacelor de informare în aceasta perioadă: numărul revistelor în limbi străine din biblioteci (cu excepția celor în limba rusă) s-a redus simțitor, iar după 1980, ca să trimiți un articol în străinătate trebuia să obții o serie de aprobări (întâi la nivelul conducerii facultății, apoi al conducerii IPB și, în final, la Consiliul National pentru Știință și Tehnologie (CNST), unde după 1974, tovarășa Elena Ceaușescu devenise director general...). De asemeni, participarea cadrelor didactice și a cercetătorilor la conferințe/congrese științifice în străinătate, chiar pe cont propriu, nu era un lucru facil după 1980!...

După evenimentele din 1989 au urmat mari prefaceri și în învățământul superior. În primul rând, facultățile de chimie au revenit la universitățile-mamă. Apoi, și-au perfecționat curriculum. Institutele politehnice și-au schimbat numele în universități politehnice (respectiv UPB, UPT). La UBB facultatea de Chimie și Tehnologie chimică s-a redefinit ca facultatea de Chimie și Inginerie Chimică, -având cele 2 secții din titlu și cu predare în română/maghiară. S-au înființat o serie de universități noi în alte orașe (multe provenind din fostele institute pedagogice) și o serie de universități private (acestea conținând, în special, facultăți umaniste pentru că fondatorii și-au dat seama că mai greu ar fi obținut acreditarea în cazul celor de științe!).

Catedra de Chimie Fizică a facultății de Chimie din UB, a primit în 1990 ca donație din partea unui fost cadru didactic al facultății, șef lucrări, dr. Ion Ciurea, stabilit în 1982 în Elveția, 2 calculatoare electronice personale (tip desktop). Acest dar a însemnat un mare

progres pentru procesul de predare și cercetare în disciplinele: Chimie Cuantică, Spectrochimie, Metode de Studiu ale Structurii Moleculare[6].) În anul 1992, în aceeași catedră am reușit introducerea primei stații de e-mail din facultate și achiziționarea unui printer! O dată cu dezvoltarea internetului se accede într-o comunicare mult mai eficientă cu alte universități (din țară sau străinătate) înmulțindu-se colaborările inter-universitare, posibilitățile de informare asupra literaturii și evenimentelor științifice crescând vertiginos.

În anul 1992 s-au înființat centre de cercetare profilate pe tematica specifică diferitelor catedre, care au fost apoi acreditate; la fel și noi secții de specializare. În pregătirea pentru intrarea României în Uniunea Europeană (UE) sistemul de învățământ superior s-a modificat, aliniindu-se sistemului Bologna, introducându-se 3 etape pentru fiecare secție de specializare din învățământul superior: licență, masterat, doctorat. Apoi se diferențiază instituțiile de învățământ superior în două categorii: unități cu caracter didactic (majoritatea celor nou înființate) și unități cu caracter didactic și de cercetare.

Revenind la subiectul specific al lucrării, trebuie să observ că până la finele anului 2005, în fiecare laborator al facultății de Chimie din UB exista un calculator electronic de tip desktop și foarte multe din cadrele didactice aveau acasă acest tip de calculator sau un laptop. Au devenit accesibile programele științifice de editare și prelucrare de date: Origin, ChemDraw, Spartan. Din această cauză, procesul de redactare de către toate cadrele didactice al cursurilor și lucrărilor științifice, dar și procesul de editare al acestora s-a accelerat semnificativ [7]. Dar cei mai experimentați utilizatori ai chimiei computaționale în chimia cuantică din aceasta facultate la nivelul anului 2005, sunt profesorii M. Hillebrand și C. Bendic, urmași de tinerii lectori dr. S. Ionescu, A. Jurca, B. Jurca, I. Stănculescu. La UPB, acad. prof. A. Balaban, din Catedra de Chimie Organică a facultății de Tehnologie Chimică, devine fondator în 2005, împreună cu M. Randić, al Academiei Internaționale de Chimie Matematică cu sediul la Dubrovnic- (Croatia) și editor al revistei Communications in Mathematical and Computational Chemistry (MATCH). Iar la UBB, profesorii Radu Silaghi-Dumitrescu și Gabriela Nemeș, se dedică modelării moleculare a compușilor anorganici și organo-metalici. (Acest domeniu a fost inițiat în lucrările acad. prof. Ionel Haiduc [8]). Prof. Radu Silaghi-Dumitrescu este în prezent reprezentant din partea României în divizia de Chimie Computațională și Teoretică a Societății de Chimie europene. La Facultatea de Chimie a Universității A.I. Cuza din Iași (care are o paletă mai extinsă de secții incluzând Chimia Mediului și Chimie Criminalistică, în raport cu cea din UB!) conferențiar I. Humelnicu [9] utilizează metodele chimiei computaționale în studiul structurii și reactivității sistemelor moleculare, iar asistent dr. D. Sergentu aplică metode avansate de chimie cuantică pentru interpretarea spectrelor (XAS) la compuși cu lantanide.

Recent, Prachi Patel [10] comentează realizările colectivelor de cercetare ale prof.

Gabe Gomes de la Universitatea Carnegie Melon (CMU), respectiv al ing. chim. Andrew D. White de la Universitatea Rochester (RU) (cu lucrări admise ca preprint în Decembrie 2023 în renumita revista Nature) privind realizarea unor roboți care pot fi “comandați” să execute sinteza unui medicament!

Ca ultimă notă personală, trebuie să adaug că urmărirea pe Zoom (eu fiind în Fall River, Ma.) a conferinței, ținută pe 21 Martie 2024, la Academia Română (moderator: acad. M. Andruh) de Ioan Roxin, profesor la Universite de Borgogne Franche Comte (France): ”De la cartela perforată la Inteligența Artificială: izbânzii și paradigme” m-a determinat să mă mobilizez pentru a concepe aceasta modestă lucrare. Închei cu un citat din finalul acestei conferințe: “Trecerea de la simpla prelucrare a datelor la sisteme complexe, capabile să imite învățarea umană și luarea deciziilor, este o adevărată revoluție care remodelează gestionarea informației și cunoștințelor cu impact asupra societății . ”

### **Bibliografie**

1. <https://www.uaic.ro>; <https://unibuc.ro>; <http://www.ubbcluj.ro>
2. Colan Horia (2003) Dezvoltarea științelor tehnice după Marea Unire (1918-1940), Noema 2 (1), 101-116.
3. Sahini V. Em., Hillebrand M. (1975) Chimie Cuantică în exemple si aplicații, Editura Academiei RSR, Bucuresti.
4. Balaban A., Chiriac A., Motoc I., Simon Z. (1980) Steric Fit in Quantitative Structure- Activity Relations, Springer, Berlin.
5. Simon Z. (1973) Biochimie cuantică și interacții specifice, Editura Stiințifică, București.
6. Mandravel C. (1996) Metode de studiu ale structurii moleculare, Editura Universității din București.
7. Mandravel C., Chiosa V. (2003) Relații între structură, proprietăți si activitate biologică aplicate la poluanți industriali, Editura Universității din București.
8. Haiduc I. (1970) The Chemistry of Inorganic Ring Systems (2vol), Wiley-Interscience-London, NewYork.
9. Chirvu C., Humelnicu I. (2011) Introducere în chimia cuantică. Principii și metode generale, Ed. MatrixRom, 731 pg. , Bucuresti.
10. Prachi Patel (2024) Chemical & Engineering News, February 26, 18-22.



# The Correspondence of Mircea Eliade with Vintilă Horia. A Moving Image of the Romanian Exile

**Lucian Dindirică, PhD.**

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania / University of  
Craiova, [lucian.dindirica@yahoo.com](mailto:lucian.dindirica@yahoo.com)

**Abstract:** Writers in exile face an internal conflict due to their dual nature, as they find themselves caught between different realities and must adapt to a new way of life and thinking. This adaptation inevitably impacts their literary work. Their emotions are torn between pain and rebellion—stemming from the circumstances that led to their departure—and an overwhelming nostalgia for the place they left behind, where their roots and all that was familiar remain. The conflict arises between their new identity, shaped in the adopted space, and the old identity, which lingers in the background as a deeply ingrained imprint of their place of origin. The literary dimension, born out of these existential dilemmas, allows both writers and readers to explore the depth and vastness of personal identity in a way that resonates universally. The works of exiled writers are unique in their own way, offering fresh perspectives and revealing different, yet sometimes complementary, realities. Common elements include aspects such as dialogue, communication, and interaction, which seek to balance the displaced identity of exiles. The epistolary style plays a significant role in this regard, providing emotional, intellectual, and personal support while serving as a moving snapshot of a closer or more distant time.

**Keywords:** conflict, epistolary style, exile, identity, nostalgia

## Corespondența lui Mircea Eliade cu Vintilă Horia. O imagine în mișcare a exilului românesc

**Rezumat:** Scriitorilor din exil sunt supuși unui conflict datorită naturii lor duale, ei sunt captivi între realități diferite și sunt nevoiți să se adapteze unui alt mod de viață, de gândire, ceea ce va avea repercusiuni și asupra materialului literar. Sentimentele lor sunt împărțite între durere, revoltă, din cauza contextului care a generat plecarea și o

copleșitoare nostalgie pentru spațiul lăsat în urmă, acolo unde se află rădăcinile, tot ce era familiar, cunoscut. Conflictul apare între noua identitate, configurată în spațiul de adopție și vechea identitate care va rămâne în subsidiar, amprenta puternic impregnată în conștiință a locului originar. Planul literar, generat de aceste dileme existențiale, va permite scriitorilor și cititorilor să exploreze amplitudinea și vastitatea identității personale cu caracteristici valabile în mod general. Operele tuturor exilaților sunt unice în felul lor, au elemente de noutate, scot la iveală realități diferite, și totuși complementare în anumite puncte. Elementele comune țin de mai multe aspecte, dialogul, comunicarea și interacțiunea încearcă să echilibreze identitatea dislocată a exilaților, iar stilul epistolar ajută în acest sens la nivel afectiv, intelectual, personal, dar și ca fotografie în mișcare a unui timp mai apropiat sau îndepărtat.

**Cuvinte-cheie:** conflict, exil, identitate, nostalgie, stil epistolar

## Introducere

Corespondența personalităților culturale, și nu numai, devine un document al epocii, pe lângă caracterul personal, confesiv, scriitura oamenilor care au ceva de spus în domeniul lor, devine o fereastră spre lume, o fotografie ce încarnează imaginea unor timpuri, locuri, oameni. Este cazul corespondenței lui Mircea Eliade cu Vintilă Horia, două personalități ale culturii române și nu numai, deschiderea lor spre universalitate fiind evidentă. Muzeul Cărții și Exilului Românesc deține o vastă corespondență a acestor oameni de cultură, o parte din ea inedită, cu multiple nuanțe în decriptarea metamorfozelor contextului cultural al celor doi scriitori. Mircea Eliade corespundează cu Vintilă Horia în perioada 1949-1966.

De asemenea, corespondența lui Vintilă Horia cu familia ocupă un loc însemnat și ajută la descoperirea vieții private a prozatorului. Relevantă este corespondența prozatorului cu fratele său, Alexandre Castaing, cât și cea dintre fiica scriitorului, Cristina Horia, și Alexandre Castaing. Vintilă Horia este cunoscut mai ales pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*, care a fost distins cu Premiul Goncourt, premiu neridicat, dar și pentru *Le Chevalier de la résignation/ Cavalerul resemnării, Perseguid a Boecio!/ Salvarea de ostrogoși. Persecutați-l pe Boetiu!*, cât și pentru Jurnalul său.

Mircea Eliade nu are nevoie de prea multe prezentări, important de menționat este rolul său fundamental în contextul exilului, solidaritatea sa deosebită și empatia pentru ceilalți scriitori ai exilului. De menționat în acest caz este Cenaclul creat de Leonid Mămăligă, la Paris, la care Eliade participa, L.M. Arcade publicându-i *Pe strada Mântuleasa* și *În Curte la Dionisos*, la editura sa.

Cenaclul era un adevărat pol al exilului, un loc important de întâlnire al unor nume importante ale exilului literar postbelic. Revenind la Corespondență ca semn al comunicării și colaborării se poate spune și despre Muzeul Cărții și Exilului Românesc că este un spațiu cultural amplu, al dialogului, comunicării și interacțiunii, iar în cazul nostru Muzeul este cel care facilitează un dialog cultural autentic pe tema exilului, este un spațiu viu și dinamic în care amprenta personală este diferită de la colecție la colecție, fiecare cu specificul și nota sa distinctivă, corespondența fiind o adevărată punte între idei, maniere diferite de abordare, păreri, dar și o imagine în mișcare a exilului și a laturii sale afective impregnate de melancolie și nostalgie, de dorul după locul de origine, de anumite resentimente, de sentimentul iertării, ori de imaginea unei țări părăsite, România, dar niciodată uitată.

Ar fi nimerit poate să facem o scurtă introducere în istoria genului epistolar. În Antichitatea greco-latină, genul epistolar funcționa în afara unor reguli clare bazându-se pe mesajul oral, pe care îl dubla în scris, începând cu secolul al IV-lea î. Hr. Regulile de protocol ce vizează începutul și încheierea unei scrisori devin vizibile, luând în calcul trăsăturile pragmatice ale actului comunicativ. De aici misiunea scrisori va căpăta importanță în rândul societăților antice, acoperind roluri diverse și asociindu-se unor multiple funcții: comunicativă, mnemonică, ideologică, instructivă, estetică.

Discursul și conținutul se va rafina trecând prin perioada Creștinătății, Evului Mediu și Renașterii până în contemporaneitate. Scrisoarea va sta și la baza altor genuri textuale. Interesant de menționat este că în cultura europeană preocuparea pentru epistolă apare încă din secolul al IV-lea î.Hr. și secolul I. d. Hr. Dintre învățații antici preocupați de genul epistolar se remarcă Cicero și Julius Victor, aceștia și în special ultimul face diferența între tipurile de scrisori și mai ales între cele oficiale și cele personale, clasificare care va fi semnificativă secole la rând. Autorii greci au observat să stilul simplu este cel potrivit scrisorilor, au încurajat întocmirea acestora în maniera unui dialog, care se diferențiază de stilul oratoric. În perioada renescentistă stilul epistolar cuprinde două etape. Prima etapă inspirată de Cicero include un anumit formalism, rigoare, rigiditate. A doua etapă presupune o schimbare de paradigmă, discursul se relaxează, se apropie mai mult de comunicarea liberă, degajată, grație unui stil personal, natural.

### **Contextul cultural al exilului**

Mircea Eliade este o personalitate remarcabilă a culturii, scriitor, savant, orientalist și cercetător al religiilor era deja un nume cu rezonanță în 1945, când s-a stabilit la Paris. Existența sa de exilat a început la 38 de ani, când avea deja o operă bine conturată cu un loc bine stabilit în cadrul literaturii moderne. Romanul său *Maitreyi*, publicat în 1938, a

fost foarte bine primit de critica literară românească, dar și de public datorită caracterului său exotic.

Romanele și nuvelele ce au urmat nu s-au bucurat de același succes, deși fiecare operă a beneficiat de atenție din partea criticii prin analize detaliate și comentarii favorabile. O parte a literaturii sale a produs și reacții care au stârnit controverse, este cazul romanelor *Isabel și apele diavolului* (1930), *Întoarcerea din rai* (1934), *Lumina ce se stinge* (1934), *Huliganii* (1935), însemnările diaristice din *Șantier* (1935), *Nuntă în cer* (1938), toate scoteau la suprafață într-o manieră neconvențională, șocantă, profilul tinerei generații din România anilor '30 cu o întreagă de tensiuni, nemulțumiri, cu o predispoziție acută spre experiment atât în plan personal, cât și în artă, o nouă realitate care se va ghida după alte valori, după cum subliniază și Eva Behring în studiul *Scriitori români din exil 1945-1989. O perspectivă istorico-literară*.

Imaginea lui Eliade este completată de publicistică și eseistica amplă care abordează problematici diverse despre destin, creație, fericire, moarte și veșnicie, despre scriitor, rolul și activitatea sa, genuri literare, conceptul de roman românesc și autenticitate, despre sexualitate, putere, dispreț, mistică și multe altele. Odată cu prestigiul literar, istoricul religiilor și-a consolidat și reputația științifică. Numeroasele călătorii în India, dar și Londra, Roma, Oxford și Berlin i-au oferit cadrul propice pentru a stabili contacte internaționale în legătură cu preocupările ce vizează istoria religiilor. Savantul era conectat foarte bine la problemele culturale și filosofice ale gânditorilor contemporani, cunoștea în amănunt filosofia lui Heidegger și Jasper, iar cu Giovanni Papini, Ortega y Gasset și Miguel de Unamuno avea multe puncte de intersecție care i-au dat elan:

Astfel, Eliade a fost cum nu se poate mai bine pregătit pentru exil. Avea toate premisele să fie acceptat în elita spirituală internațională, să devină un cetățean universal, ca unul care era intrat în istoria culturii și a științei. Totuși, în exil a încercat permanent să se impună în primul rând ca savant și scriitor român. Această atitudine poate fi urmărită până la moartea lui, în 1986. Ea corespunde unui atașament de o viață față de România, care însemna încă pentru Eliade țara originii și a rădăcinilor sale, chiar și atunci când el aparținea de mult culturii mondiale (Behring, 2001, p. 107).

Vintilă Horia a fost atașat de presă, între anii 1940-1944, al dictaturii Antonescu la Roma și Viena. A urmat un an de închisoare la Krummhübel și Maria Pfarr, după care, în 1945, scriitorul va alege calea exilului în Italia. A plecat apoi în Argentina, la Buenos Aires, unde își va începe cariera ca profesor de literatura română. Apoi, s-a stabilit la Madrid în 1953 și a predat la diferite universități până la sfârșitul activității. Este un scriitor cu o operă vastă, iar ca publicist este recunoscut pentru apărarea valorilor religioase. A condus, de asemenea, și a inițiat numeroase reviste de exil românești, sprijinindu-i și pe alți numeroși scriitori exilați, de aceea vocea sa era un reper în cercurile

conservatoare ale exilului. Fără îndoială, Vintilă Horia este unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai exilului românesc alături de Mircea Eliade, Eugen Ionescu sau Emil Cioran. În acest sens, Gheorghe Glodeanu în volumul *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței* afirmă:

Deși nu a cunoscut o glorie literară similară cu cea a lui Mircea Eliade, Emil Cioran sau Eugen Ionescu, Vintilă Horia (1915-1992) se numără printre acei oameni de cultură care, în ciuda numeroaselor vicisitudini, au reușit să facă o remarcabilă carieră și să confere astfel strălucire exilului românesc. Ca și în cazul celorlalți scriitori români care au fost obligați să ia calea emigrației, există și în biografia spirituală a lui Vintilă Horia cel puțin două etape distincte. Prima este reprezentată de perioada petrecută în țară, iar cea de a doua se referă la anii exilului (Glodeanu, 1999, p.116).

Autorul a fost un poliglot remarcabil, a scris în patru limbi: română, franceză, spaniolă și italiană, ceea ce dovedește că pe lângă talent și un simț artistic deosebit, romancierul are avea și o capacitate lingvistică uimitoare. În ciuda faptului că biografia scriitorului a generat diverse controverse, opera literară foarte complexă rămâne un punct de reper. Între 1957 și 1958, redactează la Madrid primul mare roman al său *Dumnezeul s-a născut în exil*, pe care îl începe în limba spaniolă, dar este finalizat în franceză. Romanul va fi distins cu prestigiosul Premiu Goncourt, care nu îi va fi decernat, din cauza publicațiilor de stanga din Franța ce susțin campanii de presă împotriva sa. Cu toate acestea, premiul nu i-a fost retras de Academia Goncourt, decizia nu a fost modificată, însă ceremonia de decernare a fost întreruptă.

Opera lui Vintilă Horia este impregnată de elemente simbolice diverse și de multiple imagini ale exilului, astfel încât ea devine reprezentativă și pentru ceilalți intelectuali care suferă profunde traume provocate de totalitarism. De reținut este faptul că temele principale și preocupările majore care îi străbat creația se regăsesc și în primele sale texte, publicate în limba română, în țară. Scriitura sa comunică atât cu autori importanți ai literaturii române, Lucian Blaga sau Vasile Voiculescu fiind doar două exemple, anumite influențe din lirica acestora sunt completate de sentimentul prevestitor al deșezării și de tema exilului, cât și cu Giovanni Papini, un reper esențial pentru scrisul și gândirea lui Vintilă Horia prin modernitatea dilemelor și incertitudinilor sale. Experiența exilului personal al autorului se va materializa în mai multe romane, dintre care se remarcă așa numita „trilogie a exilului”, alcătuită din *Dumnezeu s-a născut în exil* (1960), *Cavalerul resemnării* (1961) și *Persecuțați-l pe Boetius* (1983). Condiția exilatului este transfigurată în creații literare impregnate de filosofie, cu caracter simbolic, care se înscriu în universalitate. Fondul acesta al *salvării*, regenerării, al unui nou început este analizat și de Nicoleta Sălcudeanu în *Patria de hârtie (eseu despre exil)*:

Aceste „romane ale exilului” conțin, în generozitatea desfășurării lor, o lecție, dar și o cale a salvării, ambele turnate în căușul unui hieratism de didahie, nu lipsit de farmec. Fața exilului apare într-o ipostază edulcorată, tocmai prin existența unei șanse de ispășire și de depășire a dramei sterile, ceea ce în realitate – trebuie s-o recunoaștem – nu se prea întâmplă. Această soluționare *Deus ex machina* a unei stări strâmbe în spațiul lumesc trădează optimismul de fond al autorului. Scrisul, în acest caz, oblojește răni – pentru alții nevindecabile – și funcționează, cu o candoare nesmintită, ca o formă de reabilitare sufletească (Sălcudeanu, 2003, p.168).

Condiția scriitorilor din exil este una duală, ei sunt captivi între realități diferite și sunt nevoiți să se adapteze unui alt mod de viață, de gândire, ceea ce va avea repercusiuni și asupra materialului literar. Sentimentele lor sunt împărțite între durere, revoltă din cauza contextului care a generat plecarea și o copleșitoare nostalgie pentru spațiul lăsat în urmă, acolo unde se află rădăcinile, tot ce era familiar, cunoscut. Conflictul apare între noua identitate, configurată în spațiul de adopție și vechea identitate care va rămâne în subsidiar, amprenta puternic impregnată în conștiință a locului originar. Planul literar, generat de aceste dileme existențiale, va permite scriitorilor și cititorilor să exploreze amplitudinea și vastitatea identității personale cu caracteristici valabile în mod general.

### **Corespondența dintre Mircea Eliade și Vintilă Horia**

Revenind la corespondența celor două mari personalități avute în vedere, o scrisoare dezvăluie ceva din natura intimă a personalității expeditorului, scrisul, maniera de organizare a ideilor, expunerea diverselor aspecte, poate personale, spun multe despre personalitatea celui care scrie, iar cu atât mai mult scrisorile oamenilor de cultură sunt mici bijuterii, mici frânturi din puzzleul unor epoci, mijloace de comunicare personală care întregesc un tablou atât la nivel personal, al omului care scrie, dar și la nivelul macro al timpurilor în care scrie.

Vintilă Horia într-o scrisoare către Mircea Eliade vede credința în scris ca fiind evidentă, scriitura este văzută ca salvatoare, deși necesită muncă și efort: „Eu lucrez la niste conferințe și scriu, scriu, de din zori și pînă-n seară, spre a ține deasupra această barcă intelectuală în care mi-am imbarcat familia și speranțele. Aștept un răgaz, spre a termina o carte care mă pasionează de vreun an și pe care o scriu pe apucate.”

O scrisoare a lui Vintilă Horia către Mircea Eliade din 5 mai 1953 vorbește despre condiția de scriitor și meseria de profesor, care este cronofagă, dar și despre nostalgia întoarcerii într-un posibil București mai bun:

Îmi spui că ți se oferă diverse catedre. Depinde cum și unde. O catedră e într-adevăr pieire pentru un scriitor. Și eu am refuzat două, în Argentina, ca să nu mă ruinez spiritualicește. Firește, că n-aș refuza o catedră la Sorbona sau la Columbia University. Cred că sun locuri unde poți spune ce gândești. Aș accepta și în Spania o catedră dacă aș fi plătit omenește. Cum nu este, nici nu umblu după ea. Gîndindu-mă bine, îți dau totuși dreptate totală: nici eu n-aș primi... decît într-un singur loc: la București. Bineînțeles într-un București de peste timp la care ne gîndim cu aceeași intensitate cei ce pătimim de dorul de acasă.

Foarte interesantă este scrisoarea din 23 noiembrie 1960 trimisă de Mircea Eliade lui Vintilă Horia în legătură cu premiul Goncourt, pe care Vintilă Horia îl câștigase. Mircea Eliade se bucură sincer de succesul lui Vintilă și îl consideră un triumf la nivel universal: „Te felicităm din toată inima și-ți urăm să mergi tot înainte, ca să ne meargă, de atâtea umilințe, neașteptate, pe care neamul românesc le-a îndurat, de foarte curând, de la scriitorii născuți din el. Scriu cu greutate (pentru că degetele îmi sunt nici pe jumătate înțepenite dar nu știu cum ...”

Din aproape toate scrisorile reiese profunda prietenie, solidaritate și empatie a celor doi exilați, care se susțin, se apreciază și promovează operele unul celuilalt. Un nucleu al unei amicitii solide și atemporale colorate afectiv răzbate din aproape toate filele unele cu scrisul tremurat, cum s-a văzut mai devreme. Totodată promovarea cărților între reprezentanții exilului este evidentă. Astfel, într-o scrisoare din 31 martie 1956, Mircea Eliade spunea:

„Dragă Vintilă Horia, Multe și sincere mulțumiri pentru excelentul articol pe care l-ai închinat Noptii de Sânziene. Inutil să-ți spun câtă plăcere mi-a făcut citindu-l. Dar am avut și remușcări știind că, scriindu-l, ți-am rupt din odihnă.”

Foarte interesant raportat la exil este un fragment din *Jurnalul* lui Eliade din 27 august 1946, în care istoricul religiilor vede existența ca o perpetuă *rătăcire labirintică*, care trebuie conștientizată și înțeleasă, întorcând sensul suferinței dinspre starea de dezechilibru spre înaintare, ca o treaptă necesară în evoluție:

Cred că nu sunt singurul pentru care repetatele eșecuri, suferințe, melancolii și deznădejdi pot fi depășite în clipa când, printr-un efort de luciditate și voință, înțeleg că ele reprezintă, în sensul concret, imediat al cuvântului – *o coborîre în Infern*. Îndată ce te «trezești», realizînd această rătăcire labirintică în infern, simți din nou, înzecite acele forțe spirituale pe care socoteai că le pierduseși de mult. În acea clipă, orice suferință devine o «încercare» inițiativă... (Eliade, 1993, p.78).

Sintetizând fiecare personalitate culturală din exil, povestea de viață a fiecăruia și mărturia operei sunt elementele unui puzzle care construiesc o idee cât mai clară despre

ce înseamnă exilul și mecanismele sale de funcționare. Astfel, încât înțelegerea globală a exilului să includă cât mai multe unghiuri, care își găsesc puncte de convergență. Operele tuturor exilaților sunt unice în felul lor, au elemente de noutate, scot la iveală realități diferite, și totuși complementare în anumite puncte. Elementele comune țin de mai multe aspecte, dialogul, comunicarea și interacțiunea încearcă să echilibreze identitatea dislocată a exilaților, iar stilul epistolar ajută în acest sens la nivel afectiv, intelectual, personal, dar și ca fotografie în mișcare a unui timp mai apropiat sau mai îndepărtat.

### **Referințe:**

Behring, E. (2001). *Scriitori români din exil 1945-1989, O perspectivă istorico-literară* (Traducere din limba germană de T. Petrache și L. Nicolau, Revăzută de E. Behring și R. Sorescu). Editura Fundației Culturale Române: București.

Eliade, M. (1993). *Jurnal*. Volumul I, 1941-1969 (Ediție îngrijită de M. Handoca). Humanitas: București.

Glodeanu, G. (1999). *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței*. Libra: București.

Horia, V. (2016). *Dumnezeu s-a născut în exil, Jurnalul lui Ovidiu la Tomis* (Traducere din franceză de I. Cantuniari, Prefață de D.-Rops, membru al Academiei Franceze, Postfață de M. Rotaru). Vremea: București.

Sălcudeanu, N. (2003). *Patria de hârtie (eseu despre exil)*. AULA: Brașov.



# The Nostalgia of Words and the Memory of Theater in George Banu`s Work

**Radu (Păunescu) Cosmina Mirabela**

Muzeul Cărții și Exilului Românesc / Universitatea din Craiova

Email: mira\_pr44@yahoo.com

**Abstract:** George Banu, a prominent figure in contemporary theatre, redefined the relationship between art, memory, and exile, transforming every cultural interaction into a living dialogue between past and future. This study explores the fundamental influences that shaped his intellectual identity, highlighting the essential role of the personalities and experiences that marked his life. Drawing from the rich "George Banu" collection housed at the Museum of the Book and Romanian Exile in Craiova, the research reconstructs a kaleidoscopic vision of his theatrical thought through an exploration of manuscripts, correspondence, articles, and audio-video recordings.

This collection offers a unique perspective on his dialogues with great creators such as Peter Brook or Eugenio Barba, as well as on his relationships with notable figures of the Romanian exile, including Emil Cioran and Monica Lovinescu. At the core of the analysis lies the symbolic and reflective dimension of Banu's work, where themes such as the sacred, memory, and the double emerge as central nuclei of artistic and existential exploration.

The study aims to illuminate the complexity of George Banu's self, illustrated through a subtle fusion of theatre, literature, and visual arts, reflecting on his profound influence on the reception of theatre over the past decades. The result is a dynamic portrait that not only reconstructs his cultural journey but also emphasizes his role as a mediator between disciplines, cultures, and generations.

**Keywords:** George Banu, Muzeul Cărții, exil, dublul, sacru, entre-deux, memoria teatrului, arta spectacolului

## Nostalgia cuvântului și memoria teatrului la George Banu

**Asist. de cercetare / drd. Radu (Păunescu) Cosmina Mirabela**

Muzeul Cărții și Exilului Românesc / Universitatea din Craiova

Email: mira\_pr44@yahoo.com

**Abstract:** George Banu, figură marcantă a teatrului contemporan, a redefinit relația dintre artă, memorie și exil, transformând fiecare interacțiune culturală într-un dialog între trecut și viitor. Cercetarea de față explorează influențele fundamentale care i-au conturat identitatea intelectuală, evidențiind rolul esențial al personalităților și experiențelor din viața sa. Pornind de la bogata colecție „George Banu”, aflată în patrimoniul Muzeului Cărții și Exilului Românesc din Craiova, studiul reconstituie o imagine caleidoscopică a gândirii teatrale a teatrologului, printr-o incursiune printre manuscrise, corespondență, articole și înregistrări audio-video.

Colecția „George Banu” oferă o perspectivă unică asupra dialogurilor sale cu mari creatori, precum Peter Brook sau Eugenio Barba, dar și asupra relațiilor sale cu personalități ale exilului românesc, cum ar fi Emil Cioran sau Monica Lovinescu. În centrul analizei se află dimensiunea simbolică și reflexivă a operei lui Banu, unde teme precum sacrul, memoria și dublul devin nucleu de explorare artistică și existențială.

Studiul își propune să scoată la lumină complexitatea Eului lui George Banu, ilustrată printr-o îmbinare subtilă a teatrului cu literaturile și artele vizuale, reflectând asupra influenței criticului de teatru asupra teatrului din ultimele decenii. Rezultatul este un portret dinamic, care nu doar reconstruiește parcursul său cultural, ci și subliniază rolul său de mediator între discipline, culturi și generații.

### **Arhitectul memoriei teatrale - Cine este George Banu?**

George Banu este o emblematică personalitate a culturii de pretutindeni, profesor de studii teatrale la Universitatea Sorbona, critic de teatru și eseist, iubitor de arte și de oameni, căutător de sensuri, distins cu titluri semnificative, care a îmbogățit peisajul artistic internațional prin erudiție, cu o efervescență intelectuală aparte, transformând fiecare interacțiune culturală într-un dialog viu dintre trecut și viitor.

Această explorare critică prin regiuni mai puțin cunoscute este menită să conducă și să formeze un ansamblu al aspectelor și înfățișărilor care au concurat la modelarea identității și a perspectivelor existențiale ale criticului de teatru.

De-a lungul existenței sale notabile, George Banu a interacționat cu numeroase figuri marcante care, în momente distincte, sub diverse expresii, au exercitat influențe periferice sau centrale, fie ca puncte de inflexiune, fie ca determinanți decisivi în traseul său. Aceste figuri ilustre au fost pionii indispensabili și mărci fundamentale în dezvoltarea sa personală și profesională, contribuind la modelarea gândirii și a viziunii sale critice asupra vieții și a teatrului. Voi reliefa astfel modul în care aceste interacțiuni și experiențe culturale variate au cizelat nu doar viziunile și proiecțiile, ci și contribuțiile sale permanente pentru înțelegerea teatrului ultimelor decenii. Această imagine în mișcare va fi compusă dintr-o antologie de mărturii, interviuri, grupaje de contribuții, mărturisiri directe care au fost examinate și integrate pentru a oferi o schiță arhitecturală asupra structurii Eului și pentru a ilustra metamorfozarea periodică și cronologică a lui George Banu.

Mi-am propus să compun „portretul ideal pentru un strălucitor diplomat al artelor și culturii, George Banu” (Șuteu, 2023 online), combinând analiza textuală cu mărturiile directe și indirecte. Această abordare holistică - cadru propice pentru cercetare - va permite explorarea intrinsecă, confesivă a personalității teatrologului, evidențiind impactul caleidoscopic pe care l-a avut asupra sferei artistice internaționale.

George Banu este receptat ca fiind un gânditor de dimensiuni paradigmatică, ale cărui contemplații și introspecții teatrale au fost tranzitate de motive și elemente simbolice care

l-au urmărit îndeaproape, precum dublul, memoria biografică sau memoria afectivă, sacrul, geometria, mnemonicul, miticul și singularitatea, ultima în opoziție cu umanul, pe cel din urmă manifestându-l cu generozitate pe parcursul periplului existențial. În această intricată dialectică a sinelui și a celorlalți, Banu a navigat printre diverse discipline, îmbinând iubirea pentru teatru cu nuanțele fine ale picturii și literaturii.

Parcurgând întreaga sa operă, nu putem să nu remarcăm și să nu ne încărcăm cu o căldură a cuvintelor, cu miracolul care transcende cotidianul lui George Banu la fiecare pas, împletindu-se cu fenomenul antitetic de interior și exterior, acest „entre-deux” care îi urmărește întreaga operă, punând în opoziție lumea interioară a simțămintelor cu lumea exterioară, vizibilă pentru ceilalți.

Această sinteză relevă fundamentul esențial pe care se așază sensibilitatea profundă care a marcat personalitatea lui George Banu și care permite o înțelegere și o pătrundere remarcabile ale condiției umane, atât ca subtil observator pe scenele marilor teatre ale lumii, cât și în existența efemeră, în ansamblul ei.

Prezentul tablou biografic se concentrează pe aspecte analitice și de noutate ale vieții și operei lui George Banu, aducând în prim plan informații inedite care subliniază valoarea potențată a noilor perspective oferite.

### **I. 1. Teatru, memorie, exil - Colecția „George Banu” prezentă în Muzeul Cărții și Exilului Românesc**

Mi-am propus o incursiune printre „umbre și lumini”, ca într-o piesă de teatru, pentru a expune un portret cât mai fidel al spectatorului etern, George Banu, coalizând, într-un întreg sperăm noi coerent, în vederea realizării unei cercetări privind marele teatrolog și concepția sa teatrală.

Obiectivul nostru este de a iniția o cercetare în siajul abordării critice, care ne va plasa metaforic în primele rânduri ale unei săli de teatru imaginate cu toată pleiada de manifestări, după cum ar fi agreat marele om de teatru, George Banu.

Corpusul pe care se bazează cercetarea prezentă este unul original, de o unicitate incontestabilă, alcătuit din fondul de carte din colecția „George Banu” prezentă în Muzeul Cărții și Exilului Românesc din Craiova. Această colecție a fost donată de George Banu în anul 2022 și reprezintă o resursă inestimabilă pentru studierea teatrului, devenind un instrument esențial pentru cercetarea noastră. Materialul a fost structurat pe baza tipurilor de documente și a conținutului specific:

- Extrase de presă și articole din reviste – 239 extrase din presă, articole publicate în diverse reviste precum Dilema, Scena lumii și alte publicații internaționale. Acestea conțin analize critice, recenzii de spectacole și interviuri realizate de George

Banu și alți colaboratori.

- Fotocopii și interviuri – Peste 400 documente sub formă de fotocopii și transcrieri de interviuri cu personalități din lumea teatrului, precum Peter Brook, Eugenio Barba și alții.
- Cărți poștale, vederi și ilustrate de călătorie, unele incomplete, emise de diverse instituții culturale. Ele sunt adesea semnate și dedicate, reflectând conexiunile personale și profesionale ale lui George Banu.
- Note olografe aparținând lui George Banu, cu observații personale, proiecte de articole și schițe de prezentări.
- Manuscrise originale și tipărite - Peste 90 de manuscrise, unele tipărite, multe cu adnotări olografe, în limba franceză, semnate de George Banu. Acestea includ posibile proiecte de comunicări științifice la simpozioane și conferințe de teatrologie, precum „Un théâtre personnel: les marionnettes” și „Poétique de la mémoire”.
- Corespondență și scrisori – Peste 2500 scrisori și comunicări cu diverse personalități artistice și protagoniști ai teatrului care au traversat un secol de creație teatrală.
- Articole tipărite și scenarii – Peste 1000 documente tipărite, incluzând articole academice despre teatrologie, scenarii de teatru și texte.
- Cărți cu dedicații - Peste 30 de cărți dedicate de către George Banu și primite de la diverse personalități din domeniul teatrului și nu numai. Dedicatii de la Victor Rebengiuc, Jin Cao, Anne Laurent, Sophie Lucet, Daniela Magiaru, Florence March, Béatrice Picon, Dan C. Mihăilescu, Mihai Mălaimare, Matei Vișniec pentru George Banu.
- Înregistrări audio și video - Casete audio și video cu interviuri radio și înregistrări ale unor spectacole importante din România și Franța.

Toate aceste mărturii vii completează nu numai imaginea exilului românesc din Paris, ci oferă și o indispensabilă deschidere către receptarea teatrului și a artelor vizuale din ultima jumătate de secol, deschidere mediată de acest adevărat laborator critic al reputatului teatrolog.

De o importanță particulară sunt și cele 239 de extrase de presă, care acoperă o perioadă extinsă din colaborarea George Banu cu Peter Brook, începând din 1963 până în 2011, apărute în diverse publicații (Le Monde, The New York Times, The Guardian, Herald Tribune, L'Express, Le Nouvel Observateur, Liberation, La Tribune). Printre acestea regăsim articole în patru limbi, interviuri realizate de George Banu cu Peter Brook, precum și diverse note care oferă o perspectivă amplă asupra receptării internaționale a lucrărilor lui Brook. Documentele sunt adevărate probe ale timpului și ne dezvăluie modul în care George Banu a contribuit activ la dialogul cultural, facilitând o mai bună înțelegere a

teatrului. Documentele vizuale ocupă, de asemenea, un segment semnificativ; colecția include fotografiile de la diverse evenimente importante din cariera lui George Banu, cum ar fi festivitatea de decernare a titlului de Doctor Honoris Causa, dar și instantanee din producțiile regizate de Peter Brook. Aceste imagini, unele adnotate de Banu însuși, sunt mărturii ale momentelor istorice în teatru și oferă un context vizual pentru analiza și aprecierea lucrărilor discutate.

Autorul Teatrului memoriei avea conexiuni cu o arie extinsă de figuri marcante ale exilului românesc, așa cum reiese din volumele existente în biblioteca personală, integrată în colecția cu același nume. Colecția constituie o mărturie a fascinației sale pentru personalități ale exilului, precum: Emil Cioran, Basarab Nicolescu, Andrei Serban, Monica Lovinescu, Norman Manea.

## **I. 2. Pășind dincolo de cortină...**

„Cetățean al lumii” (Ledeanu, 2019: 8), așa cum îl numește Alina Ledeanu, George Banu își face debutul în lumea teatrului la o vârstă fragedă. Restricțiile familiale, care nu îi permiteau să participe la petreceri, l-au direcționat către o activitate creativă și constructivă - teatrul de amatori. Acest fapt relevă modul în care elementele de coercitivitate au deschis căi neașteptate și deseori fructuoase în voiajul existențial al teatrologului:

„Da, nenorocirea de acolo a început. Părinții mei nu prea mă lăsau să ies pe la petreceri și atunci m-am afiliat unei echipe de teatru de amatori conduse de un instructor foarte simpatic și am făcut primii pași cu o piesă care se chema «Ecatarina Teodoroiu» și eu jucam un colonel care era un trădător. Aveam vreo 15 ani. Și-mi plăcea foarte tare să recit. De aici mi-a venit ideea să mă prezint la Institut la București” (Andronescu, 2024 online).

În primul rând, folosirea termenului „nenorocirea” într-un mod aparent ironic denotă o conștientizare retrospectivă a începutului unei pasiuni care avea să devină definitorie. Această „nenorocire” este de fapt un punct de cotitură, marcând începutul unei cariere impresionante. De asemenea, plăcerea de a recita, amintită de George Banu, a fost, fără îndoială, o componentă cheie în succesul său ca eseist și critic de teatru, permițându-i să abordeze textele dramatice cu o sensibilitate și o profunzime aparte. Această primă experiență a fost catalizatorul care i-a insuflat încrederea și pasiunea necesare pentru a urma o carieră în teatru, culminând cu decizia de a urma cursurile Institutului de Arta Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București, în cadrul secției de teatrologie-filmologie.

În anul 1963, în ultimul an de liceu, George Banu s-a pregătit intens pentru admiterea la Teatru sub îndrumarea regizorului și actorului Mihai Berechet: „Da, părinții mei au fost foarte cooperanți și mi-au permis pregătirea cu un actor cunoscut, intelectual care cred că le-a disimulat limitele mele, Mihai Berechet” (Banu, 2016: 30). Deși părinții săi nu i-au fost întotdeauna aproape în manifestarea unei susțineri afective, i-au oferit sprijin prin acceptarea drumului artistic ales de către acesta. Sprijinul din partea familiei, deși subtil, a reprezentat o recunoaștere a pasiunii și a dedicării fiului lor, oferindu-i libertatea de a explora. Astfel, admiterea la Teatru nu a fost doar o simplă formalitate, ci a devenit o etapă de inițiere, o trecere simbolică de la incertitudine la un angajament creativ ce avea să-i influențeze întreaga carieră: „Mihai Berechet mi-a dat indicații, m-a însoțit și poate mi-a găsit unul dintre rarele poeme care mi-au convenit: Clopotele de Edgar Allan Poe” (Banu, 2016: 30). Regizorul Berechet a fost cel care l-a instruit cu măiestrie pe tânărul aspirant la actorie, i-a dat indicații precise și l-a însoțit pas cu pas, ajutându-l să își contureze nu doar tehnica, dar și emoția necesară pentru a se evidenția. George Banu îi împărtășea lui Mircea Morariu într-un dialog, momentul memorabil al acelei perioade când Mihai Berechet i-a sugerat poemul potrivit pentru admitere: Clopotele de Edgar Allan Poe. Această alegere a rezonat cu ceea ce își dorea tânărul, oferindu-i posibilitatea de a-și exprima emoțiile într-un mod autentic, marcând astfel un pas esențial în drumul său către cariera teatrală.

### **I. 3. Pregătirea pentru lumea spectacolului**

Odată părăsind Buzăul „orașul copilăriei și al adolescenței mele și unde stăteau tata și cu mama” (Florea, 2018 online) și ajuns în București, pentru începerea cursurilor în cadrul I.A.T.C. „I. L. Caragiale”, proaspătul student de acum, participă la premiera spectacolului Cum va place a lui Shakespeare, în regia lui Liviu Ciulei (Banu, 1993: 42). Întâlnirea cu piesa lui Ciulei marchează un moment particular în experiența tânărului, reprezentând o experiență totală, înscrisă în memoria afectivă a acestuia, care avea să îl definească în întreg scenariu personal. Prin această reprezentație, el este introdus într-o atmosferă de libertate artistică, deschizând porțile unui orizont cultural care îi promite descoperiri și revelații: „Memoria imaginară a teatrului mi-a apărut în acea seară ca un prim pas către libertatea în teatru” (Banu, 1993: 43).

În interviul realizat de Monica Andronescu (2024 online), George Banu povestește despre parcursul său formativ în lumea teatrului, despre plăcerea de a rosti și de a juca, dar și despre stângăcia în interpretarea altor personaje. Decizia lui Radu Penciulescu, „cu un geniu de necrezut”, de a-l distribui pe Banu la critică și pe Andrei Șerban la regie, a fost o recunoaștere care armoniza aptitudinile lor diferite, dar recognoscibile, influențând direcția carierei lor. Cei trei ani de actorie dureroși, au fost o perioadă de confruntare cu limitele și neputințele proprii, forțându-l pe tânărul Banu să-și reevalueze aspirațiile.

George Banu s-a dedicat zi și noapte, în casa din Cotroceni a părinților săi, muncind asiduu și transformându-și visul într-o realitate palpabilă, scrierea și publicarea volumului *Arta teatrului: studii teoretice și antologie de texte*. Prin acest demers, tânărul pasionat și-a însușit o bază solidă de cunoștințe teatrale care va reprezenta punctul de plecare în formarea viitorului pedagog la Paris. S-a documentat riguros, a sintetizat tot ceea ce era de referință pentru domeniul esteticii teatrale, concentrându-se pe sfârșitul de secol XIX și secol XX - secvențe temporale pentru amplitudinea teatrului modern. Lucrând fără oprire, în căutarea împlinirii, a descoperit o înclinație vie pentru teatralitate, evoluția teatrului modern și reformarea gândirii teatrale. Banu și-a construit o fundație teoretică robustă care cuprindea diferite aspecte ale teatrului, contribuind semnificativ la evoluția esteticii teatrale. *Antologia Arta teatrului*, carte binecuvântată, semnată alături de Mihaela Tonitza-Iordache, a fost publicată și tradusă în limba franceză. Ulterior, ca recunoaștere a muncii depuse, manualul a apărut și în revista Academiei și „s-a constituit în referință principală pentru generații întregi de studenți” (Banu, 2016: 8), George Banu mărturisindu-i lui Mircea Morariu că „acest text mi-a servit de pașaport de intrare la Sorbona, la cel mai reputat departament de studii teatrale” (Banu, 2016: 8).

În data de 17 noiembrie 1973, George Banu își susține teza de doctorat *Modurile comunicării teatrale în secolul XX*, sub îndrumarea profesorului Ion Toboșaru, estetician și teatrolog, personalitate notabilă care a redefinit înțelegerea regiei teatrale și a criticii dramatice. În această lucrare, tânărul Banu a sintetizat principalele moduri de comunicare teatrală ale secolului XX (LÖWENDAL, 2023 online).

Astfel, experiențele dureroase și eșecurile asumate au fost transformate în resurse valoroase pentru cariera de critic și teoretician teatral, demonstrând că limitele personale pot deveni surse de inspirație „pentru un critic fascinat de paradoxurile existenței și ale teatrului, cum este George Banu” (Boldea&Pop-Curșeu, 2013: 7) .

### **Bibliografie:**

- BANU, George, (2016), *George Banu în dialog cu Morariu, Mircea. Viața secundă: comentarii și mărturii despre teatru*, București, Editura Cheiron.
- BANU, George, (1993), *Teatrul memoriei*, București, Editura Univers.
- BOLDEA, Iulian & Ștefana POP-CURȘEU, (2013), coord. *Aproape de scenă: George Banu. Eseuri și mărturii*, București, Ed. Curtea Veche.
- LEDEANU, Alina, (2019), „Darul”. În *Secolul 21, George Banu Contemporanul Nostru*, Vol. I, București, Editura Fundația Culturală Secolul 21.
- ȘUTEU, Corina, (2023), „Despre George Banu.” În *Revista22.ro*, <https://revista22.ro/cultura/despre-george-banu>, [accesat în data de 21. 06. 2024].

**Sitografie:**

ANDRONESCU, Monica, (2024) „Cea mai frumoasă călătorie n-am făcut-o! O aștept mereu. George Banu”. În Nottara. ro, <https://www.nottara.ro/perspective/cea-mai-frumoasa-calatorie-n-am-facut-o-o-astept-mereu-george-banu/>, [accesat în data de 22. 06. 2024].

FLOREA, Silvian-Nicolae, (2018), George Banu, portretist al marilor creatori de teatru, teză de doctorat, <https://www.arteiasi.ro/wp-content/uploads/2018/11/rezumat.pdf>, [accesat în data de 22. 06. 2024].

Fundația LÖWENDAL, (2023), „Omagiu - George Banu, Titluri universitare în România”. În Lowendal. ro, <https://www.lowendal.ro/2023/01/21/george-banu/>, [accesat în data de 20. 06. 2024].



# Beyond Exile: Uncompromising Resistance –

## Monica Lovinescu's Legacy

Lăpădat Laviniu Costinel

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania

lapadat\_laviniu@yahoo.com

**Abstract:** Monica Lovinescu's enduring legacy as a formidable voice against totalitarianism and is pivotal in understanding the intellectual and moral resistance against oppressive regimes in Eastern Europe during the Cold War. Lovinescu, a Romanian literary critic, essayist, and radio broadcaster, utilized her position in exile to combat the communist dictatorship in her homeland through the power of words and ideas. Her contributions, particularly through Radio Free Europe, where she broadcasted critical analyses and uncensored information, played a crucial role in fostering a culture of resistance and providing intellectual sustenance to those living under censorship and repression. Her work is distinguished by its unyielding moral clarity and profound commitment to truth. She navigated the complexities of exile not as a dislocated individual but as an empowered agent of change. Her broadcasts were more than mere critiques, they were lifelines to an oppressed populace, embodying the principles of free speech and intellectual freedom. Lovinescu's literary critiques and essays dissected the propaganda and deceptions of the communist regime, exposing the ideological bankruptcy of totalitarianism. Her eloquence and rigor in addressing these issues provided an alternative narrative to the official discourse, preserving the cultural and intellectual heritage of Romania in the face of systematic obliteration. A central theme in Lovinescu's work is the concept of "moral resistance." She believed in the power of cultural and intellectual defiance against tyranny, asserting that true resistance lies not only in political activism but in the unwavering adherence to ethical principles. Lovinescu's legacy is a testament to the power of the human spirit to resist and endure, even in the harshest of circumstances. Her broadcasts were not only a source of information but also a form of solidarity, reinforcing the idea that intellectual freedom and human dignity are non-negotiable. Lovinescu's impact extended beyond her lifetime, influencing subsequent generations of writers, thinkers, and activists. Her writings and broadcasts are studied as seminal texts in the history of Eastern European resistance literature. They offer valuable insights into the dynamics of dissent and the role of intellectuals in challenging authoritarian regimes. Lovinescu's legacy is a profound reminder of the importance of critical thought and moral courage in the face of oppression. Monica Lovinescu's uncompromising resistance against totalitarianism through her incisive literary endeavours and broadcasts underscores the enduring power of the intellect in the fight for human rights and freedom. Her work exemplifies the critical role of the exiled intellectual in shaping and sustaining a culture of resistance. Lovinescu's legacy continues to inspire and inform

contemporary discussions on the resilience of the human spirit and the indispensable value of free expression in the quest for justice and truth. Her life and work stand as a beacon of hope and a call to unwavering ethical commitment in the face of oppression.

**Rezumat:** Moștenirea durabilă a Monicăi Lovinescu ca o voce formidabilă împotriva totalitarismului este esențială pentru înțelegerea rezistenței intelectuale și morale împotriva regimurilor opresive din Europa de Est în timpul Războiului Rece. Lovinescu, critic literar, eseistă și realizatoare de radio română, a utilizat poziția sa din exil pentru a combate dictatura comunistă din țară sa prin puterea cuvintelor și a ideilor. Contribuțiile sale, în special prin intermediul Radio Europa Liberă, unde difuza analize critice și informații necenzurate, au jucat un rol crucial în cultivarea unei culturi a rezistenței și în oferirea de sprijin intelectual celor care trăiau sub cenzură și represiune. Opera sa se distinge prin claritatea morală neclintită și angajamentul profund față de adevăr. Monica Lovinescu a navigat complexitatea exilului nu ca o persoană dezrădăcinată, ci ca un agent puternic al schimbării. Emisiunile sale nu erau doar critici, ci adevărate metode de salvare pentru o populație oprimată, întrucupând principiile libertății de exprimare și ale libertății intelectuale. Criticile literare și eseurile sale au disecat propaganda și decepțiile regimului comunist, expunând falimentul ideologic al totalitarismului. Elocvența și rigoarea sa în abordarea acestor probleme au oferit o narațiune alternativă la discursul oficial, păstrând patrimoniul cultural și intelectual al României în fața unei distrugerii sistematice. Una dintre temele centrale ale operei Monicăi Lovinescu este conceptul de „rezistență morală.” Ea credea în puterea sfidării culturale și intelectuale împotriva tiraniei, susținând că adevărata rezistență constă nu doar în activismul politic, ci și în aderența neclintită la principiile etice. Moștenirea Monicăi Lovinescu este un simbol al puterii spiritului uman de a rezista și de a îndura, chiar și în cele mai dure circumstanțe. Emisiunile sale nu erau doar o sursă de informație, ci și o formă de solidaritate, întărind ideea că libertatea intelectuală și demnitatea umană sunt nenegociabile. Impactul său s-a extins dincolo de viața sa, influențând generații ulterioare de scriitori, gânditori și activiști. Scrierile și emisiunile sale sunt studiate ca texte fundamentale în istoria literaturii de rezistență din Europa de Est. Ele oferă perspective multiple asupra dinamicii disidenței și asupra rolului intelectualilor în provocarea regimurilor autoritare. Moștenirea Monicăi Lovinescu este o amintire profundă a importanței gândirii critice și a curajului moral în fața opresiunii. Rezistența lipsită de compromis a Monicăi Lovinescu împotriva totalitarismului prin eforturile sale literare incisive și emisiunile sale subliniază puterea durabilă a intelectului în lupta pentru drepturile omului și libertate. Opera sa exemplifică rolul esențial al intelectualului exilat în formarea și susținerea unei culturi a rezistenței. Moștenirea Monicăi Lovinescu continuă să inspire și să informeze discuțiile contemporane despre reziliența spiritului uman și valoarea indispensabilă a libertății de exprimare în căutarea dreptății și adevărului. Viața și opera sa rămân un far de speranță și un apel la un angajament etic neclintit în fața opresiunii.

**Cuvinte-cheie:** exil, rezistență, opresiune, totalitarism, libertate

## Introducere

Monica Lovinescu, una dintre vocile cele mai pregnante ale intelectualității românești în exil, a strălucit prin tenacitatea, curajul și profunditatea cu care a abordat problematicile culturale și politice ale României comuniste. Exilul său a fost o necesitate, dar și o formă de protest împotriva opresiunii regimului totalitar, iar operele și emisiunile sale radiofonice au avut un impact semnificativ asupra conștiinței publice românești. Așa cum a fost caracterizată de Doina Jela într-un citat memorabil: „Nu era deloc greu s-o iubești pe Monica Lovinescu. Era înțeleaptă, fără să se pretindă astfel, generoasă, fără să aibă despre sine certitudinea că este, atentă la celălalt, deși părea invazivă și dominatoare, delicată deși intransigentă, umană deși părea dură, plină de umor, deși nu râdea foarte des.” (Jela, 2008, p. 45)

Horia-Roman Patapievic, un alt mare intelectual, oferă o perspectivă profundă asupra impactului și semnificației pe care Monica Lovinescu le-a avut în contextul istoric și social al României în perioada comunistă și post-comunistă: „Înainte de 1989, Monica Lovinescu a fost vocea tuturor celor care nu puteau să aibă o voce, iar după 1989 a fost un soi de memento al faptului că societatea și politica românească continuă să fie lipsite de criterii, iar deciziile importante sunt luate tot fără exigență etică. A murit un martor al adevărului.” (Patapievic, 2008).

Într-o Românie situată la intersecția unor schimbări politice și sociale semnificative, Monica Lovinescu a fost, fără îndoială, modelată atât de mediul său imediat, cât și de contextul istoric mai larg al anilor săi de formare. Lumea în care a crescut, marcată de perioada interbelică și ulterior de umbrele celui de-al Doilea Război Mondial, avea să exercite o influență considerabilă asupra traseului său de viață.

Deși vocea sa răsună cu speranță pe unde radio, condeiul său lăsa urme consistente în domeniul criticii literare și al eseisticii. Acest dublu aspect al carierei sale - radiofonic și literar - a amplificat influența sa și a subliniat angajamentul său față de căutarea adevărului, libertatea intelectuală și integritatea artistică.

Născută în centrul cultural al României, în anul 1923, Monica Lovinescu reprezintă produsul unei genealogii intelectuale de prestigiu, fiind fiica marelui critic literar Eugen Lovinescu, moștenind așadar un patrimoniu cultural și literar distinct. Această descendență nu doar că i-a asigurat un fond genetic predispus la creație și analiză, dar a oferit, de asemenea, un mediu familial în care discuțiile literare și culturale erau monedă curentă, formând astfel terenul fertil pentru dezvoltarea unei viitoare personalități intelectuale. Mediul în care a crescut, caracterizat printr-o remarcabilă prestanță intelectuală și competență literară, a avut un impact semnificativ asupra evoluției sale timpurii. De-a lungul scrierilor sale, Lovinescu reflectează asupra naturii scriiturii și a actului de a scrie.

În jurnalul de mai târziu, Monica își va prezenta fenomenul acestui scris timpuriu ca pe o „boală”, pe care copilul, mai sensibil decât adulții la boli, o capătă în mediul literar: „Cuminte sau nu, înțelegând sau nu, promisem totuși boala literaturii, voiam să scriu romane” (Lovinescu, 2010, p. 54).

### **Elemente definitorii**

În afara sferei academice, anii de tinerețe ai Monicăi Lovinescu au fost caracterizați și de apetitul ei insașiabil pentru lectură. Scriitorii români, precum și titani ai literaturii internaționale, au constituit o parte integrantă a repertoriului său de lectură. În acești ani definitorii, ea a devenit familiarizată cu operele unor mari personalități literare precum Mihai Eminescu, Lucian Blaga și Tudor Arghezi din canonul românesc, precum și Dostoevsky, Proust și Kafka din sfera internațională. Acești autori, cu stilurile lor diverse și preocupările lor tematice, au lăsat o amprentă indelebilă asupra stilului critic propriu al Monicăi Lovinescu și asupra înțelegerii sale privind rolul literaturii în societate.

Deși imersiunea Monicăi Lovinescu în literatură și gândirea critică a reprezentat o trăsătură definitorie a tinereții sale, este esențial să recunoaștem influența peisajului politic mai larg asupra viziunii sale asupra lumii. Neliniștea politică, umbra crescândă a ideologiilor totalitare în Europa și dinamica socio-politică complexă a României aveau să influențeze nu doar scrierile Monicăi Lovinescu, dar și decizia sa ulterioară de a-și exprima rezistența împotriva regimurilor opresive.

Începuturile vieții și influențele literare care au marcat-o pe Monica Lovinescu au pus bazele pentru ascensiunea sa ulterioară ca simbol al rezistenței intelectuale față de totalitarism. Contextul familial, parcursul ei academic, referințele literare și climatul socio-politic din anii de formare au contribuit la conturarea unei figuri a cărei voce avea să răsună puternic pentru numeroși români în căutarea unui refugiu și unei direcții în vremuri tumultuoase.

### **Exilul parizian și influența radiofonică: căutând azil politic în Orașul Luminilor**

Decizia Monicăi Lovinescu de a se îndrepta spre Franța nu a fost pur și simplu o opțiune academică sau o dorință de aventură. A fost, în esență, o necesitate și un act de autoconservare intelectuală. Plecarea din țară în 1947, sub pretextul finalizării doctoratului, coincide cu momentul în care represiunea comunistă începea să-și arate colții într-o manieră din ce în ce mai agresivă. Faptul că Lovinescu a ales să nu se mai întoarcă în țară nu denotă o ruptură cu patria, ci mai degrabă un act de rezistență în fața unei ideologii care nega și reprima libertatea de expresie și creativitatea intelectuală.

În acest sens, mutarea Monicăi Lovinescu la Paris, determinată de critica ei ferventă

față de regimul comunist, a reprezentat un moment de răscruce semnificativ în viața sa, atât la nivel personal, cât și în contextul mai larg al diasporei românești. Parisul, cu tradiția sa bogată de a fi refugiu pentru intelectuali, scriitori și refugiați politici, a oferit un cadru propice pentru rezistența Monicăi Lovinescu față de mecanismul opresiv al regimului comunist din România. Parisul, deseori denumit "Orașul Luminilor", a fost recunoscut de-a lungul istoriei pentru atracția sa asupra intelectualilor și artiștilor din întreaga lume. În urma celui de-al Doilea Război Mondial și pe parcursul Războiului Rece, a servit drept sanctuar pentru mulți disidenți est-europeni. Lovinescu nu a făcut excepție. În acest cadru cosmopolit, ea a găsit atât un refugiu față de amenințarea imediată a regimului comunist, cât și o platformă pentru a-și exprima preocupările și criticile fără teama de represalii.

În exil, Monica Lovinescu nu a fost doar un simplu emigrant. A devenit parte dintr-un colectiv de intelectuali români care, departe de patria mamă, au continuat să lupte împotriva abuzurilor regimului comunist. Exilul ei nu a fost un sfârșit, ci un nou început, un nou front în lupta pentru adevăr, libertate și democrație. Reflectând asupra perioadei post-1989, Monica Lovinescu se întreabă dacă termenul de „exil” mai este adecvat, având în vedere că exilul presupune incapacitatea individului de a se întoarce în țara natală fără a-și compromite libertatea. Având în vedere că reîntoarcerea în țară nu mai presupune o amenințare la adresa libertății, scriitoarea sugerează utilizarea conceptului de „diasporă” ca fiind mai relevant pentru cei care, din diverse motive, încă locuiesc în afara granițelor României. (Lovinescu, 1997, 1998)

Viața și contextul exilului Monicăi Lovinescu nu trebuie percepute ca o simplă traiectorie biografică, ci ca un parcurs simbolic, un exemplar drum al crucii al intelectualului român supus vremurilor tulburi ale secolului al XX-lea. Acest exil, așa cum arată și scrierile ei ulterioare, nu a fost doar geografic, ci și spiritual, o căutare continuă a sensului și a adevărului într-o lume dominată de minciună și represiune.

### **Radio Europa Liberă: Un glas al disidenței**

Începând cu anul 1951, Monica Lovinescu se devotază radioului și „țării din gând”. Până în 1975, a produs emisiuni de literatură și muzică pentru Radiodifuziunea Franceză. În 1962, își începe activitatea la Radio Europa Liberă, unde va continua să lucreze până la închiderea postului în 1992. Emisiunile sale săptămânale precum cronica de carte de la "Actualitatea culturală românească" și "Teze și antiteze la Paris", la care colaborează împreună cu soțul ei, scriitorul Virgil Ierunca, erau așteptate cu un imens interes de auditoriul românesc. Conform lui Chihaia (2007, p.128), „În aceste infernale patru decenii, în care valorile, tradiția, bunele deprinderi ne-au apărut mereu primejduite de confuzie, minciună, rele intenții, Virgil Ierunca și soția sa, Monica Lovinescu, au fost pentru noi toți,

din țară și din afara hotarelor ei, apărătorii adevărului și libertății. ”

Radio Europa Liberă, cu sediul în München, a fost unul dintre pilonii centrali ai războiului informațional dintre Est și Vest în perioada Războiului Rece. Această instituție radiofonică, susținută de guvernul american, a funcționat ca un contrapunct critic la adresa regimurilor comuniste, oferind cetățenilor țărilor din Blocul Estic informații alternative față de cele propovăduite de propaganda oficială. Intrarea Monicăi Lovinescu în echipa postului, în 1951, a coincis cu un moment de consolidare a rolului Radio Europa Liberă ca instrument esențial în combaterea propagandei comuniste.

În acest context, a început asocierea Monicăi Lovinescu cu Radio Europa Liberă (REL). REL, înființată cu obiectivul principal de a transmite știri și opinii necenzurate în zonele controlate de comuniști, a văzut în Lovinescu întruchiparea perfectă a idealurilor sale. Din 1962 până în 1992, emisiunile ei au reușit constant să pătrundă Cortina de Fier, contracarând narativele promovate de regimul Ceaușescu.

Lovinescu nu a fost doar un simplu angajat al postului, ci a devenit o adevărată forță motrică, emisiunile sale fiind caracterizate prin analize lucide și argumentate, și combinând perspicacitatea critică cu profunzimea intelectuală, au conturat o perspectivă alternativă asupra realităților din România comunistă. Pe lângă demascarea abuzurilor regimului, Monica Lovinescu a adus în atenția ascultătorilor opera scriitorilor români interziși sau marginalizați de regim, încercând astfel să restabilească legătura culturală ruptă între intelectualii exilați și publicul de acasă.

Nu trebuie subestimată amploarea impactului acestor emisiuni deoarece într-un context în care informația era strict controlată și cenzurată, iar vocile disidente erau tăcute prin intimidare sau represalii, emisiunile Monicăi Lovinescu au funcționat ca o fereastră spre lumea liberă, oferind ascultătorilor o viziune nealterată asupra realităților internaționale și naționale. Prin analizele sale pătrunzătoare, ea a contribuit la formarea unei conștiințe critice în rândul românilor, destabilizând narativul oficial promovat de autorități.

Emisiunile Monicăi Lovinescu nu erau simple comentarii politice, acestea reprezentând, în esență, o extensie a ethosului ei intelectual. Adesea, ea diseca opere literare, subliniind nu doar meritul artistic al acestora, ci și mesajele lor subiacente de rezistență, speranță și libertate. Oferea recenzii ale cărților care erau interzise sau cenzurate în România, asigurându-se că populația era informată despre evoluțiile filosofice și literare globale. Discuțiile ei, bogate în conținut și diverse în natură, cuprindeau totul, de la critici literare contemporane la explorări filosofice. O astfel de profunzime a emisiunilor ei a făcut ca acestea să devină o ascultare esențială atât pentru intelectualii români, cât și pentru publicul larg.

Pentru românii care se zbăteau sub povara asupritoare a dictaturii lui Ceaușescu, vocea Monicăi Lovinescu a devenit mai mult decât un simplu mijloc de informare. Într-un peisaj

dominat de propaganda de stat, emisiunile ei s-au afirmat ca un apel vibrant pentru rezistență, înțelegere și unitate. Autenticitatea transmisiunilor sale, disprețul evident față de autocrație și angajamentul neclintit față de adevăr au transformat-o într-un simbol al speranței în vremuri sumbre. Pentru mulți români, ascultarea emisiunilor Monicăi Lovinescu era o activitate clandestină, desfășurată în secret și adesea plină de riscuri. Cu toate acestea, dorința de informație nefiltrată și discurs intelectual autentic era atât de puternică încât mii au înfruntat consecințele posibile pentru a o auzi vorbind.

Conceptul de “rezistență intelectuală”, așa cum a fost promovat de Lovinescu, a depășit simplul act de a vorbi împotriva tiraniei. Era vorba despre cultivarea unei mentalități, o credință neclintită în puterea ideilor și convingerea că, chiar și în fața unei opresiuni brutale, spiritul uman nu poate fi redus la tăcere. Prin sesiunile sale radiofonice, Lovinescu a evidențiat eficient dicotomia dintre lumea liberă și regimul opresiv din România. Ea a subliniat semnificația gândirii independente, valoarea autentică a expresiei artistice și rolul intelectualilor în societate. Siguranța personală a Monicăi Lovinescu a fost frecvent amenințată de activitățile sale la Europa Liberă. Serviciile secrete ale regimului au orchestrat campanii de defăimare și chiar tentative de atentat asupra ei, într-un efort de a o intimida și de a-i reduce la tăcere vocea. În 1977, chiar înaintea zilei sale de naștere, a fost victima unei tentative de asasinat politic, orchestrată de un terorist sub influența lui Nicolae Ceaușescu. Cu toate acestea, determinarea și curajul ei de a continua să transmită adevărul au consolidat-o ca o personalitate emblematică a luptei împotriva comunismului.

Pe lângă informația politică, contribuția culturală a emisiunilor ei nu poate fi trecută cu vederea. Monica Lovinescu a funcționat ca un veritabil liant cultural, punând în contact opera autorilor români din exil cu publicul larg din România, promovând valorile autentice ale culturii naționale, în opoziție cu pseudo-cultura oficială, alterată ideologic. În concluzie, activitatea Monicăi Lovinescu la Radio Europa Liberă constituie nu doar un episod de război informațional, ci și o pagină esențială în istoria intelectuală a României din secolul al XX-lea. Prin curajul și tenacitatea sa, Monica Lovinescu a reușit să creeze un spațiu de libertate în inimile multor români, afirmându-se ca o veritabilă lumină în întunericul represiunii comuniste.

### **Impactul și patrimoniul cultural, intelectual și ideologic**

Asocierea Monicăi Lovinescu cu Radio Europa Liberă nu a reprezentat doar un loc de muncă sau o platformă, ci a fost o adevărată misiune. O misiune de a garanta că, în pofida barierelor fizice impuse de regimul comunist, ideile și adevărurile ar circula liber. Eforturile sale constante au pregătit terenul pentru o conștiință colectivă în rândul românilor, atât din țară, cât și din diaspora. Prin urmare, moștenirea sa este dublu fațetată.

Pe de o parte, rămâne un simbol al rezistenței, un testimoniu al forței de convingere. Pe de altă parte, ea întruchipează credința că, chiar și în exil, o persoană poate avea o influență semnificativă, depășind diviziunile și cultivând un sentiment de unitate și scop. În esență, exilul parizian al Monicăi Lovinescu și influența sa radiofonică stau ca memento-uri durabile ale spiritului indomptabil de rezistență și ale puterii transformatoare a discursului intelectual.

Emil Hurezeanu, în descrierea sa despre Monica Lovinescu, oferă o recunoaștere a profundității și relevanței contribuției acesteia la patrimoniul cultural și intelectual românesc. Referindu-se la jurnalele sale drept cele mai importante documente de experiență umană dincolo de Cortina de Fier, dar strâns legate de realitățile românești. Deși nu a trăit în România în ultimii 50 de ani, a cunoscut bine România, a iubit-o, a slujit-o, în numele unei valori a spiritului liber pe care le-a susținut. Critic literar, comentator, analist politic, vocea ei inconfundabilă rămâne una din sursele de încredere și putere pe care românii au simțit-o ani în șir, în eterul undelor Europei Libere. (Hurezeanu, 2008)

Una dintre temele recurente în demersurile literare și critice ale Monicăi Lovinescu a fost importanța libertății intelectuale. Ea s-a opus vehement oricărei forme de cenzură sau control extern asupra expresiei artistice. Pentru ea, literatura nu era doar un mijloc de povestire; era un instrument puternic pentru introspecție, rezistență și promovarea schimbării sociale. Prin scrierile sale, Lovinescu a evidențiat modalitățile subtile, dar profund semnificative, prin care regimurile totalitare încercau să controleze și să manipuleze narațiunile literare. Ea a dezvăluit metodele utilizate de regimul comunist pentru a înăbuși vocile disidente, pentru a remodela narațiunile istorice și pentru a cultiva o cultură a conformității

### **Dinamica exilului și a rezistenței**

Exilul, considerat atât ca o realitate fizică, cât și ca o stare psihologică, a constituit un pilon semnificativ al scrierilor Monicăi Lovinescu. Ea s-a adâncit în subtilitățile experienței exilului, explorând dualitățile dintre detașare și apartenență, alienare și asimilare, pierdere și redescoperire. În tandem cu aceasta, s-a aflat și explorarea sa asupra memoriei. Lovinescu era profund conștientă de încercările regimului comunist de a provoca și de a manipula amnezia culturală - ștergând istorii, rescriind narative și anihilând orice urmă de disidență sau puncte de vedere alternative. Astfel, eseurile sale au funcționat ca o contra narativă, un depozit de amintiri care refuzau să fie tăcute sau uitate. Eforturile literare și critice ale Monicăi Lovinescu lasă în urmă o moștenire profundă și durabilă. Scrierile sale funcționează ca un punct de referință, aducând la lumină zonele obscure ale istoriei, contestând narativele opresive și apărând spiritul inalterabil și neînfrânt al rezilienței



umane. Prin intermediul eseurilor și criticilor sale, ea a dăruit posterității un ghid - conducând cititorii prin peisajele tumultuoase ale literaturii românești sub totalitarism, celebrând spiritul neînfricat al scriitorilor și gânditorilor și subliniind valorile atemporale ale libertății, adevărului și integrității artistice.

Monica Lovinescu a fost soția lui Virgil Ierunca, iar ambii sunt printre cele mai emblematice și apreciate personalități ale diasporei românești, al căror impact asupra culturii române, atât în țară cât și în străinătate, este incontestabil. În calitate de soți, aceștia nu doar că și-au susținut reciproc demersurile literare și intelectuale, dar au consolidat și un front comun în lupta împotriva totalitarismului și în promovarea valorilor democratice. Scrierile Monicăi Lovinescu, complementare cu cele ale lui Virgil Ierunca, au format o simbioză care a abordat teme precum exilul, cenzura, opresiunea și resursele spirituale ale individului în fața regimurilor autoritare. Împreună, ei au constituit un reper pentru intelectualii români, oferind o perspectivă critică asupra regimului comunist și promovând libertatea de expresie și valorile culturii române într-un context transnațional, de diaspora. Eforturile lor conjugate au lăsat o moștenire durabilă, fiind nu doar un exemplu de rezistență culturală și intelectuală, ci și un model de parteneriat și susținere reciprocă în domeniul literar și critic.

A încetat din viață după o lungă suferință în 21 aprilie 2008, la două ore după miezul nopții. În ziua aceea, postul de radio Europa Liberă i-a dedicat un program în memoriam, care a debutat cu o declarație făcută de Monica Lovinescu în cadrul unui interviu acordat postului de radio în 1998:

*Simțeam un fel de, cum să-i spunem să nu sune a cuvinte mari, un fel de datorie - fiind într-o stare de libertate - de-a spune lucrurile până la capăt. Am făcut, cred, un fel de critică de compensație, un fel de critică de context. Adică un loc unde lucrurile sunt spuse - nu până la capăt total, că nu pot fi spuse niciodată până la capăt total, pentru că se duc la dosarul scriitorului, și nu poți să fii colaborator al Securității, spunându-i 'uite ce a vrut să facă acest scriitor' - dar luminând altfel.*  
(Lovinescu, 1998, citată în Fati & Ștefănescu, 2020)

Mărturisirea Monicăi Lovinescu dezvăluie complexitatea și dualitatea rolului pe care l-a avut ca critic literar și voce a diasporei în contextul regimului comunist din România. În aceste cuvinte, se simte povara responsabilității pe care și-a asumat-o, precum și conștientizarea limitelor impuse de contextul politic, oferind o introspecție profundă asupra dilemelor și confruntărilor interioare ale unei personalități determinate să găsească un echilibru între adevăr și precauție, între libertate și responsabilitate, precum și între critica obiectivă și empatie.

Impactul scrierilor Monicăi Lovinescu a fost multistratificat. În primul rând, ea a servit ca un canal vital de informare și de moralizare pentru ascultătorii din România, oferindu-le o perspectivă nealterată asupra realităților literare și politice. Mai mult, prin expunerea manipulărilor regimului asupra culturii și literaturii, Lovinescu a ajutat la consolidarea unei conștiințe critice în rândul intelectualilor și al publicului larg. În cele din urmă, operele sale rămân un testament durabil al curajului intelectualului în fața opresiunii și un model de rezistență prin cuvânt și gândire critică.

### Referințe:

- Chihai, P. (2007). Scrieri din țară și din exil. Paideia: București.
- Dosoftei. (1974). Psaltirea în versuri (1673) (ediție critică de N. A. Ursu, cuvânt înainte de Înalt Prea Sfințitul Iustin Moisescu, Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei). Iași: Mitropolia Moldovei și Sucevei.
- Fati, S. , & Ștefănescu, L. (2020). 12 Ani de la Moartea Monicăi Lovinescu. Europa Liberă România. <https://romania.europalibera.org/a/ani-de-la-plecarea-din-această-lume-a-monicăi-lovinescu-arhiva-podcast-radio-europa-liberă/30568107.html>
- Hurezeanu, E. (2008, 21 aprilie). Monica Lovinescu – „S-a stins înconjurată de uitarea noastră”. Jurnalul Național. <https://jurnalul.ro/cultura/arte-vizuale/monica-lovinescu-s-a-stins-inconjurata-de-uitarea-noastra-123057.html>
- Institutul Cultural Român (ICR). (n. d. ). Monica Lovinescu. 19 noiembrie 1923, București – 20 aprilie 2008, Paris; ziaristă, critic literar, comentatoare radio. <https://www.icr.ro/pagini/aprilie-monica-lovinescu>
- Jela, D. (2008). O sută de zile cu Monica Lovinescu. București: Editura Vremea.
- Lovinescu M. (1997, 1998). O paranteză cât o existență. Secolul 20, 10-11-12, 1-2-3.
- Lovinescu, M. (1999). La apa Vavilonului. Humanitas: București.
- Lovinescu, M. (2007). Cuvântul din cuvinte (E. Marcu, Trad.; I. Pârvulescu, Pref.). Humanitas: București.
- Lovinescu, M. (2010). Jurnal esențial. Humanitas: București.
- Pecican, O. (2008). Monica Lovinescu. Opera scrisă. TRIBUNA, (137), 12-13.
- Patapievici, H. -R. (2008, April 21). Monica Lovinescu – „S-a stins înconjurată de uitarea noastră”. Jurnalul Național. <https://jurnalul.ro/cultura/arte-vizuale/monica-lovinescu-s-a-stins-inconjurata-de-uitarea-noastra-123057.html>

## A Museum as a Vivid Host

Mihaela Călinescu,

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania

[mihaelacalinescu.m@gmail.com](mailto:mihaelacalinescu.m@gmail.com)

**Abstract:** My research focuses on the cultural heritage recovered and reintegrated into Romanian culture, with reference to the lives and works of authors outside the country. We aim to share the difficulties and triumphs of exceptional Romanians abroad. The human, soulful, and spiritual dimensions transcend and greatly enrich the archived writings, so much so that an "inner" perspective illuminates and reveals the "museum object" differently. In this context, we have a corpus of documents: manuscripts, photographs, holographic correspondence, and books with autographs recorded in the donations of the Museum of the Book and Romanian Exile, inaugurated in Craiova. From the museum's heritage, we highlight the recent collections of Romanian writers and artists abroad, such as Octav Calleya, Miron Kiropol, Gabriel Badea Păun, Ilie Constantin, Mihai Niculescu, and the "Memoria Exilului la TVR" Documentary Film Collection. In this regard, the Museum of the Book and Romanian Exile hosts significant funds and collections and seeks to reintegrate the national culture with the cultural heritage created beyond Romania's borders during communism.

**Keywords:** Exile, recent collections, communism, museum's heritage, correspondence.

## Un Muzeu ca o *Gazdă vie*

Mihaela Călinescu,

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania

[mihaelacalinescu.m@gmail.com](mailto:mihaelacalinescu.m@gmail.com)

**Rezumat:** Cercetarea mea se focusează asupra patrimoniului cultural recuperat și reintegrat în cultura română, cu referire la viața și opera unor autori din afara țării. Ne propunem să vă împărtășim, dificultățile și biruințele unor români de excepție din afara țării. Dimensiunea umană, sufletească și spirituală transcende și îmbogățește mult înscrisurile arhivate, așa încât, o privire „lăuntrică” luminează și relevă altfel „obiectul muzeal”. În acest sens, avem un corpus de documente: manuscrise, fotografii, corespondență olografă și cărți cu autograf înregistrate în donațiile din arhiva Muzeului Cărții și Exilului Românesc, inaugurat în Craiova. Din patrimoniul muzeal evidențiem colecțiile recente ale scriitorilor și artiștilor români de peste hotare, precum: Octav Calleya, Miron Kiropol, Gabriel Badea Păun, Andrei Șerban, Academia Româno-Americană de Arte și Științe, Ilie Constantin, Mihai Niculescu, Oana Maria Cajal, Colecția „Memoria Exilului la TVR”.

În acest sens, Muzeul Cărții și Exilului Românesc, găzduiește fonduri și colecții importante și caută să reîntregească cultura națională cu patrimoniul cultural creat dincolo de granițele României în timpul comunismului.

**Cuvinte cheie:** Exil, colecții recente, comunism, patrimoniu muzeal, corespondență.

## Introducere

Permiteți-mi să încep lucrarea mărturisind că, inițial am intrat să lucrez în această instituție știind că voi studia documente inedite, cu speranța și intenția de a face cercetare academică de calitate, cât mai interesantă și creativă pe baza acestor texte scrise. Dar odată ce am avut contact direct cu câțiva dintre donatorii Muzeului (precum Basarab Nicolescu, D-na Kiropol, Octav Calleya, Andrei Codrescu, Carmen Firan, Ruxandra Vidu, Corneliu Șerban Popa, George Roca, Maria Andreea Fanea, Andrei Șerban, Gabriel Badea Păun și mulți alții care ne-au vizitat), am realizat că dimensiunea umană, sufletească și spirituală transcende și îmbogățește mult înscrisurile arhivate. Altfel pot fi abordate, înțelese și prelucrate documentele după ce ai fost impresionat de calitatea și frumusețea reală, sufletească, a autorilor și donatorilor noștri. O privire „lăuntrică” luminează și relevă altfel „obiectul muzeal” (carte, partituri, cd-uri, manuscrise, publicistică, corespondență). Astfel, amintindu-mi de-atâtea spații publice în care artiștii străzii se expun drept „statui vivante” (imitații umane ale unor „obiecte”), totuși redevenind oricând suflete cu ochi sclipind de idei, senzații, trupuri mișcate și energizate, am avut imaginea unui Muzeu în care, în afara clădirii vizibile, a exponatelor din vitrine și a depozitelor de scrieri și documente, se poate percepe și mărturisi și câte ceva despre însuflețirile oamenilor reali. Poate inclusiv vizitatorii, nu doar cercetătorii din „Muzeul Cărții și Exilului Românesc”, ar putea percepe și împărtăși altora dimensiunea umană a patimilor și bucuriilor, dificultăților și biruințelor unor români de excepție din țară și străinătate. Cum poate fi viu sau cum ar putea deveni viu un Muzeu (de regulă împietrit)? Ce fel de însuflețire subtilă poate fi făcută sensibilă? Iată o temă la care vă propun să meditați. Personal nu am găsit încă vreun răspuns plener. Fapt pentru care aici și acum mă voi rezuma să mă refer tot numai la „baza materială”, de fundament, pentru orice abordare ulterioară, mai rafinată.

Cercetarea mea, din perspectiva antropologică, se focusează asupra patrimoniului cultural recuperat și reintegrat în cultura română, cu referire la viața și opera unor autori din afara țării. În acest sens, avem un corpus de documente: manuscrise, fotografii, casete video și audio, corespondență olografă și cărți cu autograf înregistrate în donațiile din arhiva Muzeului Cărții și Exilului Românesc, inaugurat în Craiova. Din patrimoniul muzeal voi evidenția colecțiile recente ale scriitorilor și artiștilor români de peste hotare, precum: Octav Calleya, Miron Kiropol, Gabriel Badea Păun, Andrei Șerban, Academia

Româno-Americană de Arte și Științe, Ilie Constantin, Mihai Niculescu, Oana Maria Cajal, Colecția „Memoria Exilului la TVR”. În acest sens, Muzeul Cărții și Exilului Românesc, găzduiește fonduri și colecții importante și caută să reîntregească cultura națională cu patrimoniul cultural creat dincolo de granițele României în timpul comunismului.

### **Colecții Recente în fondul Muzeul Cărții și Exilului Românesc**

Octav Calleya este o personalitate muzicală viscerală marcantă în întreaga lume, în special în Spania. Colecția „Octav Calleya” reunește o serie de partituri: muzică de cameră, numeroase cd-uri cu discrete efecte fonice, muzica contemporană, casete video, baghete dirijorale, cărți, portrete în creion, fotografiile inedite ce surprind ipostaze din viața personală și profesională a dirijorului, dar și momente ilustrative ale întâlnirilor sale cu diverși oameni de cultură, precum: Dumitru Milcoveanu, Hans Swarowsky, Sergiu Celibidache și Franco Ferrara. Maestrul Octav Calleya s-a perfecționat în arta dirijatului cu Sergiu Celibidache și Franco Ferrara. Cunoscător al secretului referitor la aerului inspirat și expirat în timpul actului muzical, a reuși să stăpânească acest act fizic al intonației, al performării și dezvoltării unei intimități umane, mai exact spus, al instituirii și alimentării unei intimizări între el și instrumentiști, actanți, cântăreți, act care duce și la un fel de „armonizare” somatică a corporalității lor, inclusiv la consolidarea conexiunii și relației lor la nivel psiholo-social. Profesor al Conservatorului Superior de Muzică din Malaga, marele dirijor Octav Calleya a dirijat numeroase orchestre de pretutindeni (Orchestra de Stat din Istanbul, Orchestra „London Festival”, Orchestra Simfonică din Berlin, New York, Orchestra Simfonică din Málaga), fiind un excelent aplicant al *fenomenologiei muzicale* ce trezește efecte rezonante și reverberante asupra întregului trup anatomic, o subtilă rezonanță și totodată o amplificare concentrată și intensivă a sunetului, așa încât, rămâne un profesionist, apreciat în fiecare colț lumesc. Referindu-ne la *fenomenologia* aplicată în muzică și asimilată drept ca un fenomen transcedental, de introspecție profundă, arhetip criptic, dar și de conexiune imediată cu acustica, maestrul consideră:

„De la primul element, care este sunetul, ceea ce reprezintă fenomenul numărul unu, până la toată complexitatea relațiilor ritmice, melodice, armonice etc., orizontale și verticale, fenomenologia urmărește toate procesele evolutive ale inter-relațiilor de orice tip și, simultan, efectele pe care acestea le produc în auzul intern (ceea ce filosofiei îi corespunde conștiința umană)” (Munteanu, 2009, p. 290).

De alfel, viața și cariera dirijorului au fost evidențiate în lucrarea *Mentor și Discipol* semnată de către Maria Dolores Carrillo. Urmărind această „modalitate tehnică” de

producție acustică și gen muzical, autoarea a urmărit în paralel două personalități distincte din domeniul muzical: Dumitru Milcoveanu și Octav Calleya. Astfel,

„No menos importantes son los conocidos terminos ”crescendo-diminuendo” o ”acelerando-ralentando” que esta vez deben tener un concreto diferente para su realizacion desde la vista fenomenologica. Asi como tambien la diferencia entre melodia y melos, entre forma y estructura como entre punto culminante y climax”<sup>2</sup> (Carrillo, 2023, p. 117-118).

Scriitorului și pictorul Miron Kiropol a fost distins cu premiul Uniunii Scriitorilor, cu cel al Academiei Române și într-un asemenea climat propice a vernisat mai multe expoziții personale în Franța - Paris și în Spania - Madrid. Colecția „Miron Kiropol” cuprinde numeroase volume, dar și cărțile de autor, printre care se regăsește volumul de versuri *Jocul lui Adam* (1967), volumul de debut. De altfel, după plecarea din țară (1969) îi apare și volumul „Rosarium”, care va fi retras de la difuzare și distrus. Acesta nu se va pierde definitiv, el fiind cuprins ulterior, alături de „Jocul lui Adam” și „Schimbarea la față”, între copertile volumului „Rosarium redivivus” publicat la Editura „Timpul” (2022), o „trilogie poetică” ce cuprinde volumele din „perioada românească” a lui Miron Kiropol. În acest sens, Florentin Palaghia mărturisea:

„Ca o reparație istorică, toate volumele din „perioada românească” a lui Miron Kiropol, se reunesc sub titlul acestei ultime cărți, *Rosarium-Redivivus*, un phoenix cu aripi de litere și zbor, ca să îi străjuiască nemurirea.” (Kiropol, 2022)

Poetul ne aduce explicații vibratorii, pare că totul cântă în natură. Impregnante sunt versurile: „Uscat e lemnul în care dorm. Sevele pământului urcă fără să atingă sufletul cărnii mele.” (Kiropol, 2022). Uneori, realitatea își ascunde fața, se ghemuiește în memorări, într-o expresie a reflectării în abis. Decopertându-l îi înțelegem pânzele ce înfățișează compoziții interiorizate: chipuri de oameni atinși de-o blândă sfințenie răsturnată în singurătate. De fapt,

„Miron Kiropol își pictează stările de ins care fuge de gregaritate și de tot ce înseamnă succesul țipător al masei de oportuniști. Un primitivism hieratic însuflețește viziunile sobre care reiau altfel setea de sacru a întregii sale poezii.”(Kiropol, 2020)

---

<sup>2</sup> Traducere îmi aparține: „Nu mai puțin importanți sunt binecunoscutii termeni "crescendo-diminuendo" sau "acelerare-reîncălzire", care de data aceasta trebuie să aibă un alt concret pentru realizarea lor din punct de vedere fenomenologic. La fel ca și diferența dintre melodie și melos, între formă și structură și între punct culminant și punctul culminant.” (Carrillo, 2023, p. 117-118).

Un hoinar pe străzi, prin muzee, parcuri, bistrouri, ne vorbește cu vocea vizionarului ce creionează ghemuri de cuvinte prizate cu toate simțurile în sinestezii memorabile, încât pot sugera evanescența. Într-un abur difuz, se deschide: „... astăzi mă țin de un fir prea slab de lumină, dar slăbiciunea lui nu se rupe.” (Kiropol, 2020). Împletește cu har cuvintele, le dă culoare și aură extatică, le însuflețește dintr-o adâncă suferință, din sentimentul de a fi exilat în lume. Înlătură *Urâtul* și îmbracă *Răul*, distructivitatea timpului în mântuire eminentă poetică. Donația conține, de asemenea, obiecte personale, fotografii, creioane de desen, corespondență cu personalități din țară și din exil, stiloul-*martor*, manuscrise și tablouri vivante, semnate Miron Kiropol.

Gabriel Badea Păun, istoric de artă și eseist, autor al mai multor volume traduse și în străinătate, are o bogată activitate în domeniul artei, contribuția sa fiind apreciată și confirmată prin mai multe premii și distincții dintre care amintim: *Meritul Cultural* în grad de cavaler și *Medalia pentru Loialitate – Regele Mihai I*. În lucrările sale dedicate acestei arii, autorul se concentrează asupra celor două mari personalități: Regina Maria și Regina Elizabeta a României. De asemenea, activitatea sa de început s-a concentrat pe cele trei expoziții tematice de fotografie și documente, dedicate Casei Regale.

Colecția „Academiei Româno-Americane de Arte și Științe” prezentă în Muzeul Cărții și Exilului Românesc prin documentele arhivate în cele unsprezece bibliorafturi ce conțin documente aferente conferinței: volume, programe, extrase din presă, corespondență cu membrii ARA și prestigioasele jurnale. În această, impresionantă arhivă ARA regăsim corespondența unor nume sonore, precum: Octavian Bârlea, Maria Manoliu-Manea, Basarab Nicolescu, L. M. Arcade, Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade, Vintilă Horia, Eugen Ionescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Ionel Jianu, Andrei Codrescu. Avatarul conceperii colecției este descris pe parcursul mai multor scrisori primite sau trimise între membrii corespondenței ARA, introducându-ne într-o frenezie a spiritelor creatoare. Articolul cuprinde decupări din scrisori-manuscris prezente în arhiva noastră din Craiova, unde se poate studia fondul Colecției „Academia Româno-Americană de Arte și Științe”. Pentru acest articol am selectat schimbul epistolar dintre Maria Manoliu-Manea (1983) și Sanda Golopenția Eretescu, Mircea Eliade (1983), Regele Mihai I, Eugen Ionescu (1985), Andrei Codrescu (1989), Octavian Bârlea (1992), Bujor Nedelcovici (1993).

Maria Manoliu Manea în schimbul epistolar din 6 iunie 1983 cu profesorul Mircea Eliade îl invită la Congresul din 6 mai 1984 la Brown University, Providence, Rhode Island în calitate de oaspete de onoare: „... Vă transmit invitația de a accepta să fiți oaspetele de onoare al viitorului Congres [...] Cred că odată cu invitația mea v-a sosit și scrisoarea doamnei Sanda Golopenția Eretescu, organizatoarea locală a viitorului nostru congres” (în Colecția ARA, 1983, p.84).

Într-o altă scrisoare, Sanda Golopenția Eretescu îi cere Mariei Manoliu Manea afilierea Ancăi Nemoianu: „Vă trimit mai jos afilierea Ancăi Nemoianu (care ar urma să apară între paranteze, după numele ei, în program, în cadrul secției. Anca Nemoianu (Youth Research Center, Catholic University of America, Washington D.C.)” (în Colecția ARA, 1983, p.216).

Dintr-un alt schimb epistolar inițiat de către Andrei Codrescu către Maria Manoliu Manea în data de 27 martie 1989 percepem emoția scriitorului în urma nominalizării în cadrul congresului: «I am surprised and delighted by your letter announcing the nomination of my work for the ARA BOOK AWARD. [...] Somebody once asked me what language I write in. "Romanian spoken through a mask of English", I replied»<sup>3</sup> (în Colecția ARA, 1989).

Într-o altă scrisoare, Mircea Eliade o informează pe Maria Manoliu Manea referitor la situația lui: „Please excuse me for dictating this letter to you in English. I am suffering from rheumatoid arthritis, which limits my writing to a few hours each week”<sup>4</sup> (în Colecția ARA, 1983, p. 218).

Colecția „Mihai Niculescu” a intrat în patrimoniul instituției noastre prin bunăvoința profesorului Radu Șerban Palade, o prezență discretă care a sprijinit proiectului nostru, menit să contribuie la reîntregirea culturii noastre naționale. Poet și prozator, Mihai Niculescu a plecat la Paris (1943), ca redactor corespondent al gazetei „Universul”. Ulterior, Mihai Niculescu s-a stabilit la Londra, unde a lucrat în cadrul secției române a postului de radio BBC. În paralel a publicat proza, articole și recenzii în majoritatea revistelor culturale românești. Amintim și corespondența dânsului cu personalități importante din domeniul cultural, precum: Mircea Eliade 1969, Emil Cioran 1977, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca 1960, 1983, documente arhivate în Colecția „Mihai Niculescu” și în curs de înregistrare și digitalizare în baza noastră de date.

Ilie Constantin, poet, prozator, eseist, membru al Uniunii Scriitorilor din 1961. A plecat în Italia, ca bursier, a obținut azil politic în Franța și s-a stabilit la Paris. Colecția sa a ajuns de curând, prin bunăvoința soției sale, Mihaela Constantin. Este o colecție valoroasă ce cuprinde cărțile autorului de poezie, proză și critică literară și corespondență cu membrii marcantă, dintre care amintim: Emil Cioran, Mircea Eliade 1974, are foarte multe scrisori cu Mihai Niculescu, Cicerone Poghiric, documente arhivate în Colecția „Ilie

---

<sup>3</sup> Traducerea îmi aparține: „Sunt surprins și încântat de scrisoarea dumneavoastră prin care anunți nominalizarea lucrărilor mele la ARA BOOK AWARD. [...] Cineva m-a întrebat odată în ce limbă scriu. "Limba Română percepută printr-o sensibilitate englezească, i-am răspuns” (în Colecția ARA).

<sup>4</sup> Traducerea îmi aparține "Vă rog să mă scuzați că v-am dictat această scrisoare în engleză. Sufer de artrită reumatidă, ceea ce îmi limitează scrisul la câteva ore în fiecare săptămână" (în Colecția ARA, 1983, p. 218).



Constantin” și în curs de înregistrare și digitalizare în baza noastră de date.

Regizor și profesor de talie mondială, Andrei Șerban a atras admirația, curiozitatea și simpatia lumii teatrale de pretutindeni. Este apreciat pentru viziunea demonstrată în montarea tragediei antice și, totodată, pentru transpunerea miturilor vechi, adaptate lumii în care trăim. Colecția faimosului regizor Andrei Șerban cuprinde un bogat fond documentar din domeniul teatrului și al operei, care acoperă peste jumătate de secol. Din acest fond fac parte numeroase afișe ale spectacolelor sale, puse în scenă în Europa (Cluj-Napoca, Cambridge, Londra, Paris), și în Statele Unite ale Americii (Los Angeles, New York, Columbia University) sau în America de Sud (Caracas). La acestea se adaugă prețioasele caiete de regie, notițe cu indicații regizorale, precum și peste 1000 de fotografii personale care surprind momente din timpul spectacolelor sau de la repetiții, ce redau avangardiste gesturi de vitalizare contaminantă și de armonizare interpersonală, materializată în primul rând la nivel biochimic și psihoemoțional. Remarcabilă este, de asemenea, corespondența purtată de regizor cu nume mari ale teatrului internațional. Inedite în cadrul acestei colecții sunt înregistrările a zeci de spectacole puse în scenă de Andrei Șerban în lumea întreagă, care au fost digitizate: „Livada cu vișini” (Teatrul Național București, 1992); „Oedipe: premieră Enescu” (Opera București, 1995); „Îngerul de foc” (Amsterdam Opera, 1998); „Văduva veselă” (Opera de Stat din Viena, 1999); „Avarul, comedie franceză” (Paris, 2000); „Îmblânzirea scorpiei” (American Repertory Theater, Boston).

Foarte valoroase pentru viitoarele cercetări de specialitate sunt și înregistrările workshopurilor de la Cluj-Napoca, Arad și Sfântu-Gheorghe sau cele cu studenții săi din Master Class Columbia. Actorul se lasă expus contopirilor acustico-verbale, kinetice, gestuale actoricești și este impregnat la nivelul inconștient și neconștientizabil al materialității anatomofiziologice, la nivelul reciprocei asimilări biochimice și chiar la nivelul psihismului abisal. „Singurul act voluntar este cel al preparării corpului, afectului și minții pentru această sacră întâlnire între vibrațiile materiale și spirituale și propria noastră ființă” (Șerban, 2022, p. 350). Așadar, regizorul ne vorbește despre necesitatea abandonării obijnuițelor motrice și mintale în întâlnirea cu necunoscutul. Ca atare, confirm că în fondul „Andrei Șerban” se mai găsesc numeroase cărți, periodice, albume foto, dosare care conțin cronici de spectacole, broșuri și extrase din presă, precum și obiecte personale ale regizorului român. Ca scriitor, Andrei Șerban ne propune o autobiografie bilingvă, în două părți, „Călătoriile mele/ My Journeys” precum și o serie de alte volume de specialitate care îi descriu activitatea regizorală. Adevărate ghiduri de antropologii corporale ce evită să pună în paranteze pudice multe expresii și comportamente autentice, vernaculare.

Oanei Maria Cajal, artist plastic stabilit în Montreal a donat Muzeului Cărții și Exilului Românesc expoziția de Picto Impulsuri / New Media Art, „*In memoriam George Banu*”. Vernisajul a avut loc în luna mai, în cadrul Festivalului Shakespeare, la muzeul nostru și a putut să fie vizitată și admirată de public, inclusiv de către Andrei Șerban, astfel reunindu-se cei trei vechi prieteni: Oana Maria Cajal, Andrei Șerban și George Banu, prin intermediul tablourilor, în spațiul expozițional din mansarda instituției: „Oana se simte acasă doar călcând pe nori. Mi-a spus cândva: Mi-e dor de dor. Adică de zbor” (Cajal, 2015, p.17). Autoarea își găsește evadarea prin zbor, într-un univers al transparenței și al fluidității, într-un act de supremă libertate, o libertate traversată de vibrațiile permanente și pretutindeni prezente.

Colecția „Memoria Exilului Românesc la TVR” conține un număr important de filme documentare realizate de către Marilena Rotaru ce redau, interviuri de colecție ale personalităților din exilul românesc precum: Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, Anca și Dinu Giurescu, Vintilă Horia, Regele Mihai I, Sergiu Celibidache, Neagu Djuvara, Emil Cioran, Paul Goma, Biblioteca Română din Freiburg, Radio Europa Liberă și mulți alții, documente arhivate în Colecția video „Memoria Exilului Românesc la TVR” și în curs de înregistrare și digitalizare în baza noastră de date.

Unic în peisajul muzeal național, Muzeul Cărții și Exilului Românesc reunește donațiile făcute, de-a lungul anilor, de către colecționarii cu merite deosebite în păstrarea patrimoniului cultural.

### **Concluzii**

În cadrul Muzeului Cărții și Exilului Românesc conservăm faptele de cultură originale, în forma lor specifică. Consider că este un instrument social obiectiv și eficient pentru păstrarea memoriei colective. Aici, la Muzeului Cărții și Exilului Românesc nu vorbim despre un depozit care reduce omul la rămășițe scriptice, la rămășițe pământești, care, fără îndoială, posedă mult spirit, dar cu ajutorul unei abordări subiective, prin contact direct cu acești oameni, rezultatul cercetării cred și sper va fi mai fin. Natura nu ar exista fără substanțialitate și ea nu ar exista nici dacă nu ar fi reflectată psihic. Mărturisesc că am căutat omenescul acestor mărturii, am încercat să extrag imaterialul din material și m-am străduit să evidențiez ce e necunoscut, neobservat, să recuperez din documentele donate spiritul autorului.

### **Referințe:**

Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Manoliu-Manea, destinat Mircea Eliade, p.84, nr. Inventar ARA 001, din data de 6 iunie, 1983.

- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Andrei Codrescu, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 27 martie 1989.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Sanda Golopenția-Eretescu, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 8 martie 1983, p. 216.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Ionel Jianu, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 26 martie 1983, p. 217.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Mircea Eliade, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 4 aprilie 1983, p. 218.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Octavian Bârlea, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 13. 04. 1983, pp. 25, 28.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Rodica și Eugen Ionesco, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 3 iunie 1983, p. 26, p. 27.
- Dosar ARA I, Scrisoare expeditor Mircea Eliade, destinatar Maria Manoliu-Manea, nr. Inventar ARA 001, din data de 4 aprilie 1983, p. 218.
- Munteanu, Ion. (2009). *La pupitrul vieții ... Octav Calleya. Ghid de sociologia muzicii*. Sim Art: Craiova, p. 290.
- Carrillo, Maria, Dolores. (2023). *Mentor y Discipulo*, Servicio de Publicaciones de la Fundacion Unicaja: Malaga, p. 117.
- Kiropol, Miron. (2022). *Rosarium Redivivus*, Editura Timpul: Iași, p.12.
- Kiropol, Miron. (2022). *Rosarium Redivivus*, Editura Timpul: Iași, p.77.
- Kiropol, Miron. (2020). *Neistovită inima vântului*, Poeme culese de Constantin Abăluță. Editura Cartier, p. 8.
- Kiropol, Miron. (2020). *Neistovită inima vântului*, Poeme culese de Constantin Abăluță. Editura Cartier, p.73.
- Cajal, Oana, Maria. (2015). *Just Imagine*, Fildas Art, Publishing House: București, p. 17.
- Șerban, Andrei. (2022). *O biografie*, Ed. a III-a revăzută cu o postfață de Basarab Nicolescu. Polirom: București, p. 350.

## ***By the Water of Vavilon. A Perspective on Exile Memoirs***

**Maria-Cristina Gelep**

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania  
cristinagelep@yahoo.com

**Abstract:** Monica Lovinescu's activity was culturally and socially significant, encompassing literary journalism, theater direction, and music criticism at Radio Paris. She played a crucial role in promoting Romanian literature in France and authored the novel *The Word from Words*. Her volume *By the Water of Vavilon* is a complex journal distinguished by refined, dense writing with multiple layers of meaning, struggling with the challenge of writing about the major events that marked her life. The book is not just a singular destiny but outlines an entire society, and its writing style contrasts with traditional memoirs by relying on remembrance that involves biographical elements and a lucid self-analysis. Monica Lovinescu's style is rigorous, with an extremely nuanced perspective that meticulously distills lived experiences, striving to clarify beyond appearances and filtering information down to its subtlest meanings. Her discourse is highly refined, and her interaction with herself is conscious, deliberate, and driven by introspection. The messages conveyed are clear and transparent, covering a wide range of human experiences, with the ultimate goal of enduring through time via their significance.

**Keywords:** discourse, memoir, refined writing, self-analysis, style

## ***La apa Vavilonului. O perspectivă asupra memorialisticii de exil***

**Maria-Cristina Gelep**

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania  
cristinagelep@yahoo.com

**Rezumat:** Activitatea Monicăi Lovinescu a fost una relevantă din punct de vedere cultural și social incluzând publicistică literară, regie de teatru, la Radio Paris a făcut cronică muzicală, a impus literatura română în Franța și a scris romanul *Cuvântul din cuvinte*. Volumul *La apa Vavilonului* este un jurnal complex care se remarcă printr-o scriitură rafinată, densă, cu multiple deschideri și care luptă cu incapacitatea de a scrie despre evenimentele majore care i-au marcat existența. Cartea nu reprezintă doar un destin singular, ci conturează o întreagă societate, iar maniera în care este scrisă se opune memorialisticii întrucât se apelează la rememorare care implică biograficul, și, de asemenea, o autoanaliză lucidă. Stilul Monicăi Lovinescu este unul exigent, are o perspectivă extrem de atentă la nuanțe, decantează cu minuțiozitate evenimentele trăite, încearcă să limpezească dincolo de aparențe, filtrează informația până la sensurile cele mai subtile. Discursul este mult filtrat, interacțiunea cu sinele este conștientă, asumată, generată de introspecție. Mesajele sunt clare, transparente și acoperă o paletă largă a manifestărilor umane, iar scopul este acela de a rezista timpului prin mesaj.

**Cuvinte cheie:** autoanaliză, discurs, memorialistică, stil, scriitură rafinată

## Introducere

Exilul are o structură dinamică alimentată de un fond politic, care răzbate și se dispersează în multiple direcții personale și care interacționează și cu fondul psihologic, cultural, social al celor care îl exploatează. Sondarea experienței de exilat este încărcată de traumă, dar și de atitudinea de învingător. *Înăuntrul* scriitorilor, personalităților exilate este un spațiu bogat în semnificații, acesta opunându-se creativ unui *în afară*, care nu convine idealului estetic, ideologic sau social. Această implozie creativă, este atât de puternică, încât ea iese la suprafață cu o forță incredibilă. Creațiile culturale generate de exil, marcate de traumă, se regenerează prin analiză lucidă, prin empatie, prin dorința de a ieși din toate limitările.

Într-un articol din *Exilul literar românesc – Înainte și după 1989*, publicat la Bratislava în 2011 și intitulat „Monica Lovinescu – Emblemă a exilului literar românesc”, Doina Jela vede parcursul autoarei *Jurnalului esențial* „ca un destin emblematic, împlinit” (Jela, 2011, p.38). Climatul familial al Monicăi Lovinescu reprezintă un factor important care a pus bazele devenirii sale. Criticul literar interbelic, Eugen Lovinescu „vreme de 20 de ani a dat direcția modernizării literaturii române, a sincronizării ei cu tendințele citadine ale literaturii europene și a emancipării ei de naționalism, autohtonism, ruralism și xenofobie” (Jela, 2011, p.39).

Activitatea Monicăi Lovinescu a fost una relevantă din punct de vedere cultural și social incluzând publicistică literară, regie de teatru, la Radio Paris a făcut cronică muzicală, a impus literatura română în Franța și a scris romanul *Cuvântul din cuvinte*, apărut în limba română cu acest titlu în traducerea lui Emanoil Marcu. Contribuția sa la *Europa Liberă* devine simbolul exprimării libere, în acest sens Doina Jela afirmă: „Cu acest simplu microfon, cu alte cuvinte având drept armă cuvântul liber, Monica Lovinescu a devenit simbolul demnității și al lucidității critice, pentru scriitorii și artiștii din România și personalitatea din exil cea mai cunoscută și mai respectată de către români aflați dincoace de Cortina de Fier” (Jela, 2011, p.40-41).

Parcursul este însă unul extrem de dificil, este și cazul volumului *La apa Vavilonului*, un jurnal complex care se remarcă printr-o scriitură rafinată, densă, cu multiple deschideri și care luptă cu incapacitatea de a scrie despre evenimentele majore care i-au marcat existența Monicăi Lovinescu cum ar fi moartea mamei sale: „Despre coșmarul închisorii ei, din 1958 când a fost arestată până în 1960 când a murit, ca și felul în care a fost, în fond asasinată, sunt mai departe incapabilă să scriu” (Lovinescu, 2010, p.18).

Totuși, autoarea *Undelor scurte* păstrează vie în memorie imaginea unei copilări guvernate de figura solară a tatălui și a celor apropiați. Maturitatea și delicatețea cu care

tatăl Eugen Lovinescu își trata copilul au rămas adânc imprimate pe retina memoriei colorate afectiv de candoarea nostalgiei:

„Aveam 11 ani. Petreceam, ca de obicei, o lună de vară la Fălticeni doar cu tata. Era fabulos. Când scria la birou, valea Șomuzului la care se ajungea din grădina bunicii era a mea [...] Când tata făcea o pauză, porneam împreună în plimbarea cotidiană spre Băncuța și «discutam» literatură. Eram mândră și chiar la micimea mea priveam lumea de sus: mă pregăteam conștincios pentru subiectul zilei, apoi orientam convorbirea spre Creangă, Sadoveanu, Calistrat Hogaș, din care devorasem în ajun pagini și pagini, iar tata mă lăsa să-mi spun părerea, se prefăcea chiar c-o ia în serios: cine dar cine mai era ca mine?” (Lovinescu, 2010, p.19)

### **Alcătuirea „compozită” a scrierii memorialistice**

*La apa Vavilonului* conține așadar și pagini despre copilăria Monicăi Lovinescu, rememorarea se realizează prin lentila nostalgiei care dă o notă aparte acestor pagini încărcate de sensibilitate controlată, dar sinceră. Deși nu dorește să fie prea sentimentală în ceea ce expune, tragismul unor evenimente impunând rigoare și seriozitate, capacitate de analiză și stăpânire de sine, aceste secvențe retrăite prin ochi de copil au o forță extraordinară de sugestie și mișcă ceva în cititor. Nostalgia devine evidentă și așa cum spune Jean Starobinski „este o zdruncinare intim legată de un fenomen de memorie” (Starobinski, 2002, p.161).

Lipsa confortului în satul bunicilor nu este privită cu reticență, ci este o manieră de a te apropia de simplitate, de o înțelege și de a trăi autentic:

Iubeam Crușețul pentru că aici învățai imediat să te dispensezi de ceea ce nu era strict necesar. Fără lumină electrică, aveam senzația că lampa cu gaz și lumânarea mă instalau direct într-o pictură flamandă. Bucureșteana noastră sală de baie era, la Crușeț, înlocuită cu o stropitoare ascunsă printre plante și flori: trăgeai de o sfară și din copac se prelingea apă calduță odată cu sentimentul rousseauist al bunului sălbatic încă neformat de societate și progres (Lovinescu, 2010, p.49).

Melancolia și nostalgia apare în relație cu un alt topos drag autoarei, Mangalia. Acest loc al unei copilări idilice se opune unei perioade instabile, marcate de haos:

Odată cu stabilizarea pomenită îmi luasem rămas bun și de la Mangalia. Doar acolo puteam să-mi desăvârșesc «deșțărarea». Împreună cu Fălticeni și Crușeț, dar cu o încărcătură simbolică și mai mare, Mangalia era pentru mine un centru al lumii, ținând, în copilărie, loc de Paradis. În 1947, era atât de năpădită de prevestiri și panică încât fiecare val ce se spărgea pe plajă părea a anunța un sfârșit de lume (Lovinescu, 2010, p.62).

Stilul Monicăi Lovinescu este unul exigent, are o perspectivă extrem de atentă la nuanțe, decantează cu minuțiozitate evenimentele trăite, încearcă să limpezească dincolo de aparențe, filtrează informația până la sensurile cele mai subtile într-un creuzet interior, intenția este aceea de a nu se lăsa afectată de emoția puternică, autoarea vrea să discearnă clar: „În fond, restul e literatură, deci foarte prezentabil, cu condiția ca «literatura» să nu fie a mea. Altfel, o formație intelectuală decentă, fără merit personal, dat fiind mediul în care am crescut. Ce mă irită îndeosebi în acest Jurnal, în afara lacrimilor recurente? Cred că excesiva modernitate” (Lovinescu, 2010, p.30).

Cu alte cuvinte, stilul memoriilor din *La apa Vavilonului* este unul calofil, atent construit, evident livresc și ia în calcul un posibil cititor:

„La apa Vavilonului se încadrează în modelul flaubertian, deoarece autoarea îi dă o formă intenționată de literatură, programată unui cititor, supusă autocenzurii și stilului frumos. Jurnalele pot fi așezate în categoria stendhaliană datorită spontaneității autenticității, pactului cu istoria care elimină hașurarea stilului frumos.” (Burlacu, 2014, p.231)

Aducând în discuție și problematica memoriei și raporturile sale cu istoria, acestea sunt în strânsă legătură. Este un subiect care i-a interesat deopotrivă pe scriitori: Joyce, Proust, Conrad, dar și pe psihanalști și filosofi: Freud, Bergson, Luckacs. Memoria colectivă, cadrele sociale ale memoriei (memoria activă / memoria latentă), fabricarea mai multor tipuri de memorie colectivă datorită evoluției lumii contemporane, a dispersiei unei unice perspective tinde să aducă un anumit echilibru care să lupte împotriva dezrădăcinării atât istorice cât și sociale precum și a angoasei provocate de reconsiderarea trecutului ce nu a fost trăit pe deplin.

Memoria funcționează ca o „religie laică” (Nicoară, 2017, p.241), iar nevoia de re-memorare și co-memorare îi dă o valoare și o forță extraordinară în stabilirea adevărului.

„memoria este cea care îl constituie pe om ca identitate lăuntrică, situându-l într-o ordine temporală proprie” (Vlad, Sandu, 2007, p. 7). De asemenea, „reamintirea este actul prin excelență filosofic, constând într-o ascensiune a sufletului spre nivelul ideatic al realității. Momentele necesare ale acestui parcurs sunt: dialogul, aporia și deschiderea către idee” (Vlad, Sandu, 2007, p.8).

Tocmai de aceea *La apa Vavilonului* nu reprezintă doar un destin singular, ci conturează o întreagă societate, iar maniera în care este scrisă se opune memorialisticii întrucât se apelează la re-memorare care implică biograficul, dar și o autoanaliză. Spontaneitatea nu își mai are locul aici, evenimentele sunt decantate de trecerea unui anumit timp, se realizează o reconstituire a celor trăite în scrisori, note, pagini scrise sub impulsul momentului, care mai apoi sunt cântărite cu luciditate:

„La Aristotel ne întâlnim pentru prima oară cu o analiză sistematică a relației dintre memorie și timp[...] Memoria este analizată într-o rețea de relații, pentru a vedea cum este ea prezentă la diferite niveluri ale ființei umane: ca *pathos*, ca proces fiziologic, în raport cu imaginația, cu cunoașterea.” (Vlad, Sandu, 2007, p.8)

Memoria leagă prezentul de trecut conferind sentimentul continuității. Identitatea nu poate exista fără contribuția memoriei, iar aceasta se bezează pe narațiunile trăite. Trecutul ajută la formarea identității umane care are un caracter dinamic, fiind supusă construcției și reconstrucției. Perspectiva sa „evolutivă” presupune o serie de „processe identitare”, ne spune Marcela-Cristina Oțoiu în studiul *Narațiunile identității* (Oțoiu, 2018, p.283). Astfel, există o strânsă legătură între memorie, narațiune și identitate: „Identitatea narativă e un termen de frontieră care are circulație în sfera filosofiei, a eticii și a naratologiei” (Oțoiu, 2018, p.285). Identitatea ne este astfel definită de povestiri despre noi și despre ceilalți, devenind „narativă”. Conștiința de sine trebuie și ea inclusă în acest cadru, iar despre relația sa cu povestirea, autoarea citată afirmă: „Conștiința de sine este și conștiința devenirii noastre trecute și viitoare, care ia forma unei povestiri. Povestea de viață ne orientează și ne diferențiază față de alții” (Oțoiu, 2018, p.286).

Prin urmare, memoriile Monicăi Lovinescu au un caracter subiectiv deși tendința și lupta pentru obiectivitate e permanentă, istoria narată este cuprinzătoare, devine emblematică, dar nu poate fi narată în totalitate, selecția realizată de sinele naratorului are resorturi care țin de alegere, de subiectivitate, iar personalitatea naratorului are o structură supusă schimbării prin interacțiunea cu faptele expuse, oamenii întâlniți, situațiile date.

Foarte importantă este și maniera în care Monica Lovinescu privește literatura și permanenta sa nevoie de a înțelege, întoarcerea permanentă spre text dovedește o autentică preocupare pentru sens, nevoia de a se situa cât mai aproape de adevăr:

Lucrul care ne-a interesat în mod deosebit este felul în care Monica Lovinescu privește literatura. Pentru autoarea romanului *Cuvântul din cuvinte*, literatura e o lume condusă de propriile-i legi, o lume ficțională într-o lume reală. În calitate de interpret, autoarea se întoarce permanent la text ca să evite distanțarea inutilă față de semnificația inițială [...] Autoarea analizează produsele literare atent și sincron, într-o privire de ansamblu. Ea se apropie de text pentru a-i lămuri semnificațiile, pentru a stabili și explica la ce se referă. Dar pentru a explica, interpreta trebuie mai întâi să înțeleagă. Înțelegerea este o condiție subiectivă, explicarea e obiectivarea pentru celălalt – ascultătorul și cititorul (Burlacu, 2014, p.13-14).

Spre deosebire de *Jurnale* în care primează *urgența* mărturisirii, echilibrată într-o anumită măsură de actul scrierii în sine, *La apa Vavilonului* discursul este mult filtrat,



interacțiunea cu sinele este conștientă, asumată, generată de introspecție. Mesajele sunt clare, transparente și acoperă o paletă largă a manifestărilor umane, iar scopul este acela de a rezista timpului prin mesaj:

*La apa Vavilonului* este o carte compozită, datorită zigzagului gândirii (clasică și modernă), a circulației ideilor, dar conținutul este organizat în jurul unor teme centrale. Rațiunea sprijină mentalul autorului: ideile fac trimiteri la diferite arte și sunt aplicate apoi la propria persoană... Discursul devine astfel o polifonie culturală din pricina amestecului istoriei cu economia, politica, sociologia și cu tot ce presupune receptarea și consumarea artei (Burlacu, 2014, p.235).

### Concluzii

Părăsirea țării de origine implică o serie de transformări la nivel mental, identitar, cultural; este un amplu proces care destabilizează, dar oferă și oportunitatea unui alt început, a unei reevaluări și re poziționări în raport cu sine și ceilalți. Astfel, un eveniment biografic trăit de scriitor, plecarea în exil, este transfigurat într-o operă literară cu multiple valențe, care implică și o problemă filosofică – raportul dintre *bine* și *rău*, memorie-istorie-identitate, totul trecut prin filtrul memorialisticii.

### Referințe:

- Burlacu, M-N. (2014). *Monica Lovinescu. O voce a exilului românesc* (Prefață de L. Petrescu). Institutul European: Iași.
- Jela, D. (2011). „Monica Lovinescu – Emblemă a exilului literar românesc”. În J. Páleníková D. Sitar – Tăut (Eds.). *Exilul literar românesc – înainte și după 1989*. Univerzita Komenského: Bratislave.
- Lovinescu, M. (2010). *La apa Vavilonului*. Humanitas: București.
- Lovinescu, M. (2007). *Cuvântul din cuvinte*. Humanitas: București.
- Oțoiu, M-C. (2018). „Narațiunile identității”. *Buletin științific, Fascicula filologie*, Seria A, Vol. XXVII.
- Starobinski, J. (2002). *Melancolie, nostalgii și ironie* (Traducere de A. Martin, Prefață de M. Martin). Paralela 45: București.
- Vlad, M., Sandu, A. (Eds.). (2007). *Memoria filosofilor de Platon la Derrida* (Actele colocviului Societății Române de Fenomenologie „Memorie și temporalitate”, 19-21 septembrie 2005, Casa Lovinescu). Zeta Books: București.

## Monica Lovinescu. Cultural Connections and Interferences in Exile

Rodica-Nicoleta Constanda

Museum of Book and Romanian Exile, Craiova  
„Alexandru Piru”, University of Craiova  
[rodicanicoleta97@yahoo.com](mailto:rodicanicoleta97@yahoo.com)

**Abstract:** Monica Lovinescu was one of the most important promoters of Romanian cultural exile. A radio broadcaster, prose writer and essayist, the daughter of Eugen Lovinescu was a complex personality of the Romanian diaspora. In addition to her memoirs and journalistic writings, Monica Lovinescu's works include a collection of interviews called *Interviews with Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Ștefan Lupășcu and Grigore Cugler* (1992), which she conducted for Radio Free Europe. In the present study, we aim to make an incursion into the cultural environment of the Romanian exile, by presenting the cultural interferences between Monica Lovinescu and Mircea Eliade, as they emerge from the interviews collected in the first chapter of the volume.

**Keywords:** Monica Lovinescu, Romanian exile, Mircea Eliade, cultural interference

## Monica Lovinescu. Conexiuni și interferențe culturale în exil

Rodica-Nicoleta Constanda

Museum of Book and Romanian Exile, Craiova  
„Alexandru Piru”, University of Craiova  
[rodicanicoleta97@yahoo.com](mailto:rodicanicoleta97@yahoo.com)

**Rezumat:** Monica Lovinescu a fost unul dintre cei mai importanți promotori ai exilului cultural românesc. Realizator de emisiuni radio, dar și prozatoare și eseistă, fiica lui Eugen Lovinescu a fost o personalitate complexă a diasporei românești. Pe lângă scrierile memorialistice și jurnalistice, printre lucrările Monicăi Lovinescu se regăsește și o culegere de interviuri realizate la Europa Liberă, denumită *Întrevederi cu Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Ștefan Lupășcu și Grigore Cugler* (1992). În studiul de față, ne propunem să realizăm o incursiune în mediul cultural al exilului românesc, prin prezentarea interferențelor culturale dintre Monica Lovinescu și Mircea Eliade, așa cum reies din interviurile reunite în cadrul primului capitol al volumului menționat.

**Cuvinte-cheie:** Monica Lovinescu, exilul românesc, Mircea Eliade, interferențe culturale

## Introducere

Amfitrion al exilului românesc din Paris, Monica Lovinescu a fost o personalitate marcantă pentru viața culturală din diaspora, dar și din țară. Realizator de emisiuni radio la Europa Liberă, fiica lui Eugen Lovinescu a reușit să creeze conexiuni cu personalități literare și culturale românești, din țară sau din afara granițelor.

Ion Negoïtescu (1983: 15) sublinia că „Depărtarea de țară i-a dat doar, în permanență, o pondere a vederilor caracteristică istoricului literar care dispune de perspectivă.”

Astfel, alături de *Unde scurte* și *Jurnale*, între lucrările Monicai Lovinescu regăsim o culegere de interviuri cu patru personalități ale exilului românesc, intitulată *Întrevederi cu Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Ștefan Lupașcu și Grigore Cugler*. Publicate în 1992 la Editura Cartea Românească, *Întrevederile...* conțin patru capitole corespunzătoare celor patru personalități din diaspora. Capitolele cuprind convorbiri înregistrate de Monica Lovinescu și difuzate la Europa Liberă, însoțite de prezentări introductive ale autoarei. În această carte, soția lui Virgil Ierunca introduce cititorul într-un spațiu familiar, printr-o prezentare a lucrurilor din spatele cortinei. De aceea, în studiul de față ne vom axa pe un singur capitol al volumului de convorbiri și ne propunem să prezentăm legăturile și interferențele livești și personale pe care Monica Lovinescu le-a creat cu Mircea Eliade, una dintre personalitățile marcante ale vieții culturale din exilul românesc, axându-ne pe *Întrevederile...* (1992) prezentate anterior.

### 1. O scurtă lectură a *Întrevederilor...* (1992). Exil și diasporă

Exilul trebuie privit ca un fenomen. Complexitatea acestui concept constă în diversitatea sa. Laurențiu Ulici (1997/1998: 14) vorbea de fenomenologia exilului, tocmai pentru că acesta este construit din piese neasemănătoare, dar care toate împreună constituie un întreg.

Pe lângă conceptul de exil, în studiul de față vom utiliza și un termen conex, cel de diasporă. În *Scriitori români din exil. 1945-1989*, Eva Behring preferă termenul de exil pentru a defini fenomenul cultural postbelic apărut ca urmare a unor factori extrinseci, mai cu seamă represivi:

„Dintre noțiunile de emigrare, exil și diasporă, folosite cu același înțeles în Estul și Sud-Estul European, precum și în cercetarea românească, cea de „exil” pare să fie atribuită cel mai adesea acelor caracteristici care se referă la valorile emigrației dintre 1945 și 1989 și la motivația lor, la condițiile specifice de viață și de creație ale artistului în străinătate și la specificitatea literaturii de după 1944, din afara patriei.” (Behring 2001: 12)

Volumul *Întrevederi...* (1992) reunește, în cadrul a patru capitole distincte, interviurile

realizate cu cele patru personalități ale exilului românesc, interviuri ce sunt tratate particular. Ele pot fi citite ca o incursiune în mediul cultural al diasporei românești, ca o coeziune ale unor personalități românești din afara granițelor, din medii cultural-geografice diferite.

În acest sens, lecturarea și hermeneutica acestor capitole se poate realiza individual, fără a afecta integralitatea volumului, complexitatea fiecărei serii de convorbiri fiind dată de diversitate. De aceea, volumul implică fenomenul exilului, prin includerea și integrarea a patru capitole ce cuprind spații culturale diferite.

### **Interferențe culturale: Monica Lovinescu - Mircea Eliade**

*Întrevederile...* (1992) se deschid cu un capitol dedicat lui Mircea Eliade. Autor a numeroase și importante studii de istorie a religiilor, titular al primei catedre de istoria religiilor din SUA, înființată la Universitatea din Chicago în 1957, scriitor și filosof, Mircea Eliade este una dintre personalitățile polivalente ale culturii române. Figură marcantă a exilului românesc, stabilit în SUA din 1956, autorul *Tratatului de istoria religiilor* a menținut legătura cu diaspora românească din Paris, revenind anual în capitala Franței.

Acest prim capitol conține opt interviuri difuzate la Europa Liberă (1969-1978).

În primul interviu, *Myths and symbols. Studies in honor of Mircea Eliade*, Chicago, 1969, este conturată polivalența științifică a lui Eliade, filosof, istoric al religiilor și scriitor. Tocmai această complexitate a operei lui Eliade este accentuată, în sensul că nu există suprapuneri ale celor două fațete, nu există nici dihotomii, însă există „corespondențe”, completări: „V.I. : în orice caz, e o poveste de corespondențe spirituale,, de corespondențe de creație” (Lovinescu 1992: 14).

Acest aspect este abordat și de Ana-Maria Fomin:

„În opinia noastră, un aspect esențial al operei lui Mircea Eliade este reprezentat de sensul religios al faptelor culturale pe care savantul român le studiază, evidențind astfel importante puncte de convergență între știință, artă și religie.” (Fomin 2013: 191)

Ca filosof și istoric al religiilor și-a publicat studiile în engleză și franceză, însă literatura și-a scris-o doar în limba română.

În cadrul acestui interviu, Virgil Ierunca descifrează universul operei lui Eliade, punând accentul pe conceptul de irecognoscibilitate a sacrului (așa-numita camuflare a sacrului în profan):

„V.I.: [...] În studiul, eseul pe care l-am publicat în acest omagiu despre Mircea Eliade scriitor român, am luat câteva teme aparent didactice în jurul cărora s-ar putea discuta întreaga literatură a lui Mircea Eliade. O temă generală e irecognoscibilitatea

miracolului [...]” (Lovinescu 1992: 15).

Despre conceptul utilizat de Eliade vorbește și Magdalena Filary: „Profanul exprimă în lumea profană funcția sacrului.” (Filary 2018: 310)

Al doilea interviu este *De Zamolxis à Gengis-Khan*, lucrare publicată în 1970, la Paris, la Editura Payot. Interviul cuprinde întrebări referitoare la conținutul cărții, dialogul dintre Monica Lovinescu și Mircea Eliade deplasându-se la nivelul poeticii textuale a lucrării. În acest sens, discuția devine o cheie hermeneutică a lucrării menționate, așa cum preciza și Irina Mavrodin în lucrarea sa, *Poietică și poetică*:

„O abordare la nivel poietic pare a oferi mari șanse pentru găsirea unor soluții de definire a unui ontos specific literaturii (și celorlalte arte) : «Opera ca atare este clarificată mai curînd prin procesul creării decât prin cel al consumării ei» (cf. René Passeron, *La Poétique*, in *Recherches poétiques I*, ed. cit., p. 18). După noi, opera de artă este „clarificată”, altfel spus, poate fi definită, în egală măsură și concomitent, prin procesul creării și consumării ei.” (Mavrodin 1982: 20)

În cel de-al treilea interviu, *Primele cărți publicate în România*, Monica Lovinescu aduce în discuție republicarea operelor literare ale lui Mircea Eliade, precum și hermeneutica textelor care nu pot fi descifrate individual, ci în integralitatea lor, lucru pe care îl subliniază și Mircea Eliade:

„M.E. : Da, mai ales că producția mea literară are acest — dacă vrei — defect, că nu devine inteligibilă decât în totalitatea ei. Inteligibilă și, să spunem, nu-și revelează o anumită dimensiune decât cunoscută în totalitate. Într-un cuvînt, nu scriu ca Flaubert, scriu ca Balzac. Nu am o capodoperă, am un grup de cărți literare care împreună fac un univers.” (Lovinescu 1992: 36)

În interviul al patrulea, Monica Lovinescu și Mircea Eliade discută despre romanul *Noaptea de Sânziene* și despre publicarea unor fragmente din jurnalul *Noaptea de Sânziene*, în „Caiete de dor” (Paris). Ne situăm, astfel, la fel ca în interviul *De Zamolxis à Gengis-Khan*, într-o poetică textuală ce relevă geneza operei: „M.L.: Să intrăm în laboratorul dumitale, vrei ?” (Lovinescu 1992: 48).

Următorul interviu reprezintă de fapt o masă rotundă la care au participat Mircea Eliade, Petru Comarnescu și Ionel Jianu, trei dintre membrii grupului Criterion. Interesant este că Monica Lovinescu precizează, în începutul interviului, că această întâlnire este inedită și că tocmai anumite evenimente culturale de amploare fac posibile aceste „interferențe”:

„Monica Lovinescu: O întâlnire cum se întimplă rar, prima întâlnire la Paris a lui Mircea Eliade cu Petru Comarnescu și cu Ionel Jianu. Datorăm această întâlnire unor congrese. Mircea Eliade vine de la Congresul de sinologie de la Bellagio, Petru

Comarnescu și Ionel Jianu de la Congresul internațional al criticilor de artă de la Bordeaux. [...]” (Lovinescu 1992: 61)

În cadrul interviului, Monica Lovinescu inițiază un dialog ce vizează începuturile grupului, dar și activitățile și cercurile pe care le-au desfășurat și creat, precum și conexiunile culturale din acea perioadă:

„M.L.: Și această contestare și această deschidere spre universal s-au săvârșit nu numai prin opere, ci și prin cercuri, mă gândesc la „Forum“, mă gândesc la „Criterion“. Petru Comarnescu ?” (Lovinescu 1992: 62)

„I.J. : „Forum“ s-a întemeiat în casele noastre din str. Izvor — eram singurul căsătorit pe vremea aceea și aveam o casă, ceilalți locuiau la părinți — și, bineînțeles, unde ne întâlneam, stăteam pînă în zori de vorbă. Ne-am gândit că ar trebui ca aceste teze ale noastre, neformulate încă, dar care existau ca un fel de consens între noi, să fie aduse pe scena publică. Eu făceam parte din cenaclul „Convorbirilor literare“, condus de Tzigara-Samurcaș și Tzigara-Samurcaș, fiind directorul Fundațiilor Universitare Regale Carol I, ne-a dat sala...

M.L. : ...unde a venit tot Bucureștiul să vă asculte.

I.J. : ...pe urmă a venit. Noi nu știam că o să avem succes. Și cum eram lipsiți de mijloace, Tzigara-Samurcaș ne-a dat pe încredere sala. Și, bineînțeles, cînd a ținut conferințe Mircea Eliade a fost un entuziasm, lumea aplauda...

M.L. : Care a fost prima conferință a lui Mircea Eliade ?

M.E. : Nu mai țin minte... La „Forum“ cred că a fost despre Tagore...

P.C. : Nu, nu, nu... înainte de a înființa societățile „Forum“ și „Criterion“, am vorbit la Ateneul Iorga, atunci cînd tu, Mircea Eliade, te-ai întors din India, și eu din America, împreună cu Jianu am avut un simpozion, în care am discutat care sînt centrele de interes mondial, centrele culturii. [...]” (Lovinescu 1992: 66-67)

De asemenea, în interviu este subliniată o idee inedită asupra României, ca țară de legătură, dar și ca punct de convergență între Orient și Occident, idee expusă de Mircea Eliade:

„M.L. : De altminteri, te gîndeai că România este un fel de punte privilegiată între o gîndire occidentală și o gîndire orientală.

M.E. : [...] Cred că țara noastră este un fel de punte între diverse culturi, Bizanț, Orient, Occident, cultură populară, cultură occidentală de tip modern, mi se pare că este o punte și un loc de întîlnire extrem de interesantă.” (Lovinescu 1992: 71)

În interviul *Mircea Eliade ales la Academia regală belgiană*, regăsim precizarea că ARA a fost prima academie la care a devenit membru autorul *Tratatului de istoria religiilor* (Lovinescu 1992: 79).

Totodată, este subliniat faptul că Mircea Eliade a devenit membru al Academiei Regale din Belgia, scriitorul mărturisind din nou că a scris literatură în română, iar studiile științifice în franceză:

„M.L.: [...] Crezi că primirea la Academia Regală Belgiană este un semn că a sosit acest timp într-adevăr, să fii recunoscut ca scriitorul care ești, pe lingă omul de știință și pe lingă filosof ?

M.E. : Mă îndoiesc că această alegere înseamnă în același timp și o recunoaștere a interesului literaturii mele, pentru că, după cum știi, am continuat să scriu în românește, — proza epică, fără îndoială, — eseurile și partea de filosofie și de istorie a religiilor și de istorie a culturii au fost scrise în franțuzește și îmi închipui că Academia Regală din Belgia m-a ales membru pe baza acestor scrieri de limbă franceză, de gen didactic sau filosofic, și nu literar.” (Lovinescu 1992: 80)

De asemenea, istoricul religiilor punctează faptul că literatura sa nu a fost tradusă decât într-o mică măsură, și nu în integralitatea ei:

„M.L. : Crezi că după apariția *Jurnalului* nu te-ai ales ca scriitor în același timp ?

M.E. : Da, este foarte probabil că *Jurnalul*, care este totuși expresia și a scriitorului, și a gânditorului sau eruditului, le-a revelat interesul pentru literatură, deși, după cum știi, numai foarte puține cărți de literatură au fost traduse.” (Lovinescu 1992: 80)

Următorul interviu conține discuții despre *Histoire des croyances et des idées religieuses* ce vizează conținutul lucrării științifice:

„M.L.: Acuma, în prefață, Mircea Eliade, spui că, te citez, cu excepția câtorva capitole, „cartea aceasta reproduce esențialul din cursurile de istoria religiilor pe care le-am predat din 1933 pînă în 1938 la Universitatea din București, apoi în 1946—48 la Școala de înalte studii din Paris și din 1956 la Universitatea din Chicago“. Dar la București nu exista, nu există nici azi o catedră de istorie a religiilor.” (Lovinescu 1992: 98)

În cel de-al optulea interviu, „Mircea Eliade” în „Cahiers de l’Herne”, Monica Lovinescu precizează universalitatea gândirii lui Eliade, prin popularizarea ideilor sale la nivelul mass-media, și reia ideea că opera lui Eliade trebuie cunoscută în integralitatea ei științifică și literară:

„M.L.: [...] Cum explici această răspindire la nivel de mass-media a gândirii duminale, faptul că poate pentru prima oară acorzi interviuri, noi fuseserăm pînă acum niște privilegiați și-ți mulțumim încă și încă o dată, sau primelor semne de trezire spirituală a omului contemporan ? E un moment-cheie Mircea Eliade sau un moment-cheie al civilizației occidentale ? Sau unul se întîlnește cu celălalt ?

Mircea Eliade : Probabil că este greu să dau o explicație sau o justificare totală. Cred

că numărul din Les Cahiers de l'Herne, publicat sub direcția lui Constantin Tăcu a atras atenția acelor care mă cunoșteau exclusiv ca istoric al religiilor, le-a atras atenția și asupra scriitorului.

M.L. : Deci asupra ansamblului.” (Lovinescu 1992: 111-112)

Observăm că cele opt interviuri readuc în prim-plan viața culturală a unor personalități ce au plecat din țară și au creat în afara spațiului de origine.

### Concluzii

Promotor al culturii românești în exil, Monica Lovinescu a fost nu numai o susținătoare a culturii românești din afara granițelor, ci și a celei din țară, prin intermediul emisiunilor prezentate la Europa Liberă, precum și a legăturilor cu scriitorii și artiștii români de pretutindeni. Împreună cu soțul ei, Virgil Ierunca, a reușit să păstreze contactul cu diferite personalități din țară și din diaspora, întâlnirile lor realizându-se, de multe ori, în apartamentul lor din Paris.

În acest studiu, am prezentat conexiunile pe care Monica Lovinescu le-a creat cu personalitățile românești din exil, axându-ne pe conexiunile culturale dintre Monica Lovinescu și Mircea Eliade, prin intermediul emisiunilor prezentate la Europa Liberă, pornind de la *Întrevederile...* publicate de aceasta, în 1992. Astfel, autoarea *Undelor scurte* a reușit să creeze punți între viața culturală românească din interiorul granițelor și din afara lor, prin interviurile culturale de excepție ale emisiunilor sale radiofonice.

### Bibliografie

- Behring, Eva, *Scriitori români din exil. 1945-1989*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001
- Filary, Magdalena, *Polish Exegesis On Eliade's Vision Of Sacred And Profane*, in *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 13/2018, Tîrgu Mureș, pp. 309-313
- Fomin, Ana-Maria, Teză De Doctorat: *Mircea Eliade. Paradigma Unui Nou Umanism*, Suceava, 2013
- Lovinescu, Monica, *Întrevederi cu Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Ștefan Lupășcu și Grigore Cugler*, București, Editura Cartea Românească, 1992
- Mavrodin, Irina, *Poietică și poetică*, Editura Univers, București, 1982
- Negoïțescu, Ion, *Unde scurte de Monica Lovinescu*, *Limite*, nr. 40-41, 1983, pp. 14-15
- Ulici, Laurențiu, „Avatarii lui Ovidiu” în *Exilul. Secolul XX*, București, nr. 10-12/ 1997; 1-3/ 1998, pp. 14-18



# The Resonance of the Romanian Literary Exile in Paris - Ilie Constantin

Bălășanu Elena

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania  
elenabalasanu@yahoo.com

**Abstract:** After 1947, a distinct cultural geography took shape in Paris, which included Romanian writers from the Parisian literary exile. If, at the beginning, the leading figures were Mircea Eliade and L.M. Arcade, who also led literary circles, by the time Ilie Constantin emigrated, in 1974, the Romanian literary exile in Paris had already built its own network designated for the reading and distribution of books. The early years of exile represent a true challenge for the author of *Desprinderea de țărm* (*Drifting away from the shore*), as he embraced a certain sense of marginality, returning with a volume of poetry in French after almost ten years. During this period, he did not entirely give up his status as a writer, as he published poetry in the Romanian literary magazines from exile and read within the *Neuilly Literary Circle*, organized by Leonid Mămăligă.

**Keywords:** *Ilie Constantin, the Romanian exile from Paris, cultural geography*

# Ecouri ale exilului literar românesc din Paris - Ilie Constantin

Bălășanu Elena

The Museum of the Romanian Book and Exile, Craiova, Romania

**Rezumat:** După 1947, se conturează o geografie culturală distinctă la Paris, care va cuprinde scriitorii români din exilul literar parizian. Dacă la început spiritele directoare au fost Mircea Eliade și L.M. Arcade, cei care au și condus cenecluri literare, în momentul în care emigrează Ilie Constantin, în 1974, exilul literar românesc din Paris își construise deja propria rețea de lectură și de difuzare a cărții. Primii ani de exil reprezintă o adevărată provocare pentru autorul *Desprinderii de țărm*, acesta asumându-și o anumită marginalitate, revenind cu un volum de versuri în limba franceză după aproape zece ani. În această perioadă, nu renunță cu totul la statutul de scriitor, pentru că publică poezie în revistele literare românești din exil și citește în cadrul Cenaclului de la Neuilly, organizat de Leonid Mămăligă.

**Cuvinte cheie:** *Ilie Constantin, exilul românesc din Paris, geografie culturală*

## Introducere

Ilie Constantin, reprezentant de seamă al generației '60, s-a născut pe 16 februarie 1939, la București. S-a afirmat inițial ca poet, fiind descoperit de Miron Radu Paraschivescu, care îi publică poemul *Romul și fecioara* la rubrica *Poșta redacției* din paginile revistei „România liberă”. Poemul este semnat cu pseudonimul italian Gino Stella, iar autorul *Cânticelor țigănești* întrevădea „un talent deosebit”, apreciind în poemul prezentat „umorul dens, satira aproape glacială” și „mimarea romanului-foileton”. (Paraschivescu, 1957 în Constantin, 2015, p.11)

Tot Miron Radu Paraschivescu îi dedică un articol în revista „Contemporanul” la începutul anului 1958, intitulat *Tânărul poet a devenit un poet tânăr*, în care analizează poezia lui Ilie Constantin apărută în reviste, precum poemul *Cătușele* în revista „Tribuna” (1957); Poemul *Februarie 1933* în revista „Viața studentească” (1957). Paraschivescu subliniază: „Astăzi, când n-a încheiat încă 19 ani, Ilie Constantin pare să fie una dintre promisiunile cele mai îndreptățite ale poeziei noastre.” (Paraschivescu, 1958 în Constantin, 2015, p.12)

Între Ilie Constantin și Miron Radu Paraschivescu se va naște o prietenie strânsă, lucru care se reflectă atât în dialogul poetic dintre cei doi, cât și în corespondența purtată de-a lungul anilor. O parte din această corespondență se află în patrimoniul Muzeului Cărții și Exilului Românesc din Craiova, în *Colecția Ilie Constantin*, donată de soția scriitorului.

Debutul în volum are loc destul de devreme, în anul 1960, în cadrul colecției Luceafărul, lansată de Editura ESPLA, debut care vine să confirme intuiția extraordinară a lui Miron Radu Paraschivescu, legată de tânărul poet, ce debutează cu placheta de versuri *Vântul cutreieră apele*, alături de talentații săi colegii de generație: Cezar Baltag, cu volumul *Comuna și Nichita Stănescu*, cu *Sensul iubirii*.

Acest moment inițial al carierei sale literare (debutul poetic) nu a trecut neobservat de critica vremii, fiind însoțit de numeroase articole. Salutând apariția volumului său de debut, criticul Paul Georgescu nota:

„Ridicându-se dintre zecile de debutanți care au asaltat cerul poeziei în ultimii ani, Ilie Constantin s-a detașat net (...), impunându-se printre cei mai buni poeți ai promoției care a urmat tragicei prăbușiri a lui Nicolae Labiș. Poezia lui Ilie Constantin este poezia unui tânăr fără sfiieli, sigur de sine, de mijloacele sale și de viitor.” (Georgescu, 1960 în Constantin, 2015, p. 17)

De la debutul din 1960 și până în anul 1974, când se stabilește la Paris, Ilie Constantin își continuă activitatea literară pe mai multe paliere. Scrie poezie și proză, traduce din italiană Eugenio Montale (*Cele mai frumoase poezii*, 1967), Umberto Saba (*Canțonierul*, 1970) și (*Cântececele altora*, 1972). Este redactor pentru scenariul al Studioului Cinema-

tografic București între anii 1965 și 1967. Publică cronică literară și cronică de film în revistele „România literară” și „Luceafărul”. Îi apar încă șase volume de versuri: *Desprinderea de țarm* (1964), *Clepsidra* (1966), *Bunavestire* (1968), *Fiara* (1969), *Coline cu demoni* (1970), *Celălalt* (1972) și trei volumele de proză, *Tinerii noștrii bunici* (1967), *Cîinele înlăcrimat* (1970), *Vacanța, o plecare* (1973), precum și alte trei volume de critică literară și eseu: *Despre poeți* (1971), *Despre prozatori și critici* (1972), *A doua carte despre poeți* (1973).

Despre lărgirea orizonturilor sale literare din perioada de început, autorul *Colinelor cu demoni* mărturisește cu diferite ocazii că a simțit de timpuriu nevoia să abordeze și alte genuri literare, chiar dacă a declarat că poezia este pentru el „direcția loviturii principale”. (Constantin, 2010, p. 20) Avem, iată, un tânăr poet care a pornit cu dreptul, reușind să se afirme în literatura română destul de timpuriu. Mai mult, după terminarea studiilor (Facultatea de Filologie a Universității din București, secția de limba și literatura italiană), pe care le-a urmat între 1956-1962, este angajat la ziarul „Scânteia”.

Cu toate că își construise o o carieră literară solidă ca poet, prozator, traducător și critic literar, neputând face față presiunilor politice, la finalul anului 1973, Ilie Constantin părăsește țara și refuză se mai întoarce. În ianuarie 1974 ajunge în Franța, unde solicită și obține azil politic. Exilul lui Ilie Constantin (fuga lui în Franța) este de neînțeles pentru cei din țară, deoarece căpătase o anumită notorietate până la momentul plecării, se afirmase rapid, încă de la debut și continuase să pună bazele unei cariere literare de succes.

### **Exilul unui scriitor exilat atipic**

Pentru anii petrecuți în afara țării, ne vom concentra atenția asupra experienței exilului și a modului în care scriitorul a reușit să fructifice această experiență, să se integreze și să se afirme „dincolo de efortul supraviețuirii și al suportabilității” (Rachieru, 2022, p.7), într-o nouă limbă și o nouă cultură, cea a țării de adopție.

Ilie Constantin este unul dintre exilații români ai celui de-al doilea val. Eva Behring în *Scriitori români din exil (1945-1989)* realizează o sistematizare a exilului românesc în trei valuri, în funcție de țările și locurile în care personalitățile literare au ales să se retragă, iar scriitorul Ilie Constantin este menționat în cel de-al doilea val (anii 60-70), o perioadă în care nu se mai putea vorbi despre o grupare a exilului românesc din Paris pentru că exilul românesc din această perioadă era marcat de o diversitate tot mai mare de viziuni și convingeri, ceea ce a dus la un climat literar diferit față de cel al exilaților din perioadele anterioare. În acești ani, scriitorii români din exil nu mai formau un grup omogen, nu îi mai uneau aceleași idei sau idealuri, deși împărtășeau o experiență comună, cea a regimului totalitar.

„În general, în anii șaizeci-șaptezeci nu se mai poate vorbi despre o «grupare din exil». Nu se mai putea forma un consens general, ca în cazul emigranților inițiali ai exilului madrilen, din moment ce era vorba despre scriitori cu convingeri etice, literare și estetice puternic individualizate. Desigur, îi lega și pe ei experiența comună din timpul dictaturii, dar nu exista o legătură efectivă între generații, o ideologie comună, care să le dea identitate de grup. Ei nu doreau să se evidențieze nici printr-un comportament special, nici printr-o concepție comună despre lume.” (Behring, 2001, p.34)

Ilie Constantin primește azil politic în Franța și își începe „exilul din exil”, într-o perioadă deloc favorabilă. În această etapă, destinul său ia o turnură cu totul neobișnuită, după cum specifică Adrian Dinu Rachieru:

(...) fără a miza pe cartea dizidenței, funcționând o vreme ca paznic (réceptionnaire) într-un parking subteran (faimosul garage), își va „secționa” destinul. El este „primit cu prudență glacială sau indiferență de vechiul exil (învolverat, se știe, de țeluri politice), își suspendă cariera în anii subterani; își pierde statutul social de scriitor („soclul bucreștean clădit pe merite literare), dar va citi cu înverșunare, își va perfecționa limba, supravegheat de Sponsa, soția franceză.” (Rachieru, 2022, p.309).

Ilie Constantin este considerat un „exilat atipic” pentru că, deși își construise o carieră solidă în țară, alege să ia drumul exilului și să își clădească o viață nouă. De asemenea, în momentul în care ajunge în Franța nu aderă la unul dintre nucleele exilului literar românesc din Paris, dar, cu toate acestea, Ilie Constantin a interacționat cu intelectualii români aflați în exilul parizian, fiind un apropiat al unor scriitori, precum Miron Kiropol sau Cicerone Poghirc. A luat parte la întâlnirile *Cenacului de la Neuilly* organizat de Leonid Mămăligă și a publicat în revistele românești din exil. Îl regăsim în mai multe rânduri cu versuri în *Revista Limite*, publicată la Paris între 1969-1985, condusă de Virgil Ierunca și Nicolae Petria (nr. 21 din martie 1976 sau nr. 23 din martie 1977).

Despre plecarea sa în exil, criticul Al. Călinescu nota:

„În 1973, fără a fi avut „antecedente” și nici, aparent, predispoziții pentru un atare gest, Ilie Constantin a ales libertatea (de obicei, aici se puneau, și încă se mai pun, cu o ironie ce se vrea perfidă, ghilimele; de aceea, insist: Ilie Constantin a ales libertatea fără ghilimele). Fidel în inconsecvență, se stabilește, nu în Italia (tradusese în românește pe Saba, pe Montale), ci la Paris: sub cerul/ cel mai nestatornic de pe lume/ unde nori au ancore lungi.” Devine un scriitor exilat atipic: nu vorbește la Europa Liberă, nu semnează proteste (...). Pornește de la „munca de jos” (episod biografic evocat în unul dintre poemele sale, intitulat „Scribul subteran”) și așteaptă câțiva ani buni, vreo zece, până reîncepe să publice poezie.”(Călinescu, 1993 în Constantin, 2016 p.43)

Într-un interviu acordat Ofeliei Creția, intitulat *Amintiri din prezent*, Ilie Constantin vorbește despre motivația de a părăsi țara și despre modul în care a fost perceput de scriitorii români din exil. Acesta mărturisește că a ales drumul exilului pentru că nu a dorit să facă compromisuri, dar, în aceeași măsură, odată ajuns în Franța, a refuzat să facă declarații împotriva regimului comunist pentru a-și proteja familia.

Deși nu mai publică niciun volum timp de aproape zece ani, Ilie Constantin nu se îndepărtează de zona literară, el continuă să scrie și să citească cu perseverență. Lucrează ca paznic într-o parcare subterană și își exersează limba franceză. În 1983 îi apare volumul *L'ailleurs*, urmat de alte două volume în limba franceză, *Rivage antérieur* (1986) și *Le lettré barbare* (1994). În anul 1991, îi este acordat titlul de doctor în filologie cu teza *La Complicité fertile. Poètes roumains, 1951–1973 (Complicitate fertilă. Poeți români, 1951–1973)*, la Institutul Național de Civilizații și Limbi Orientale din Paris.

După Revoluția din 1989, reia legătura cu țara și, în anul 2002, se întoarce definitiv în România, unde își continuă activitatea literară.

\*

Exilul lui Ilie Constantin reprezintă nu doar o ruptură geografică, ci și o transformare profundă a identității sale literare. Deși își pierde statutul de scriitor recunoscut în România, această perioadă de izolare îl determină să-și redefinească destinul, să se adâncească în lecturi și să își îmbunătățească limba, iar, în final, să își continue activitatea literară în limba țării de adopție. Astfel, chiar și în condițiile celei mai mari dificultăți, scriitorul reușește să își păstreze angajamentul față de literatură și să contribuie la cultura exilului literar din Franța, în ciuda obstacolelor politice și personale.

### Referințe:

- Behring, E. 2001. *Scriitori români din exil. 1945-1989*. Editura Fundației Culturale Române: București.
- Constantin, I. 2010. *Ego scriptor (lecturi autocritice, confidențe, dialoguri)*. Limes: Cluj-Napoca.
- Constantin, I, 2015. *Viitorul Orizontului*. Limes: Cluj-Napoca
- Constantin, I. 2016. *Alergând în sânul mirajului. Convorbire-eseu cu Liana Cozea*. Limes: Cluj-Napoca.
- Rachieru, A. D. 2022. *Voci din exil: alte polemici de tranziție*. Ideea Europeană: București.



## **ABSTRACTS**

Of the papers presented at the 45<sup>th</sup> Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences, National University of Science and Technology, POLITEHNICA Bucharest, June 3-5, 2024, Bucharest, Romania





# Designing Microfluidic Devices for Sensing Applications

Ileana Nicoleta Popescu<sup>1</sup>, Badriyah Alhalaili<sup>2\*</sup>, Ruxandra Vidu<sup>3, 4\*</sup>

<sup>1</sup> Faculty of Materials Engineering and Mechanics, Valahia University of Targoviste, 13 Aleea Sinaia Street, 130004 Targoviste, Romania.

<sup>2</sup> Nanotechnology and Advanced Materials Program, Kuwait Institute for Scientific Research, P. O. Box 24885, Safat 13109, Kuwait.

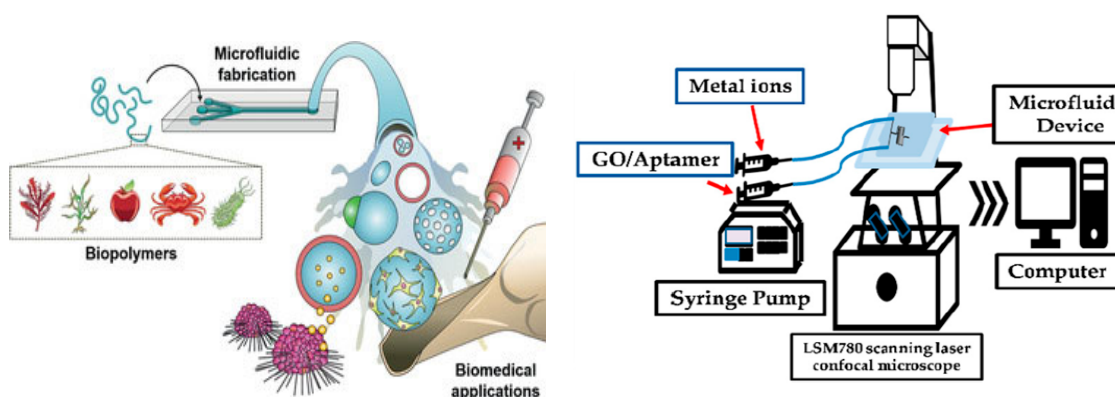
<sup>3</sup> Faculty of Materials Science and Engineering, University POLITEHNICA of Bucharest, 060042 Bucharest, Romania.

<sup>4</sup> Department of Electrical and Computer Engineering, University of California Davis, Davis, CA 95616, USA.

\* eng.kisr@hotmail.com, ruxiev@gmail.com

**Abstract:** Recent research works and trends in designing and fabrication of microfluidic devices (sensing devices) and their applications in different fields from biomedical applications (biological analysis and detection, single-cell manipulation), and pollution /contamination analysis, to drug discovery and delivery are reviewed. In alignment with the tendency for miniaturization and integration into “lab on a chip” devices, to reduce reagents, energy, and implicitly processing costs, (i) the most common and new materials used as components for optical and electrochemical devices and (ii) designing and fabrication of microfluidic devices used as sensors, including microwire molding method, are presented.

**Keywords:** Microfluidic Optical/ Electrochemical Devices, Sensors, Fabrication techniques, Microwire molding technique.



**Figure 1.** Schematic presentation of different applications of microfluidic devices used as sensors. (a) biomedical applications; (b) environmental monitoring (heavy metal ions detection)

**Selected References:**

- Ardeleanu, M. N., Popescu, I. N., Udroi, I. N., Diaconu, E. M., Mihai, S., Lungu, E., Alhalaili, B. & Vidu, R. (2019). Novel PDMS-Based Sensor System for MPWM Measurements of Picoliter Volumes in Microfluidic Devices. *Sensors*, 2019. 19 (22).
- Whitesides, G. M., The origins and the future of microfluidics. *Nature*, 2006. 442 (7101): p. 368-373
- Pang, L., Ding, J., Liu, X. X., Kou, Z., Guo, L., Xu, X., & Fan, S. K. (2021). Microfluidics-based single-cell research for intercellular interaction. *Frontiers in Cell and Developmental Biology*, 9, 680307
- Cui, F., & Zhou, H. S. (2020). Diagnostic methods and potential portable biosensors for coronavirus disease 2019. *Biosensors and bioelectronics*, 165, 112349
- Lee, J. H., Choi, M., Jung, Y., Lee, S. K., Lee, C. S., Kim, J., ... & Kim, H. G. (2021). A novel rapid detection for SARS-CoV-2 spike 1 antigens using human angiotensin converting enzyme 2 (ACE2). *Biosensors and Bioelectronics*, 171, 112715.
- Kumar, S., Ali, M. A., Anand, P., Agrawal, V. V., John, R., ... & Malhotra, B. D. (2013). Microfluidic-integrated biosensors: Prospects for point-of-care diagnostics. *Biotechnology journal*, 8 (11), 1267-1279.
- Han, J. H., Lee, D., Chew, C. H. C., Kim, T., & Pak, J. J. (2016). A multi-virus detectable microfluidic electrochemical immunosensor for simultaneous detection of H1N1, H5N1, and H7N9 virus using ZnO nanorods for sensitivity enhancement. *Sensors and Actuators B: Chemical*, 228, 36-42
- Alhalaili, B., Popescu, I. N., Rusanescu, C. O. & Vidu, R. (2022). Microfluidic Devices and Microfluidics-Integrated Electrochemical and Optical (Bio) Sensors for Pollution Analysis: A Review. *Sustainability*, 14 (19), 12844.

# Overview of Multifunctional (Ultra-)Lightweight Materials for a Sustainable Future

Ileana Nicoleta Popescu<sup>1</sup>, Badriyah Alhalaili<sup>2\*</sup>, Ruxandra Vidu<sup>3,4\*</sup>

<sup>1</sup> Faculty of Materials Engineering and Mechanics, Valahia University of Targoviste, 13 Aleea Sinaia Street, 130004 Targoviste, Romania.

<sup>2</sup> Nanotechnology and Advanced Materials Program, Kuwait Institute for Scientific Research, P. O. Box 24885, Safat 13109, Kuwait.

<sup>3</sup> Faculty of Materials Science and Engineering, University POLITEHNICA of Bucharest, 060042 Bucharest, Romania.

<sup>4</sup> Department of Electrical and Computer Engineering, University of California Davis, Davis, CA 95616, USA.

\* eng. kistr@hotmail.com, ruxiev@gmail.com

**Abstract:** In alignment with the trend of continuous development of high-performance materials, materials that can perform multiple functions and be environmentally friendly, in this paper, we briefly review the recent developments of lightweight and ultra-lightweight multifunctional materials. We mainly focus on their main types of low-density multifunctional materials, production techniques, and applications, in the context of a sustainable future. Ultra-light materials are classified from a structural point of view into three main groups (aerogels, foam, and microlattice), and, from the point of view of composition, they can be based on ceramic, metallic, or polymeric materials. In this overview, among these materials, we have paid special attention to silica, carbon or composite aerogels and metal, ceramic (carbon), and polymer foams.

**Keywords:** Multifunctional materials, Aerogels, Foams, Ultralight materials, Micro- and Nanolattices.

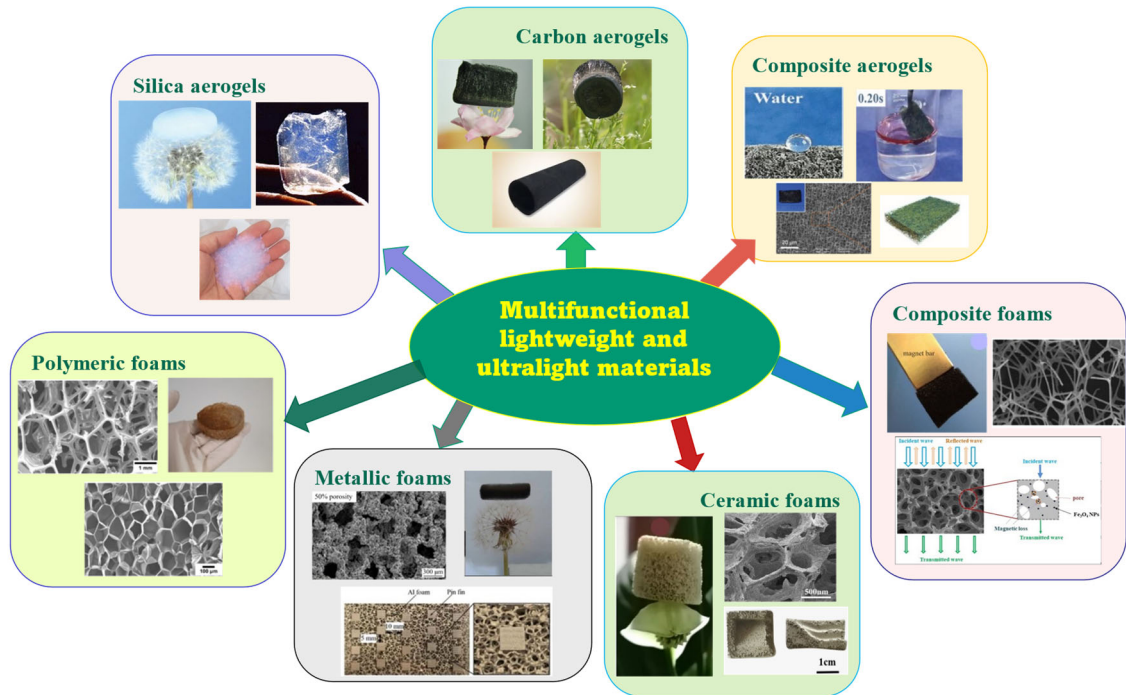
## Selected References:

Li, J., Li, J., Meng, H., Xie, S., Zhang, B., Li, L., ... & Yu, M. (2014). Ultra-light, compressible and fire-resistant graphene aerogel as a highly efficient and recyclable absorbent for organic liquids. *Journal of Materials Chemistry A*, 2 (9), 2934-2941.

Chen, J., & Zhang, D. (2023). Multifunctional properties and applications of ultra-light porous metal materials. In *MATEC Web of Conferences* (Vol. 380, p. 01026). EDP Sciences.

Mattson, S. E., Elmqvist, H., Otter, M. : Physical system modeling with Modelica, Control Engineering Practice, v. 6, pp. 501-510, 1998

Meza, L. R., Das, S., & Greer, J. R. (2014). Strong, lightweight, and recoverable three-dimensional ceramic nanolattices. *Science*, 345 (6202), 1322-1326.



**Figure 1.** Different types of lightweight and ultralight materials.

Sun, B., Li, Q., Zheng, M., Su, G., Lin, S., Wu, M., ... & Meng, B. (2020). Recent advances in the removal of persistent organic pollutants (POPs) using multifunctional materials: a review. *Environmental Pollution*, 265, 114908.

Wu, Y., An, C., & Guo, Y. (2023). 3D Printed Graphene and Graphene/Polymer Composites for Multifunctional Applications. *Materials*, 16 (16), 5681.

Kulshreshtha, A., & Dhakad, S. K. (2020). Preparation of metal foam by different methods: A review. *Materials Today: Proceedings*, 26, 1784-1790.

He, H., Wei, X., Yang, B., Liu, H., Sun, M., Li, Y., ... & Xu, L. (2022). Ultrastrong and multifunctional aerogels with hyperconnective network of composite polymeric nanofibers. *Nature Communications*, 13 (1), 4242

# Current Trends in Metallic Orthopedic Biomaterials

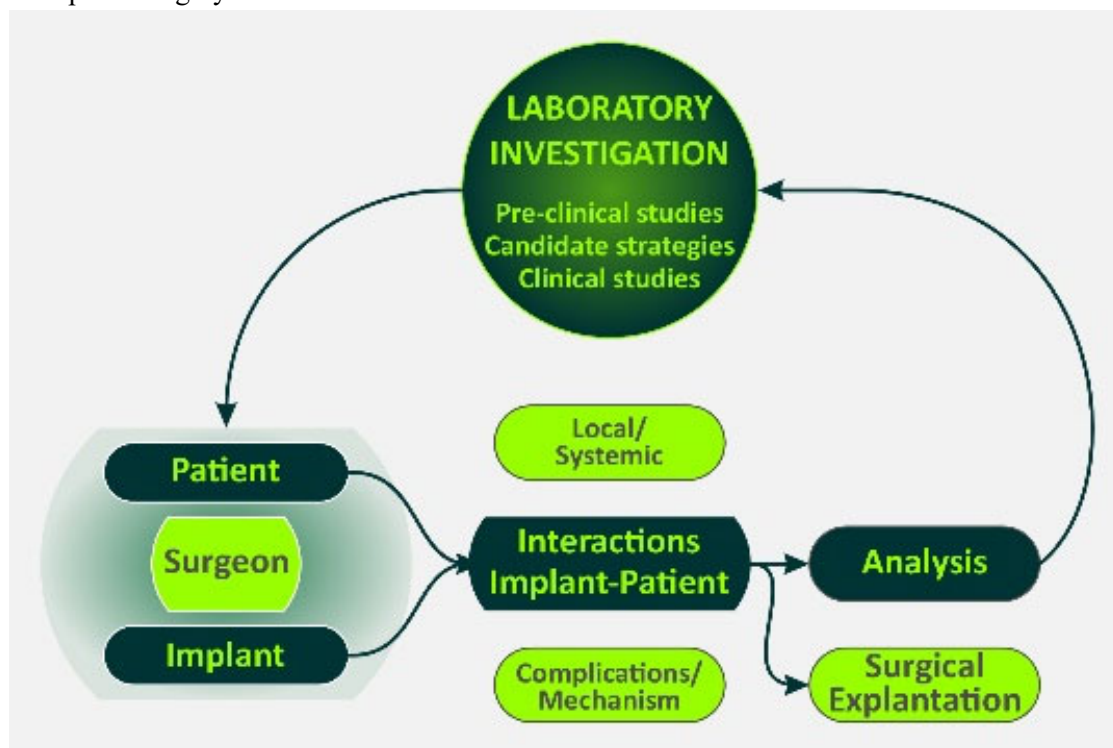
Iulian Antoniac

National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, 313 Splaiul  
Independentei, District 6, RO-060042 Bucharest, Romania.

antoniac.iulian@gmail.com

## Abstract

Biomaterials offer the surgeon a powerful set of clinical tools for patient treatment and are found in virtually every instrument, device, implant, or piece of equipment in the operating room. A significant number of materials including metallic, ceramics, polymers, composites, and some nanomaterials exist and are used to obtain various medical devices for current orthopedic surgery.



**Figure 1.** Role of orthopaedic implant retrieval and their evaluation.

Due to their high mechanical properties, metallic biomaterials have been used for applications in which load-bearing capability is the major deciding factor. Skeletal applications have, therefore, been the main areas of interest, as the vast majority of orthopedic implants are made from metals, at least partially. Similar to other types of biomaterials, the most important aim in the development of metallic biomaterials is to achieve multiple advanced functionalities.

In the case of orthopedic implants, those advanced functionalities should ultimately result in improved longevity of permanent implants, enhanced tissue regeneration performance of bone substitutes, more effective reconstruction of large bony defects, and minimized risk of implant-associated infections. The current research trends on metallic biomaterials are, therefore, focused on achieving the above-mentioned goals. New trends in metallic biomaterials, surface modification, and characterization techniques will be reviewed and discussed with particular reference to their relevance in biomaterials-tissue interactions phenomena.

Not at the end, different experimental results obtained after the failure analysis of retrieved orthopedic implant will be shown in order to explain the great potential of some microscopical techniques like scanning electron microscopy.

The current research trends on metallic biomaterials include some classical directions like development of innovative implants where metallic biomaterials are combined with ceramic or polymeric materials, or bio-functionalized surfaces that could improve bone regeneration performance while minimizing the risk of implant-associated infections.

As innovative directions appear to be the introduction of the biodegradable metals for trauma implants and scaffolds, or application of advanced additive manufacturing techniques to design and fabricate biomaterials with favorable properties and performance.

**Keywords:** Engineering, Biomaterials, Implant, Orthopaedic, Retrieval analysis, Surface.

## References

1. Antoniac I; editor; Biologically responsive biomaterials for tissue engineering, Series: Springer Series in Biomaterials Science and Engineering, Vol. 1, Ed. Springer, 2013, ISBN 978-1-4614-4327-8.
2. Antoniac I; editor; Handbook of Bioceramics and Biocomposites, Vol. 1-2, Springer International Publishing, 2016, ISBN: 978-3-319-12459-9.

# Navigating the Intersection of Technology and Medicine: Perspectives on AI Adoption

Gheorghe Ioan Mihalas

Academia de Științe Medicale din România, Bd. I. C. Bratianu 1, București, România

UMF Victor Babeș, P-ța Eftimie Murgu nr 2, 300041, Timișoara, România

Universitatea de Vest Vasile Goldis, Bd. Revoluției nr 94, 310025, Arad, România

email: mihalas@gmail.com

**Introduction.** Technology has developed several tools for medical applications. Most of the times there were tools designed by engineers or scientists as they have imagined their use in medical practice. However, this does not overlaps with what do doctors expect from the technology; sometimes there are simple or routine tasks which would be quite useful but the technicians didn't think about, other times doctors would ask things which look simple at a first glance, simple for humans, but might be very difficult to solve with present knowledge or methods. This paper presents a systematic and detailed description of what Artificial Intelligence (AI) can offer to the medical sector, as compared with what do doctors expect from artificial intelligence.

**Methods.** A set of articles dedicated to adoption rate of various AI tools in healthcare has been used as a primary source. An estimative ranking scale of mostly used AI tools in healthcare was developed and the applications with low rate adoption were analyzed and classified into the two classes to be discussed – well developed advanced applications but underutilized and also tried to identify less explored needs for applications (domains quasi-neglected by AI).

**Results.** The most important applications that have not yet reached or acceptable adoption rate would be: clinical decision support, precision medicine, remote patient monitoring and telemedicine and virtual health, while the less explored areas cover several directions – clinical, public health or and administrative activities: geriatric care, mental health, rare diseases, healthcare disparities, wearable sensor data analysis, but also report preparation, scheduling or insurance coding.

**Discussions.** The causes for both underused applications and 'orphan' applications are analyzed in detail. The origin for both can be either technical or non-technical challenges. For the underused applications we face integration issues, data interoperability, complexity and lack of transparency in decisions as technical hurdles, while for the quasi-neglected areas we should consider an underestimation of the impact of simple tasks, or misaligned priorities, often moving the focus on cutting-edge research or on big data and complex systems.

**Conclusions.** The work highlights some current disparities regarding the efforts to realize the applications of artificial intelligence in medicine, bringing to light themes with a strong impact in medical practice but less addressed so far, which can either become subjects of

research projects or of collectives from universities, or of companies specialized in AI applications in the medical field.

**Keywords:** artificial intelligence, medical applications, AI tools adoption

### References

- [1] Aldwean A, Tenney D. (2024) Artificial Intelligence in Healthcare Sector: A Literature Review of the Adoption Challenges. *Open Journal of Business and Management*, 12, 129-147. doi: 10.4236/ojbm.2024.121009.
- [2] Roppelt JS, Kanbach DK, Sascha Kraus S. (2024) Artificial intelligence in healthcare institutions: A systematic literature review on influencing factors. *Technology in Society*, 76, doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102443.
- [3] Davenport TH, Glaser JP. (2022) Factors governing the adoption of artificial intelligence in healthcare providers. *Discov Health Syst.* 1 (1):4. doi: 10.1007/s44250-022-00004-8.

## Navigând prin Intersecția dintre Tehnologie și Medicină: Perspective privind Adoptarea IA

**Gheorghe Ioan MIHALAS**

Academia de Științe Medicale din România, Bd. I. C. Brătianu 1, București, România  
UMF Victor Babeș, P-ța Eftimie Murgu nr 2, 300041, Timișoara, România  
Universitatea de Vest Vasile Goldis, Bd. Revoluției nr 94, 310025, Arad, România  
email: mihalas@gmail.com

**Introducere.** Tehnologia a dezvoltat numeroase aplicații pentru medicină. Cel mai adesea erau instrumente concepute de ingineri sau cercetători așa cum își imaginau ei utilizarea lor în practica medicală. Totuși, acestea nu se suprapun ce ceea ce doctorii așteaptă de la tehnologie; există uneori sarcini simple sau de rutină care ar fi foarte utile dar la care nu s-au gândit tehnicienii, altele doctorii solicită lucruri care par simple la prima vedere, simple pentru oameni, dar foarte dificil de rezolvat cu actualele cunoștințe sau metode. Această lucrare prezintă o descriere sistematică și detaliată a ceea ce Inteligența Artificială (IA) poate oferi sectorului medical, comparativ cu ceea ce doctorii așteaptă de la inteligența artificială.

**Metode.** Ca sursă primară s-a utilizat un set de articole dedicate ratei de adopție a diferitelor instrumente IA în sănătate. S-a construit o scară-clasament a celor mai utilizate instrumente IA în sănătate iar aplicațiile cu rată scăzută de utilizare au fost analizate și clasificate în două clase pentru a fi discutate – aplicații avansate, bine dezvoltate dar subutilizate și de asemenea s-a încercat identificarea necesităților mai puțin explorate de aplicații (cvasi-neglijate de IA).

**Rezultate.** Cele mai importante aplicații care nu au atins o rată acceptabilă de utilizare ar fi: suportul deciziei clinice, medicina de precizie, monitorizarea pacienților de la distanță și telemedicina și sănătatea virtuală, în timp ce ariile mai puțin explorate acoperă mai multe direcții



– activități clinice, de sănătate publică sau administrative: îngrijirea geriatrică, sănătatea mintală, bolile rare, disparități în domeniul sănătății, senzorii portabili și analiza datelor, dar și pregătirea rapoartelor, programările sau codificările pentru asigurări.

**Discuții.** S-au analizat în detaliu cauzele atât pentru aplicațiile subutilizate cât și pentru cele „orfane”. Originea amândurora poate fi fie de natură tehnică, fie provocări non-tehnice. Pentru aplicațiile subutilizate ne confruntăm cu aspecte de integrare, interoperabilitatea datelor, complexitatea sau absența transparenței în decizii – ca obstacole tehnice, în timp ce pentru direcțiile cvasi-neglijate trebuie să considerăm subestimarea impactului sarcinilor simple sau prioritizări eronate, mutându-se adesea accentul pe cercetarea de vârf sau pe big data și sisteme complexe.

**Concluzii.** Lucrarea evidențiază unele disparități actuale în ceea ce privește eforturile de realizare a aplicațiilor inteligenței artificiale în medicină, scoțând la lumină teme cu impact puternic în practica medicală dar mai puțin abordate până acum, care pot deveni fie subiecte ale proiectelor de cercetare, fie ale colectivelor din universități, sau a companiilor specializate în aplicații AI în domeniul medical.

**Cuvinte cheie:** inteligența artificială, aplicații medicale, adoptarea instrumentelor IA

#### **Referințe:**

- [1] Aldwean A, Tenney D. (2024) Artificial Intelligence in Healthcare Sector: A Literature Review of the Adoption Challenges. *Open Journal of Business and Management*, 12, 129-147. doi: 10.4236/ojbm.2024.121009.
- [2] Roppelt JS, Kanbach DK, Sascha Kraus S. (2024) Artificial intelligence in healthcare institutions: A systematic literature review on influencing factors. *Technology in Society*, 76, doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102443.
- [3] Davenport TH, Glaser JP. (2022) Factors governing the adoption of artificial intelligence in healthcare providers. *Discov Health Syst*. 1 (1):4. doi: 10.1007/s44250-022-00004-8.

# Spatial Determinants of Health: Opioid Overdose and Mental Health Outcomes in Harris County, Texas

Nicole Cevallos<sup>1</sup>, Serenity Fanene<sup>1</sup>, Will Chen<sup>1</sup>, Consuelo Walss-Bass<sup>2</sup>, Gabriela Wilson<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup> Multi-Interprofessional Center for Health Informatics, The University of Texas at Arlington, Arlington, Texas, 76019, USA.

<sup>2</sup> Department of Psychiatry and Behavioral Sciences, The University of Texas Health Science Center at Houston, Houston, Texas, 77225, USA.

\*gabriela.wilson@uta.edu

## Abstract:

Substance use across the United States has drastically increased during the COVID-19 pandemic, resulting in substantial rates of overdose cases and substance abuse reports. Through geographic information system (GIS) tools, this study explores the characteristics of built environments and the mapped-out overdose cases against indicators of mental health distress, social vulnerability, and access to healthcare. Using data from UT Houston and Harris County public data, we assess zip code level environment through multilevel analysis mapping out all social determinants of health. Our multilevel analysis maps the social determinants of health against overdose incidents, revealing significant geographic disparities. These disparities highlight the need for targeted public health interventions sensitive to place-based factors. The correlation between low median incomes and higher overdose rates in predominantly Black and Hispanic neighborhoods underscores the urgency of addressing economic and social inequities as part of the broader strategy to combat the substance use crisis. By identifying specific patterns of substance use and their associations with various demographics, this study reinforces the importance of a spatially informed approach and place-based factors in developing effective and equitable public health policies and interventions.

**Keywords:** Overdose; Built environment; Spatial determinants; Social vulnerability; ArcGIS

# Decentralization as a tool to mitigate ethnopolitical conflicts: the case of the Republic of Moldova

Mihai Roscovan, PhD ec., Conf., BCI, USM, Chişinău,  
mihai.roscovan@bci.md

## Abstract

**The purpose of the paper:** The foundation of the decentralization policies, which would lead to the ethnopolitical conflicts resolution in the Republic of Moldova.

**Design/methodology/approach:** Analysis of the existing situation in the relations of the central government with the Autonomous Territorial Unit of Gagauzia and Transnistria Region. Application of the theory of decentralization for the ethnocultural conflicts resolution.

**Findings:** The accession process of the Republic of Moldova to the EU may be hindered by separatist tendencies in the Gagauz autonomy and the Transnistrian region. The legislation regarding the creation of UTA Gagauzia is in contradiction with the European model for the protection of national minorities and contains several ambiguities that contravene the Constitution of the Republic of Moldova. Since 2015, in the Republic of Moldova, two different systems have been established for the formation of local budgets that favor Gagauzia at the expense of other LPAs. Although it benefits from the preferences of the RM-EU Association Agreement, the separatist region of Transnistria opposes alignment with the national legislation of the RM. Decentralization and autonomy are closely related concepts. Local autonomy entails administrative decentralization, autonomy being a right, and decentralization a system that implies autonomy. The integration of Gagauzia and Transnistria into the single system of inter-budgetary relations requires the revision of the legislation on Gagauz autonomy in accordance with European models.

**Research Limitations/Suggestions:** The given paper exposes the vision of the need to apply decentralization as an innovative mechanism for mitigating inter-ethnic tensions and maintaining state integrity.

**Applicative value:** Providing a methodological framework for the development of decentralization policies and the resolution of inter-ethnic conflicts, as well as in the identification of specific solutions for the Republic of Moldova.

**Scientific novelty and originality:** The work makes an original contribution in the field of administrative sciences by promoting an innovative and interdisciplinary perspective on decentralization in the Republic of Moldova.

**Implementation environment:** The research in question is carried out within the doctoral school of social sciences and education within the State University of Moldova.

**Sustainability:** The problem of solving inter-ethnic conflicts is current and important in the context of the accession of the Republic of Moldova to the European Union.

**Keywords:** Decentralization, deconcentration, autonomy, ethnopolitical conflicts, interbudgetary relations.

# Descentralizarea ca instrument de atenuare a conflictelor etnopolitice: cazul Republicii Moldova

Mihai Roscovan, PhD ec., Conf., BCI, USM, Chișinău,  
mihai.roscovan@bci.md

## Rezumat

**Scopul lucrării:** Fundamentarea politicilor de descentralizare, ce ar conduce la soluționarea conflictelor entopolitice din Republica Moldova.

**Design-ul/metodologia/abordarea:** Analiza situației existente în relațiile guvernului central cu Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia și Regiunea Transnistria. Aplicarea teoriei descentralizării pentru soluționarea conflictelor etnoculturale .

**Constatări:** Procesul de aderare a Republicii Moldova la UE poate fi împiedicat de tendințe separatiste din autonomia găgăuză și regiunea transnistreană. Legislația privind crearea UTA Găgăuzia este în contradicție cu modelul european de protecție a minorităților naționale și conține mai multe ambiguități ce contravin Constituției RM. Din 2015 în Republica Moldova s-au stabilit două sisteme diferite pentru formarea bugetelor locale care favorizează Găgăuzia din contul altor APL. Deși beneficiază de preferințele Acordului de Asociere RM-UE regiunea separatistă din Transnistria se împotrivesc alinierii la legislația națională a RM. Decentralizarea și autonomia sunt concepte strâns legate. Autonomia locală atrage după sine descentralizarea administrativă, autonomia fiind un drept, iar descentralizarea un sistem care implică autonomia. Integrarea Găgăuziei și Transnistriei în sistemul unic al relațiilor interbugetare necesită revizuirea legislației privind autonomia găgăuză în conformitate cu modelele europene.

**Limitări/sugestii de cercetare:** Lucrarea dată expune viziunea asupra necesității aplicării descentralizării ca un mecanism inovator pentru atenuarea tensiunilor interetnice și menținerea integrității statale.

**Valoarea aplicativă:** constă în oferirea unui cadru metodologic pentru dezvoltarea politicilor de descentralizare și soluționare a conflictelor interetnice, precum și în identificarea unor soluții specifice pentru Republica Moldova.

**Noutatea și originalitatea științifică:** Lucrarea aduce o contribuție originală în domeniul științelor administrative prin promovarea unei perspective inovatoare și interdisciplinare asupra descentralizării în Republica Moldova.

**Mediul implementării:** Cercetarea în cauză este efectuată în cadrul școlii doctorale științe sociale și ale educației din cadrul Universității de Stat din Moldova.

**Sustenabilitatea:** Problematika soluționării conflictelor interetnice este actuală și importantă în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

**Cuvinte Cheie:** Decentralizare, deconcentrare, autonomie, conflicte etnopolitice, relații interbugetare.

# Senior Associations in the UN Decade (2021-2030): Healthy Aging

**Dumitru Todoroi**, Prof. univ., Dr. hab., Mem. cor. ARA, Association "ASEM Seniors", AESM, Chisinau, Republic of Moldova, [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md),  
ORCID: 0000-0001-8823-6015

## Abstract.

The Senior Association is an eco-friendly community of seniors around retirement at the parent enterprise. Association "ASEM Seniors" is a community of employed teachers (seniors during the last 5 years of activity until retirement), associates (retired seniors with reduced activity) and affiliates (volunteer retired seniors) of the Academy of Economic Studies of Moldova (AESM). According to the Regulation of the Association "ASEM Seniors", all members of the Association "ASEM Seniors" are affiliated to the parent enterprise ASEM [1].

The Senior Association is an ecological community of seniors that ensures psychologically healthy old age through those, that the member of the Association (senior) is not affected by the "psychological blow" neither at the transition from employee to associate nor at the transition from associate to affiliate. The senior in the Seniors Association is an affiliated member of the parent enterprise until deep old age.

The member of the Senior Association is not only a consumer of goods in society, but he also contributes "to the best of his ability" to the production of social goods at the parent enterprise. This is an essential property of the Association of Seniors, given that in the near future the number of pensioners will be equal to the number of young taxpayers.

The Senior Association is an intergenerational ecological community, which contributes to the creation of the company's assets by working closely with the other part of the collaborators from the parent enterprise. The senior is the person with a lot of knowledge, with extensive experience and his collaboration with the younger generation produces results with added value.

Senior Associations are dedicated to solving the problems announced by the United Nations / WHO Programme "Decade for Healthy Ageing" (2021-2030). This Programme under Healthy Ageing is aligned with the calendar of the United Nations 2030 Agenda on Sustainable Development and the Sustainable Development Goals [2]: No poverty, No hunger, Health and well-being, Quality education, Equality, etc

The present research is an engagement in the problem-solving activities announced by the United Nations / WHO Programme "Decade for Healthy Ageing" (2021-2030) through the contribution of Senior Associations to solving problems in the fields of: Senior Homes, Senior Home Life, Anti-loneliness, Silver Citizenship, Silver Technologies and Healthy Aging - the framework of the "International Summit of Silver Citizens" on September 16-17, 2024 in Paris [3]. The research represents the evolution of the possibilities of senior associations in the silver economy, as part of the evolution of the Society of Consciousness and as part of the UN/WHO

programme "Decade for Healthy Ageing" (2021-2030).

The silver economy is a fantastic territory of innovation of the UN decade 2021-2030-Healthy Ageing: the diversity of actors in the sector, their dynamism, innovations, job creation potential and commitment to healthy ageing testify to the real economic opportunity of demographic transition.

**Acknowledgements:** Current research has been evaluated according to the guide and with the support of COST CA19136: NET4Age-Friendly, whose main and objective aim is to establish an international and interdisciplinary network of researchers from all sectors to promote awareness and support the creation and implementation of smart and healthy indoor and outdoor environments for present and future generations.

**Keywords:** Social sciences, senior association, healthy aging, psychology, senior, employee, associate, affiliate, intergenerality, sustainable development

**JEL:** B55, C53, C88, D23

**References:**

[1]Todoroi, D. (2023), Paic, M., Association "ASEM Seniors" – 3 Years of activity, ASEM Publishing House, 2023, 164 pages, ISBN 978-9975-147-95-8

[2] <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

[3] <https://www.silvereco.org/festival/en/program/>

## **Asociații Seniorale în Deceniul ONU (2021-2030): Îmbătrânire Sănătoasă.**

**Dumitru Todoroi**, Prof. univ., Dr. hab., Mem. cor. ARA, Association "ASEM Seniors", AESM, Chisinau, Republic of Moldova, [todoroi@ase.md](mailto:todoroi@ase.md),  
ORCID: 0000-0001-8823-6015

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică a seniorilor din jurul pensionării la întreprinderea-mamă. Asociația „Seniorii ASEM” este o comunitate a profesorilor **angajați** (seniorii din perioada ultimilor 5 ani de activitate de până la pensionare), **asociați** (seniorii pensionari cu activitate redusă) și **afiliați** (seniorii pensionari voluntari) ai Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM). Conform Regulamentului Asociației „Seniorii ASEM” toți membrii Asociației „Seniorii ASEM” sunt afiliați la întreprinderea-mamă ASEM [1].

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică a seniorilor care asigură **bătrânețe sănătoase psihologic** prin aceia, că membrul Asociației (seniorul) nu este afectat de „lovitura psihologică” nici la trecerea de la angajat la asociat și nici la trecerea de la asociat la afiliat. Seniorul din Asociația Seniorală este **membru afiliat la întreprinderea-mamă până la adinci bătrânețe**.

Membrul Asociației Seniorale este nu numai consumator de bunuri în societate, dar el contribuie „după puterile lui” și la **producerea bunurilor sociale** la întreprinderea-mamă. Aceasta este o proprietate esențială a Asociației Seniorilor, având în vedere, că în viitorul apropiat numărul pensionarilor **se va fi egala** cu numărul tinerilor contribuabili.

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică **intergenerațională**, care contribuie la crearea bunurilor societății prin colaborarea strânsă cu cealaltă parte a colaboratorilor de la întreprinderea-mamă. Seniorul este persoana cu multă cunoștință, cu o experiență vastă și **conlucrarea lui cu generația tânără** produce rezultate cu **valoare adăugată**.

Asociațiile Seniorale sunt dedicate soluționării problemelor anunțate de Programul Națiunilor Unite / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030). Acest Program în cadrul îmbătrânirii sănătoase este aliniat la calendarul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă și al **obiectivelor de dezvoltare durabilă**[2]: Fără sărăcie, Fără foame, Sănătate și bunăstare, Educație de calitate, Egalitatea, etc

Prezenta cercetare este o angajare în activitățile de soluționare a problemelor anunțate de Programul Națiunilor Unite / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030) prin aportul Asociațiilor Seniorale la soluționarea problemelor din domeniile: Cămine seniorale, Viața acasă a seniorilor, Anti-singurătatea, Cetățenie de argint, Tehnologiile de Argint și Îmbătrânirea sănătoasă - cadrul „Summitului Internațional al Cetățenilor de Argint” din 16-17 septembrie 2024 din Paris [3].

Cercetarea reprezintă evoluția posibilităților **asociațiilor seniorale în economia de argint**, ca parte a **evoluției Societății Conștiinței** și ca parte a **programului ONU / OMS "Deceniul pentru îmbătrânire sănătoasă"** (2021-2030).

Economia de argint este un teritoriu fantastic de inovații a **deceniului ONU 2021-2030-Îmbătrânire sănătoasă**: diversitatea actorilor din sector, dinamismul acestora, inovațiile, potențialul de creare de locuri de muncă și angajamentul față de îmbătrânirea sănătoasă mărturisesc oportunitatea economică reală a tranziției demografice.

**Recunoaștere:** Cercetarea actuală a fost evaluată în conformitate cu ghidul și cu sprijinul COST CA19136: NET4Age-Friendly, al cărui scop principal și obiectiv este de a stabili o rețea internațională și interdisciplinară de cercetători din toate sectoarele pentru a promova conștientizarea și pentru a sprijini crearea și implementarea unor medii interioare și exterioare inteligente și sănătoase pentru generațiile prezente și viitoare.

**Cuvinte cheie:** Științe sociale, asociație seniorală, îmbătrânire sănătoasă, psihologie, senior, angajat, asociat, afiliat, intergeneralitate, dezvoltare durabilă

**JEL:** B55, C53, C88, D23

### Referințe:

[1]Todoroi, D. (2023), Paic, M., Asociația „Seniorii ASEM” – 3 Ani de activitate, Editura ASEM, 2023, 164 pagini, ISBN 978-9975-147-95-8

[2] <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>

[3] <https://www.silvereco.org/festival/en/program/>

# Romanian Heroes of the American Civil War

**Florian Olteanu, Ph. D.**

Assistant Professor, University of Craiova

**Abstract:** The present communication insists on the biographies of some Romanian officers who distinguished themselves during the Civil War (1861-1865) in the United States of America. Their heroism, the determination they showed during the battles, on the side of the Union Army, against the Confederate Army placed them in the gallery of the great military heroes of the United States of America.

Great Romanians fought on the battlefields of the Civil War for the unity and the future of the United States of America, such as General George Pomuț, the mastermind behind the acquisition of Alaska by the US from Tsarist Russia, the best American diplomat accredited in Russia in the modern era, the hero-captain Nicolae Dunca, a fighter like General Pomuț in the Civil War, heroically falling in the line of duty in Virginia on June 8, 1862.

He was followed by the war hero Eugen Ghica-Comănești, a captain in the 5th New York Infantry Regiment. He returned home to the United Principalities and became deputy of Bacău in the period 1869-1914.

The ruler of the United Principalities, Colonel Alexandru Ioan Cuza, accredited a captain, staff officer from the Romanian Army (Captain Emaoil Boteanu, future general and, from 1867, commander of the Romanian Danube Fleet) to the Army on the Potomac, an illustrious army corps Unionists in 1864, in the midst of the Civil War.

**Keywords:** Civil War, George Pomuț, Nicolae Dunca, Eugen Ghica-Comănești, Emaoil Boteanu



# Strategies and Concepts for the Elaboration and Selection of the Technical Means of Integrated Informatics Systems

Tudor Stefan Leahu, Ph. D., Ass. Prof.,  
Free International University of Moldova

**Abstract** The work presented is dedicated to the problems of establishing and operating a decisive basic compartment - the technical means - of perspective integrated informatics systems (It. Ic. S. ), interpreted and considered as a material - informational nucleus of an operational order, in the end - with a regime of real activity in time. The evolution trend of the unitary - integrated informatics system and the achievement of its final goal is elucidated in relation to the material-informational economic field.

The fundamental difference of the It. Ic, S., compared to the existing systems of this category, consists in the total coverage of the operation of the unitary informational process of the material organizational unit (enterprise, bank, university, etc.) with informatics means and technologies. Such an approach requires the development and operation of the material (production, distribution (marketing), consumption) - informational (organization, structuring, processing, use) system from a unitary-integrated position. Therefore, regardless of spatial and temporal scales, by various means and methods, the system must have any direct links of informational processes with material ones and realize any interaction between them. And in the current informatics environment, which is predominantly characterized by territorial isolation and discrete functioning over time, the guidance of the formulated concept will contribute to a much more prepared level for the design and implementation of technical-organizational units and superior performance technologies, compared to those applied in present day.

The creation of the systems in question will also increase the intellectual level of managers of any qualification, urging theirs to be more concerned with the formulation, testing and implementation proving of decisional and non-informative informational values, which already and overwhelmed them at the moment. That is why, at present, compared to the unitary-integrated ideology and the regime of real-time operation, such systems can be estimated as initial and only at the conceptual level. However, the created situation should not discourage, but, on the contrary, impose, above all, on the researchers to translate in life and carry out the material-informational processes according to the directions of investigation, oriented towards activities not yet whoiede.

Starting from what has been elucidated so far and the scientific principle of determining the composition and functional capabilities of informatics technical means based on the characteristics of the quantitative and qualitative parameters of the material-informational domain, the strategies and concepts of the elaboration and selection of these means are formulated and elucidated in the paper.

Unlike the systems that are in operation and the general theses of themcreation and operation, in the paper it is proposed that any works of elaboration, implementation and operation

examination should be started, carried out and implemented according to the decisive basic principle: from the domain of application towards means and methods that ensure the operation of the analyzed system, and not the other way around, which is typical for the current situation. According to this desideratum, first the stages of processing the values of informational predestination units and their own operations are highlighted, systematized and characterized. The sequence of them fulfillment is established. On this basis, the concepts of selecting technical resources are further classified and substantiated, the ways (technologies) of determining the composition and number of means necessary for the realization of the informative sub-compartment of the unified informational process are analyzed. In this sense, the scheme of the consecutiveness of the unitary process of compositional and quantitative determination of the technical compartment of the developed reflective destination systems is elaborated and recommended. In the same context, at the conceptual level, the methodology and the conceptual mathematical and graphic apparatus are for selecting the technical means of processing the values of informative data units are elaborated, resulting from the phases, stages and operations of them evolution in the real economic environment.

**Keywords:** Computer Science, integrated systems, unitary-integrated ideology, real-time operation

# Graphene Doping for Enhanced Physical Properties of CuFeO<sub>2</sub> Thin Films for Complete Degradation of Rifampicin

Marwa Ayari<sup>1</sup>, Mejda Ajili<sup>1</sup>, Neila Jebbari<sup>1</sup>, Antonio Garcia-Loureiro<sup>2</sup>, Najoua Turki Kamoun<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup> University of Tunis El Manar, Tunis, Farhat Hached, 1068, Tunisia.

<sup>2</sup> University of Santiago de Compostela, Santiago de Compostela, Address Rúa Lope Gómez de Marzoa, 15782, Spain.

\* marwaayari285@gmail.com

**Abstract:** Undoped and graphene-doped CuFeO<sub>2</sub> delafossite thin films were deposited on glass substrates using the spray pyrolysis technique. This study permits to examine the impact of graphene doping levels on the structural, morphological, and optical properties of the thin films. The polycrystalline nature of all thin films was revealed by X-ray spectroscopy. The crystallinity and grain size increased with an increase in graphene doping, reaching 66 nm for 8% graphene doping level. Additionally, it was observed that there was a decrease in transmittance and the band gap. The thin films exhibited spherical shapes, with an increase in size after doping. CuFeO<sub>2</sub> thin films with graphene doping have the potential to degrade antibiotics such as rifampicin, a widely used antibiotic [1], with a degradation rate of up to 90% at an 8% doping level.

**Keywords:** Physics, Antibiotics, graphene doping, environmental applications

## References

[16] FAROKHI-FARD, Aref, et al. Electroanalysis of isoniazid and rifampicin: Role of nanomaterial electrode modifiers. *Biosensors and Bioelectronics*, 2019, 146: 111731.

# Enhancing Photocatalytic Efficiency: Synthesis and Characterization of Na-Doped CMTS Thin Films via Spray Pyrolysis

**Amira Bouali, Olfa Kamoun, Anis Akkari and Najoua Kamoun**

Université de Tunis El Manar, Faculté des Sciences de Tunis, Laboratoire de Physique de la Matière Condensée, 2092 Tunis, Tunisia.

amirabouali136@gmail.com, o.kamoun@yahoo.fr, anis.akkari@yahoo.fr,  
najoua.kamoun@fst.utm.tn

## Abstract:

Undoped and Na-doped  $\text{Cu}_2\text{MgSnS}_4$  thin films were synthesized via spray pyrolysis on glass substrates for the first time. The influence of Na doping on the physical and photocatalytic properties of the thin films was systematically investigated. X-ray diffraction (XRD) analysis revealed enhanced crystallinity and increased grain size upon Na incorporation into the CMTS lattice matrix. Furthermore, Raman and XRD spectrum confirmed the polycrystalline nature of all CMTS films, with a preferred orientation along the kesterite phase's reticular plane (112). Optical characterization demonstrated a rise in absorbance and reduction in transmittance, particularly noticeable in films doped at 7.5%, which exhibited an optimized band gap energy of 1.5 eV. The synthesized thin films were evaluated for their efficacy in degrading waterborne pathogens, specifically antibiotics (Ampicillin), and two inorganic pollutants (Rhodamine B and Malashite green). The degradation efficiency was determined to be 92% and 90% respectively, with an optimum doping level of 7.5%. These results underscore the potential of Na-doped CMTS thin films for environmental remediation applications.

**Keywords:** Na doping; Na incorporation;  $\text{Cu}_2\text{MgSnS}_4$ ; impedance spectroscopy; spray pyrolysis; structural properties; photocatalytic activity;

# Effect of annealing heat treatments on the physical properties of nanocrystalline ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> for optoelectronic applications

Fatma Ezzahra Dhif<sup>1</sup>, Neila Jebbari<sup>1</sup>, Alberto Vomiero<sup>2</sup>, Elisa Moretti<sup>2</sup> and Najoua Turki Kamoun<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Laboratory of Condensed Matter Physics, Faculty of Sciences of Tunis, University of Tunis El Manar, 2092 Tunis, Tunisia.

<sup>2</sup> Department of Molecular Sciences and Nanosystems, Ca' Foscari University of Venice, Via Torino 155, 30172 Venezia Mestre, Italy.

\*e-mail: dhiffatmaezzahra@gmail.com

The Zinc ferrite (ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub>) is one of the most well-known members of the ferrite's family, which attracted many researchers due to its chemical and thermal stability [1] and its narrow band gap [2]. In this present research, we investigated the effect of annealing heat treatments on the physical properties of the zinc ferrite thin films deposited onto glass substrates at 450°C using a simple and low cost method which is spray pyrolysis. ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> thin layers were annealed for 2 h in air at different annealing temperatures: 300°C, 400°C and 500°C. As deposited and annealed thin layers, all the sample were characterized by X-ray diffraction, scanning electron microscopy (SEM), UV-VIS spectroscopy, atomic force microscopy (AFM) and impedance spectroscopy. The X-ray diffraction study shows that as deposited and annealed ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> present a cubic spinel crystal structure with preferential orientation along the (311) plane. We note also that the crystalline size as well as the crystallinity of the elaborated samples have been improved with the increase of annealing temperature. The atomic force microscopy (AFM) images demonstrated that the average diameter of zinc ferrite monocrystalline is 100nm. For the electrical properties, it was found that the resistivity of the zinc ferrites thin films decreased with the increasing of the annealing temperature. These experimental results have proved that ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanocrystal was successfully grown by spray pyrolysis technique and can be considered as promising material for optoelectronic applications.

Keywords: zinc ferrites, thin films, material physics, optoelectronic applications.

## References:

[1] Sagayaraj. R, Aravazhi. S, Praveen. P, Chandrasekaran. G, Structural, morphological and magnetic characters of PVP ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanoparticles, Journal of Materials Science: Materials in Electronics 29, 2151-2158, 2017.

[2] Belakhal. R, Atacan. K, Guy. N, Megrich. A, Ozacar. M, Fabrication of heterostructured CdS/g-C<sub>3</sub>N<sub>4</sub>/ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanocomposite synthesized through ultrasonic-assisted method for efficient photocatalytic hydrogen production, Applied Surface Science 602, 2022.

# Optimized Transparency and Conductivity in Fluorine-Doped SnO<sub>2</sub> Thin Films: Effects of Doping Concentration on Crystallinity for Optoelectronic Applications

Asma Romdhani (a) <sup>\*</sup>, Safia alleg (b) <sup>\*</sup> and Najoua Turki Kamoun (a) <sup>\*</sup>

(a) Université Tunis El Manar, Faculté des Sciences de Tunis, Département de Physique, LR99ES13 Laboratoire de Physique de La Matière Condensée (LPMC), 2092, Tunis, Tunisia.

(b) Laboratoire de Magnétisme et Spectroscopie des Solides (LM2S), Département de Physique,

Université Badji Mokhtar-Annaba, B. P. 12, Annaba 23000 Algeria.

Email: asma.romdhani@etudiant-fst.utm.tn / Tel:+216 58 15 19 06

## Abstract

For a wide range of optoelectronic applications, it is crucial for F-doped SnO<sub>2</sub> materials to exhibit both high transparency and conductivity. This study aims to investigate the impact of fluorine doping concentration on the properties of spray-deposited SnO<sub>2</sub> and F-SnO<sub>2</sub> thin films. Various characterization techniques, including X-ray diffraction (XRD), UV-visible spectroscopy, and photoluminescence (PL) spectroscopy, were employed.

XRD analysis indicates that F-SnO<sub>2</sub> retains the rutile structure typical of pure SnO<sub>2</sub>, but with improved crystallinity. Notably, the incorporation of 7% fluorine into SnO<sub>2</sub> significantly enhances its crystallinity.

SnO<sub>2</sub> shows high transmittance, but following doping it decreases by approximately 50% in the visible spectrum for FTO. This reduction is attributed to light diffusion phenomena within the FTO interface. Additionally, the increase in PL intensity with higher fluorine doping concentrations may be due to the increased band gap energy or energy exchange between fluorine and oxygen ions.

# Impact of Aluminium, Iron and Graphene dopant elements on ozone sensing performance of CuO-SnO<sub>2</sub>:F thin film sensors

<sup>1,2</sup> Ghofrane Charrada, <sup>1</sup> Mejda Ajili, <sup>2</sup> Sandrine Bernardini, <sup>1</sup> Neila Jebbari, <sup>2</sup> Khalifa Aguir and <sup>1</sup> Najoua Turki Kamoun

<sup>1</sup> Université Tunis El Manar, Faculté des Sciences de Tunis, Département de Physique, LR99ES13 Laboratoire de Physique de La Matière Condensée (LPMC), 2092, Tunis, Tunisia

<sup>2</sup> Aix-Marseille Université, CNRS IM2NP (UMR 7334), FS St Jérôme S152, Marseille, 13397, France

Email: ghofrane.2019.charrada@gmail.com

In this work, mixed oxide gas sensors based on p-type CuO-SnO<sub>2</sub>: F thin films were prepared via the spray pyrolysis technique at a substrate temperature of 350 °C. The effect of dopant nature on the structural, optical and ozone gas sensing properties was investigated. Afterward, the physical properties of Undoped and X-doped CuO-SnO<sub>2</sub>: F (X= Al, Fe, Gr) thin films were studied through X-ray diffraction (XRD) spectroscopy and UV-Vis-NIR spectrophotometry. The optical band gap of the samples was found to be sensitive to doping element nature. The gas response of the homemade devices based on CuO-SnO<sub>2</sub>: F nanocomposites toward O<sub>3</sub> as a function of temperature, concentration, and different visible light sources was measured. Experiments indicated that Gr-doped CuO-SnO<sub>2</sub>: F based sensor can detect minuscule traces of O<sub>3</sub> gas (30 ppb) with impressive sensitivity, fast response and recovery times (53 s and 225 s respectively) even at room temperature, and better response compared to Undoped and other X-doped CuO-SnO<sub>2</sub>: F sensors. Furthermore, the Gr-doped CuO-SnO<sub>2</sub>: F has an excellent selectivity to ozone compared to other oxidizing and reducing gases. Based on the advantages indicated above and the benefits of its simple structure, easy fabrication, low cost and ingrained p-type semiconductor properties [1, 2], the studied device shows the promise for high-performance ozone sensor at low operating temperature.

**Keywords:** p-type CuO-SnO<sub>2</sub>: F sensors, doping effect, physical properties, ozone gas, sensor parameters, spray pyrolysis.

## References

- [1] Ahmed, Sarfraj, and Sudip K. Sinha. "Studies on nanomaterial-based p-type semiconductor gas sensors." *Environmental Science and Pollution Research* 30. 10 (2023): 24975-24986.
- [2] Aoun, Yacine, et al. "Sprayed NiO-Doped p-Type Transparent ZnO Thin Films Suitable for Gas-Sensing Devices." *Physics of the Solid State* 62 (2020): 131-136.

# Investigations on the Growth and Analysis of Silver-Doped MoO<sub>3</sub> for Photocatalytic Applications

Olfa Kamoun<sup>1</sup>, Ruxandra Vidu<sup>2,3</sup> and Najoua Turki-Kamoun<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Université de Tunis El Manar, Faculté des Sciences de Tunis, Laboratoire de Physique de la Matière Condensée, 2092 Tunis, Tunisia; [o.kamoun@yahoo.fr](mailto:o.kamoun@yahoo.fr) (O. K. ), [anis.akkari@yahoo.fr](mailto:anis.akkari@yahoo.fr) (A. A. ), [najoua.kamoun@fst.utm.tn](mailto:najoua.kamoun@fst.utm.tn) (N. T-K. )

<sup>2</sup> Department of Electrical and Computer Engineering, University of California Davis, Davis, USA [rvidu@ucdavis.edu](mailto:rvidu@ucdavis.edu),

<sup>3</sup> University POLITEHNICA of Bucharest, Faculty of Materials Science and Engineering, 313 Splaiul Independentei, Bucuresti, Romania

## Abstract

This study presents an investigation into the growth and characterization of silver-doped molybdenum oxide (MoO<sub>3</sub>) thin films synthesized via spray pyrolysis for photocatalytic applications. The incorporation of silver ions aims to enhance the photocatalytic efficiency of MoO<sub>3</sub> by introducing additional energy levels within its band structure. Structural and optical analyses, conducted through X-ray diffraction (XRD) and optical spectroscopy (reflectance and transmittance), reveal crucial insights into the synthesized materials' properties. The samples MoO<sub>3</sub>: Ag grown for different Ag content exhibited an orthorhombic structure preferentially oriented on to (040) plane. The best structure is obtained for Ag doping equals to 2%, where the crystallite size (D) equals to 84 nm and it decreases to 58 nm with the increase of Ag content to 6%. Furthermore, the optical band gap energy (E<sub>g</sub>) was observed to vary with Ag doping for all MoO<sub>3</sub>: Ag, E<sub>g</sub> varies in the domain [2.94 -3.07] eV. For undoped MoO<sub>3</sub> E<sub>g</sub> equals to 3.07 eV and it is equal to 2.94 eV for MoO<sub>3</sub>: Ag 2% thin film. Through dye degradation studies, it was noted that the degradation rate increased with the addition of silver, with the most significant enhancement observed for Ag: 4% MoO<sub>3</sub>. Overall, this study offers a comprehensive understanding of the structural, optical, and photocatalytic properties of silver-doped MoO<sub>3</sub> thin films, contributing to the development of efficient photocatalytic materials for various environmental and energy-related applications.

**Keywords:** Silver; MoO<sub>3</sub>; structural properties; optical analysis; photocatalysis; Dye degradation.



# Bismuth Doping for Enhanced Physical and Electrochemical Properties of CuO-ZnO Thin Films for Complete Degradation of Rifampicin and other Antibiotics alongside Organic Dyes

Moez Hajji <sup>1\*</sup>([hajjimoez413@gmail.com](mailto:hajjimoez413@gmail.com)) \*, Mejda Ajili <sup>1</sup>, Neila Jebbari <sup>1</sup>, Amal Thebti <sup>1</sup>, Antonio Garcia-Loureiro <sup>2</sup>, Najoua Turki Kamoun <sup>1</sup>

<sup>1</sup> University of Tunis El Manar, Tunis, Farhat Hached, 1068, Tunisia.

<sup>2</sup>University of Santiago de compostella, Santiago de compostella, Rúa Lope Gómez de Marzoa, 15782, Spain.

**Abstract:** In the current Study, Undoped and bismuth doped CuO + ZnO coupled oxide thin films were meticulously deposited on glass substrates utilizing the spray pyrolysis technique. The effect of bismuth doping level in the structural, morphological, optical, electrical and electrochemical properties of these thin films were systematically investigated. X-ray diffraction patterns unequivocally confirmed the polycrystalline nature of the films, showcasing a combination of monoclinic CuO and hexagonal wurtzite ZnO phases. As the bismuth doping level increased, we observed a noticeable improvement in crystallinity and grain size. The distinctive characteristics of the developed thin films underscored a discernible enhancement in physical and electrochemical properties with the increase of bismuth doping level. Subsequently, the 8% bismuth-doped CuO-ZnO thin films exhibit remarkable efficiency in degrading pharmaceutical compounds. Specifically, within a mere two-hour timeframe, these films demonstrate an exceptional degradation efficiency of 99% towards Rifampicin, a widely used antibiotic[1]. Moreover, their efficacy extends to other pharmaceutical pollutants, showcasing a significant degradation of 77% for Ampicillin, an antibiotic commonly used to treat bacterial infections[2], and an even more substantial degradation of 90% for Rhodamine B, a prominent dye compound[3]. This underscores the promising potential of 8% bismuth-doped CuO-ZnO thin films in addressing environmental and health-related challenges associated with pharmaceutical contaminants.

**Keywords:** Physics, Antibiotics, Bismuth doping, environmental applications

## References

- [1] FAROKHI-FARD, Aref, et al. Electroanalysis of isoniazid and rifampicin: Role of nanomaterial electrode modifiers. *Biosensors and Bioelectronics*, 2019, 146: 111731.
- [2] TRIPATHY, Nirmalya, et al. Outstanding antibiofilm features of quanta-CuO film on glass surface. *ACS Applied Materials & Interfaces*, 2016, 8. 24: 15128-15137.
- BAVISKAR, P. K., et al. Nanobeads of zinc oxide with rhodamine B dye as a sensitizer for dye sensitized solar cell application. *J.Alloys & Comp*, 2012, 510. 1:p33

# **Mn<sub>2</sub>O<sub>3</sub>:Zn thin films for photocatalytic applications: Improvement of photodegradation of organic pollutants**

**Wafa Naffouti and Najoua Turki-Kamoun**

Laboratoire de Physique de la Matière Condensée, Faculté des Sciences de Tunis El Manar, Tunisie (2092), Tunisia.

## **Abstract:**

Zinc doped Mn<sub>2</sub>O<sub>3</sub> thin films have been, successfully, deposited on glass substrates, using spray pyrolysis technique at different doping concentrations ( $y = [\text{Zn}^{2+}]/[\text{Mn}^{2+}] = 0, 3, 6, 9$  and 12 at. %). The aim of this investigation is to study the effect of zinc doping on the structural (by XRD), optical (by Spectrophotometry) and spectral (by spectrofluorimetry) properties of Mn<sub>2</sub>O<sub>3</sub> thin layers. The obtained samples were notated as: M, MZ3, MZ6, MZ9 and MZ12. It was found that Zn doping induces a degradation of film cristallinity. However, an improvement of crystalline quality may be revealed for a doping ratio of about 12 at. %. Optical results proved that all deposited films were characterized by a very low transmission in the visible range, which allow the use of this material as absorber, in solar cell applications. Moreover, the band gap energy was found to vary, slightly, from 1.44 to 1.46 eV. PL spectra showed several emissions in the visible region for all the samples, which may be attributed to traps into the forbidden band. The photocatalytic performance of Mn<sub>2</sub>O<sub>3</sub>:Zn thin films has been evaluated by photodegradation of both malachite green (MG) and Rhodamine B (RhB) dyes under sun irradiation. High photodegradation efficiency, in the order of 90%, was obtained after 4h of sunlight illumination for MG and RhB organic pollutants.

# Effect of annealing temperature on the physical properties of nanocrystalline ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> thin films prepared by spray pyrolysis

Fatma Ezzahra Dhif<sup>1</sup>, Neila Jebbari<sup>1</sup>, Alberto Vomiero<sup>2</sup>, Elisa Moretti<sup>2</sup> and Najoua Turki Kamoun<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Laboratory of Condensed Matter Physics, Faculty of Sciences of Tunis, University of Tunis El Manar, 2092 Tunis, Tunisia.

<sup>2</sup> Department of Molecular Sciences and Nanosystems, Ca' Foscari University of Venice, Via Torino 155, 30172 Venezia Mestre, Italy.

\*e-mail: dhiffatmaezzahra@gmail.com

**Abstract:** The Zinc ferrite (ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub>) is one of the most well-known members of the ferrite's family, which attracted many researchers due to its chemical and thermal stability [1] and its narrow band gap [2]. It has high electronic conductivity, non-toxicity and low cost which makes it a good candidate for several fields. . In this present research, we investigated the effect of annealing on the physical properties of the zinc ferrite thin films deposited onto glass substrates at 450°C using a simple and low cost method which is spray pyrolysis. ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> thin layers were annealed for 2 h in air at different annealing temperatures: 300°C, 400°C and 500°C. As deposited and annealed thin layers, all the sample were characterized by X-ray diffraction, scanning electron microscopy (SEM), UV-VIS spectroscopy, atomic force microscopy (AFM) and impedance spectroscopy. The X-ray diffraction study shows that the as deposited and annealed ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> present a cubic spinel crystal structure with preferential orientation along the (311) plane. We note also that the crystalline size as well as the crystallinity of the elaborated samples have been improved with the increase of annealing temperature. The atomic force microscopy (AFM) images demonstrated that the average diameter of zinc ferrite monocrystalline is 100nm. For the electrical properties, it was found that the resistivity of the zinc ferrites thin films decreased with the increasing of the annealing temperature. These experimental results have proved that ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanocrystal was successfully grown by spray pyrolysis technique and can be considered as promising material for optoelectronic applications.

**Keywords:** zinc ferrites, thin films, material physics, optoelectronic applications.

## References:

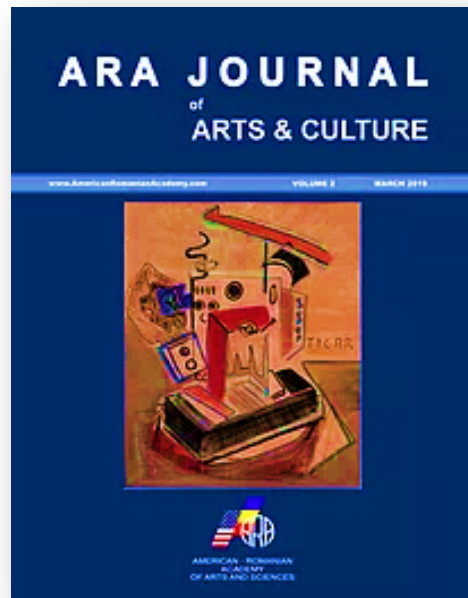
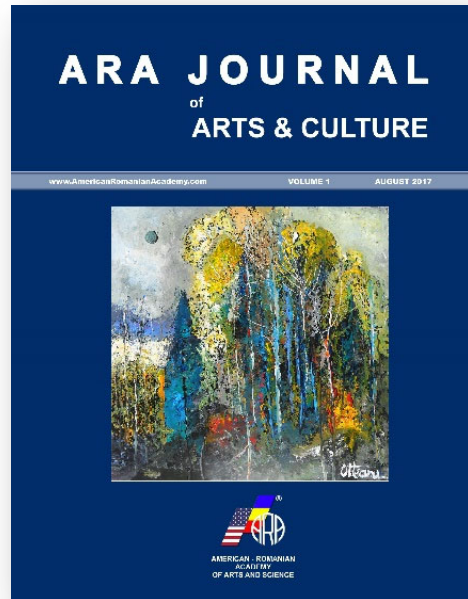
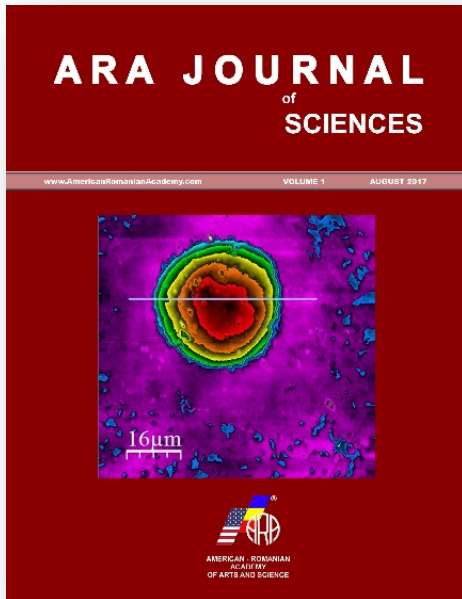
[1] Sagayaraj. R, Aravazhi. S, Praveen. P, Chandrasekaran. G, Structural, morphological and magnetic characters of PVP ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanoparticles, Journal of Materials Science: Materials in Electronics 29, 2151-2158, 2017.

[2] Belakhal. R, Atacan. K, Guy. N, Megrich. A, Ozacar. M, Fabrication of heterostructured CdS/g-C<sub>3</sub>N<sub>4</sub>/ZnFe<sub>2</sub>O<sub>4</sub> nanocomposite synthesized through ultrasonic-assisted method for efficient photocatalytic hydrogen production, Applied Surface Science 602, 2022.

## **ARA PUBLISHER**

**ARA Publisher Academic Press** is an International Publishing House of the American Romanian Academy of Arts and Sciences, University of California Davis, USA  
<http://www.AmericaRomanianAcademy.org/publications>

# ARA Journals





## Books and Proceedings

